

**ULUSLARARASI MULTİDİSİPLİNER
AKADEMİK ARAŞTIRMALAR DERGİSİ**

**AĞUSTOS 2015
CİLT: 2 SAYI: 2**

**JOURNAL OF INTERNATIONAL
MULTIDISCIPLINARY ACADEMIC
RESEARCHES**

**AUGUST 2015
VOLUME: 2 ISSUE: 2**

www.joimar.com
2015

HAKKIMIZDA

Uluslararası Multidisipliner Akademik Araştırmalar Dergisi 2014 yılında yayın hayatına girmiştir. Dergi yılda 3 kez olmak üzere Mayıs, Ağustos ve Aralık aylarında elektronik olarak yayımlanır. Derginin yayın kabul ettiği temel alanlar eğitim bilimleri, sosyal bilimler, sağlık bilimleri ve spor bilimleridir. Dergimize yayınlanması için belirtilen bu alanlara uygun olan özgün makale, derleme, kitap bölümü ve olgu sunumları gönderilebilir.

Dergide yayınlanması için kabul edilen akademik çalışmalar dergi web sitesinde elektronik olarak yayımlanır. Dergiye gönderilen akademik çalışmalar editörün onayından geçtikten sonra hakem değerlendirmesi için alana hâkim hakemlere yönlendirilir. Her akademik çalışma en az iki hakem değerlendirmesine tabi tutulur. Editör gerekli gördüğu durumlarda akademik çalışmayı ikiden daha fazla hakemin değerlendirmesine sunabilir. Ancak şartlar ne olursa olsun hem editör hem de derginin diğer yönetim organları hiçbir makaleye dergide yayınlanması için öncelik vermez. Ayrıca her akademik çalışma konu ile ilgili hakemlere yönlendirilirken editör veya dergi yönetim organlarının hakemlerin kararları üzerinde etkide bulunmaları söz konusu olamaz.

Günümüzde akademisyenler başta olmak üzere akademik çalışmalar yapan diğer bilim insanlarının en fazla karşılaştıkları sorunların başında akademik çalışmalarının uzun değerlendirme sürelerine tabi tutulması gelmektedir. Dergimiz bilim insanlarının bu sorunu ortadan kaldırmak ve dergiye gönderilen akademik çalışmalara ilişkin hakem görüşlerinin en kısa sürede neticelenmesi için gerekli hassasiyeti göstermektedir. Bunun yanında dergimiz aşağıda yer alan indeks ve dizinlerde taranmaktadır.

International Scientific Indexing
International Institute of Organized Research
Advanced Science Index
Indian Science Index
Infobase Index
General Impact Factor
Scientific Indexing Services
Eurasian Scientific Journal Index
Open Academic Journals Index
Directory of Indexing and Impact Factor
Cite Factor Academic Scientific Journals
Researchbib Academic Resource Index
Bibliothekssystem Universität Hamburg
World Catalogue of Scientific Journals
SJIF Scientific Journal Impact Factor
Scholarsteer Scholarly Information
Academic Keys
İdeal Online
Acar Index
Jifactor

ABOUT US

Journal Of International Multidisciplinary Academic Researches entered into the life in 2014. It is published electronically in May, August and December, three times a week. Base fields of the journal are educational sciences, social sciences, health sciences and sport sciences. Unique articles, collections, book sections and case reports can be sent to the journal for publication. Academic studies accepted for the publication on the articles are published on the journal website electronically. Academic studies sent to the journal are directed to the specialist referees after it was certified by the editor. Each academic study is subjected to at least two referee assessments. When the editor finds the evaluation of the study necessary, he can send the study to referees more than two. However, under all circumstances, both the editor and the other managing bodies of the articles can not give priority to any article to be published on the journal. Furthermore, while every academic study is directed to the referees interested in the topic, the editor or managing bodies of the journal can't have any effect on the decisions of the referees.

In this day and time, particularly academicians and other scientists doing academic researches say that the most common difficulty they encountered during their researches was that the academic studies had been subjected to long assessment process. Our journal displays the necessary sensitivity in order to clear the problems and provide the academic studies with results as soon as possible. Additionally, our journal is scanned in the following indexes and lists.

International Scientific Indexing
International Institute of Organized Research
Advanced Science Index
Indian Science Index
Infobase Index
General Impact Factor
Scientific Indexing Services
Eurasian Scientific Journal Index
Open Academic Journals Index
Directory of Indexing and Impact Factor
Cite Factor Academic Scientific Journals
Researchbib Academic Resource Index
Bibliothekssystem Universität Hamburg
World Catalogue of Scientific Journals
SJIF Scientific Journal Impact Factor
Scholarsteer Scholarly Information
Academic Keys
Ideal Online
Acar Index
Jifactor

ULUSLARARASI MULTİDİSİPLİNER AKADEMİK ARAŞTIRMALAR DERGİSİ
(E-ISSN: 2149-2166)

YAYIN KURULU

EDİTÖR

Dr. Oğuzhan ÖZALTIN: Süleyman Demirel Üniversitesi Gelendost Meslek Yüksekokulu

YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ

Okt. Mesut HEKİM: Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu

SEKRETARYA

Hakan HEKİM: Hekimspor Kulübü

Arş. Gör. Mehmet TOKGÖZ: Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu

Arş. Gör. Oğuz GÜRKAN: Bozok Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu

Öğr. Gör. Servet REYHAN: Siirt Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu

Arş. Gör. Yılmaz YÜKSEL: Erzurum Teknik Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi

HAKEM KURULU

Dr. Ahmet ŞAHİN: Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu

Dr. Ayfer AYDINER BOYLU: Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi

Dr. Ayşe Derya IŞIK: Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi

Dr. Barbaros Serdar ERDOĞAN: Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu

Dr. Demet Hançer AYDEMİR: Süleyman Demirel Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu

Dr. Elif BOZYİĞİT: Pamukkale Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi

Dr. Esmâ ESGİN GÜNDER: Celal Bayar Üniversitesi Salihli Meslek Yüksekokulu

Dr. Gizem SAYGILI: Süleyman Demirel Üniversitesi Eğitim Fakültesi

Dr. Gökhan ÇOBANOĞLU: Celal Bayar Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu

Dr. Gönenç HONGUR: Yüzüncü Yıl Üniversitesi Türk Müziği Devlet Konservatuvarı

Dr. Gülay GÜNAY: Karabük Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi

Dr. Gül ÖZKAYA: Akdeniz Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu

Dr. Gülten HERGÜNER: Sakarya Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu

Dr. Hale YAMANER OKTAN: Ege Üniversitesi Devlet Türk Musikisi Konservatuvarı

Dr. Hande ŞAHİN: Kırıkkale Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi

Dr. Hayri AYDOĞAN: Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu

Dr. Mehmet ŞAHİN: Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu

Dr. Meriç ERASLAN: Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu

Dr. Metin SAYIN: Celal Bayar Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu

Dr. Murat ÇALIŞOĞLU: Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Eğitim Fakültesi

Dr. Murat GÖK: Yüzüncü Yıl Üniversitesi Türk Müziği Devlet Konservatuvarı

Dr. Murat KEÇE: Süleyman Demirel Üniversitesi Eğitim Fakültesi

Dr. Nilgün VURGUN: Celal Bayar Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu

Dr. Nizami DURAN: Mustafa Kemal Üniversitesi Tayfur Ata Sökmen Tıp Fakültesi

Dr. Nurten DİNÇ: Celal Bayar Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu

Dr. Perihan ŐARA – UŐak Üniversitesi Eğitim Fakóltesi
Dr. Semra AKAR ŐAHİNGÖZ: Gazi Üniversitesi Eğitim Fakóltesi
Dr. Sırrı Cem DİNÇ: Celal Bayar Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu
Dr. Sibel ERKAL: Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakóltesi
Dr. Tahir KILIÇ: Akdeniz Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu
Dr. Tonguç VARDAR: Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu
Dr. Turan IŞIK: Celal Bayar Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu
Dr. Zeynel TURAN: Yüzüncü Yıl Üniversitesi Türk Müziği Devlet Konservatuarı

Değerli okuyucular,

Uluslararası Multidisipliner Akademik Araştırmalar Dergisi'nin yeni sayısı yayınlamış bulunuyoruz. Dergimizin bu sayısında yer alan makaleler eğitim bilimleri ile spor bilimleri alanındaki çalışmalardan oluşmakta olup, bu sayımızda toplam beş makale yer almıştır. Eğitim bilimleri alanında yapılan araştırma başlıkları “Yeni Yapılandırılan 3.Sınıf Hayat Bilgisi ve Fen Bilimleri Derslerine Yönelik Öğretmen Görüşleri” ve “Bilgisayar Destekli Öğretim Yöntemlerinin Fen Bilgisi Derslerinde Öğrenci Başarısına Etkisi - Bir Literatür Taraması” şeklindedir. Spor bilimleri alanında yapılan araştırmalar ise “Ortaöğretim Öğrencilerinin Serbest Zaman Etkinlik Tercihlerinin Cinsiyet Değişkenine Göre İncelenmesi (Tarsus İlçesi Örneği)”, “Gençlerde Saldırgan Davranışların Önlenmesinde Sporun Önemi” ve “İşitme Engelli Sporcularda Atılganlık Düzeyinin Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi” şeklinde sıralanmıştır. Dergimizin bu sayısına yaptıkları değerli çalışmalarını gönderen kıymetli araştırmacılara teşekkür ederim. Dergimizin bir sonraki sayısında görüşmek üzere akademik alanda çalışmalar yapan tüm arkadaşlara başarılar dilerim.

Dr. Oğuzhan ÖZALTIN
Editör

İÇİNDEKİLER

	Sayfalar
Yeni Yapılandırılan 3.Sınıf Hayat Bilgisi ve Fen Bilimleri Derslerine Yönelik Öğretmen Görüşleri Yazarlar: Murat ÇALIŞOĞLU, Tolga TORTUM, Fatih ERİŞMİŞ, Derya KOÇYİĞİT	1-11
Bilgisayar Destekli Öğretim Yöntemlerinin Fen Bilgisi Derslerinde Öğrenci Başarısına Etkisi - Bir Literatür Taraması Yazarlar: Hüseyin Talha GÜLSOY, Rasim ÖNDER	12-24
Ortaöğretim Öğrencilerinin Sersest Zaman Etkinlik Tercihlerinin Cinsiyet Değişkenine Göre İncelenmesi (Tarsus İlçesi Örneği) Yazarlar: Mehmet TOKGÖZ, Mehmet SEYRAN, Şahika YILDIRIM, Burhan DEMİROĞLU	25-40
Gençlerde Saldırgan Davranışların Önlenmesinde Sporun Önemi Yazar: Tonguç VARDAR	41-49
İşitme Engelli Sporcularda Atılganlık Düzeyinin Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi Yazarlar: Meriç ERASLAN, Murat ÖZMADEN, Mehmet BAYANSALDUZ, Mehmet GÖKTEPE, İbrahim İlhami KOÇ	50-57

TABLE OF CONTENTS

	Pages
He Views of The Teachers Related To The Newly Constructed 3rd Grade Social Studies And Science Classes Authors: Murat CALISOGLU, Tolga TORTUM, Fatih ERISMIS, Derya KOCYIGIT	1-11
Computer Assisted Learning Methods' Effects On Students Success During Science Courses - A Literature Search Authors: Huseyin Talha GULSOY, Rasim ONDER	12-24
The Choice of Free Time Activity of Secondary School Students According to Gender Variable Examination (Example of Tarsus) Authors: Mehmet TOKGOZ, Mehmet SEYRAN, Sahika YILDIRIM, Burhan DEMIROGLU	25-40
Importance of Sports in Preventing Aggressive Behavior Among Young People Author: Tonguc VARDAR	41-49
Investigation As Some Variables of Assertiveness Levels at Deaf Athletes Authors: Meric ERASLAN, Murat OZMADEN, Mehmet BAYANSALDUZ, Mehmet GOKTEPE, Ibrahim Ilhami KOC	50-57

YENİ YAPILANDIRILAN 3.SINIF HAYAT BİLGİSİ VE FEN BİLİMLERİ DERSLERİNE YÖNELİK ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ

THE VIEWS OF THE TEACHERS RELATED TO THE NEWLY CONSTRUCTED 3rd GRADE SOCIAL STUDIES AND SCIENCE CLASSES

¹Murat ÇALIŞOĞLU*, ²Tolga TORTUM, ²Fatih ERİŞMİŞ, ²Derya KOÇYİĞİT

¹Ađrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Eğitim Fakóltesi Sınıf Öğretmenliği Anabilim Dalı

²Ađrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Öğrencisi

* e-mail: muratcalisoglu@hotmail.com

ÖZET

Bu çalışmada Türk eğitim sisteminin deđiŐmesiyle birlikte, 2014-2015 yılında Hayat Bilgisi dersinden ayrılan Fen Bilimleri dersi öğretim programına ilişkin 3. sınıf öğretmenlerinin görüşlerini belirlemek amaçlanmıştır. Bu araştırmada daha önce 3.sınıf Hayat Bilgisi dersini okutmuş ve okutmakta olan 3.sınıf öğretmenleri ile çalışılmıştır. Tarama modeliyle yürütölen çalışmada verilerin analizinde betimsel analiz kullanılmıştır. Araştırmacılar tarafından geliştirilen açık uçlu 5 soru öğretmenlere yöneltilmiş ve cevaplar kayıt cihazıyla kaydedilip görüşmeler yazılı hale getirilmiştir. Araştırma sonunda, öğretmenlerin yenilenen Fen Bilimleri dersi öğretim programına ilişkin görüşlerinin genel anlamda olumlu olduğu tespit edilmiştir. Fakat bununla birlikte ders saatinin ve kazanım sayılarının azaltılması, çalışma kitabının eklenmesi ve materyal yetersizliği gibi eksiklerden bahsettikleri tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Fen bilimleri, öğretmen görüşleri, hayat bilgisi

ABSTRACT

In this study, it was aimed to determine the teachers's views related to the science class curriculum which was separated from social studies class in 2014-2015 academic years with the change of the education system of Turkey. The study has been conducted with the teachers who gave 3rd grade social studies class before and with the 3rd grade teachers who currently gives the social studies class. To analyse the data, descriptive analysis was used in this correlational survey. 5 open-ended questions developed by the researchers were asked to the teachers and the answers were recorded with a recorder and the interviews were put in writing. As a result of the study, it was determined that the views of the teachers related to the renewed science class curriculum are generally positive. However, it was also determined that the teachers talk about shortcomings such as decreasing the weekly course hours and the number of acquisitions, adding a workbook and lack of material.

Keywords: Science, views of the teachers, social studies

JEL CODES: I2, I20, I21

GİRİŞ

Toplumsal gelişmenin gerçekleşebilmesi büyük ölçüde ölkelerin eğitim sistemlerine bağlıdır. Eğitim sisteminin de çağın gereklerine uygun bir şekilde düzenlenebilmesi nitelikli eğitim programlarının geliştirilmesini gerektirmektedir (Arslan & Eraslan, 2003). Son yıllarda birçok ölkeler benzer ve farklı nedenlere bağlı olarak fen öğretim programlarını yeniden yapılandırmıştır (Ateş, 2005). Yeniden yapılandırılan fen öğretim programlarında gerçekleştirilmek istenilen amaçlardan birisi bilim okuryazarlığını geliştirmektir (Bağcı Kılıç, Haymana & Bozyılmaz, 2008). Fen eğitiminin amacının bilim okuryazarı bireyler yetiştirmek olduğu birçok ulusal (Milli Eğitim Bakanlığı [MEB], 2005, 2006, 2013) ve uluslararası (American Association for the Advancement of Science [AAAS], 1993, 2009; National Research Council [NRC], 1996; National Science Teachers Association [NSTA], 2000) kaynakta vurgulanmaktadır (Akt: Özden & Cavlazoğlu, 2015).

Eğitim sisteminin iyileştirilmesi, yeniden yapılanması üzerindeki tartişma ve bulgular, öğrenme ve öğretme konusundaki paradigmaları değiştirmeyi ve öğrencileri dşnmeye ve üretmeye teşvik edecek yeni uygulamalar ortaya koymayı zorunlu kılmaktadır (Gömleksiz & Bulut, 2006). Okullarda ve okul dışında sunulan eğitim etkinliklerinin amacına ulaşabilmesi ancak doğru planlanmış eğitim ve beraberinde ğretim programları ile olanaklıdır (Oliva, 2005).

Eğitim sisteminde yapılan düzenlemeler, programlarda yer aldığı ölçüde anlam kazanır. nkn lkelerin eğitim sistemlerinin temelini eğitim programları oluşturur ve nasıl bir insan yetiştirileceği sorusunun cevabı eğitim programlarında yer alır (Yüksel, 2003; Gözütok, 2003). Günümüzde bilim ve teknoloji alanlarındaki gelişmeler, program geliştirme çalışmalarının sürekli ve aralıksız yapılmasını gerekli kılmaktadır (nal, oştu & Karataş, 2004). Bilimsel bilginin katlanarak arttığı, teknolojik gelişmelerin büyük bir hızla ilerlediği, fen ve teknolojinin etkilerinin yaşamımızın her alanında belirgin bir şekilde görüldüğü günümüz bilgi ve teknoloji çağında, toplumların geleceği açısından fen ve teknoloji eğitiminin anahtar bir rol oynadığı açıkça görülmektedir. Bu önemden dolayı, gelişmiş lkeler başta olmak üzere bütün toplumlar sürekli olarak fen ve teknoloji eğitiminin kalitesini artırma çabasındadır (MEB, 2004).

Bilgi ağı olarak adlandırılan 21. yüzyılda, ülkemizin çeşitli ülkeleri yakalayabilmesi için fen eğitimine gereken önemin acilen verilmesi ve ağdaş bir fen müfredatının hazırlanması gereklidir (Aydın, 2007). Fen bilimleri eğitimi, güçlü eğitim sistemlerinin temel taşlarından birisi olmasına rağmen (Duru & Gürdal, 2002) Fen eğitiminin geçmişi 1850'lerden öteye gidememektedir. Fen eğitimi alanında ilk araştırmalar, 19. yüzyılın sonları ve yirminci yüzyılın başlarında başlamakla birlikte, fen eğitiminin gelişmesi son yarım yüzyılda önemli bir ivme kazanmış ve özellikle de son otuz yılda giderek gelişen bir disiplin halini almıştır. (Yangın & Dindar, 2007). Fen bilimleri eğitimi, bilgi üretim sistemlerinin ortaya koyduğu yenilikleri izlediği ölçüde gerçek işlevini yerine getirebilir.

Hjalmarson'a (2008) göre eğitim programları zamanla aşınır; bu aşınmanın ardından içeriğindeki stratejilerle birlikte gelişerek ileri gider ve bu süreç, eğitim programını ğrenci, ğretmen, okul ve toplum özelliklerine göre değiştirir. Bu açıdan bakıldığında, program geliştirme çalışmalarındaki süreklilik, öğrenme-öğretme yöntem ve tekniklerindeki yeni yaklaşımlar, Fen Bilgisi Dersi ğretim Programını yenileme ihtiyacını doğurmuş (Akdeniz, Yiğit & Kurt, 2002). Gelişmekte olan lkeler arasında gösterilen ülkemizde ise ağdaş bir fen eğitim müfredatı hazırlanmamış, bu eksiklik çeşitli ülkelerdeki fen müfredatının ülkemize adaptasyonu ile giderilmeye çalışılmıştır (Aydın, 2007).

Fen eğitiminin etkili bir şekilde gerçekleştirilememesi son yıllarda Türk eğitim sisteminin önemli sorunlarından biri haline gelmiştir. Bu nedenle de fen ve teknoloji eğitimi programının incelenerek değerlendirilmesi ve dünyadaki gelişmeler işığında güncel tutulması zorunluluğu ortaya çıkmıştır. Bu nedenle bugüne kadar elde edilen TIMSS ve PISA bulguları, Türkiye gibi bazı ülkelerde fen bilgisi/bilimleri ğretim programlarını yenilemek için sağlam bir gerekçe olmuştur (EARGED, 2005,124-129)

Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı (TTKB) tarafından hazırlan El Kitabı'nda neden ilköğretim programlarında değişikliğe gidildiği aşağıda sıralan biçimde açıklanmaktadır (TTKB, 2005,14-15).

- Değişik bilim alanlarındaki araştırma bulgularının ve eğitim bilimlerindeki öğretme/öğrenme anlayışındaki gelişmelerin yöntem ve içerik olarak öğretim programlarına yansıtılması;
- Eğitimde kaliteyi arttırmak ve eşitliği sağlamak;
- Ekonomiye ve demokrasiye duyarlı eğitim ihtiyacı;
- Bireysel ve ulusal değerlerin küresel değerleri de dikkate alarak geliştirilmesi ihtiyacı;
- Mevcut öğretim programları uygulamaları kapsamında öğrencilerin çoğunlukla okula, öğrenmeye, okumaya tepki düzeyinde isteksizlik olması;
- Mevcut öğretim programlarında konuların çok kapsamlı ve ezbere dayalı bilgi yoğunluklu olması nedeniyle, konuların zamanında bitirilememesi ve çoğu zaman sıkıştırılıp öğrenilmeden bitirilmesinin tercih edilmesi;
- Programda yer alan konuların birçoğunun çocukların yaş ve gelişim düzeylerine uygun olmaktan, onların merak ve ilgilerini karşılamaktan uzak olması;
- Okulda kazandırılmaya çalışılan yaşantı biçimleri ile gerçek dünyanın çoğu kez uyum içinde olmaması;
- Sekiz yıllık kesintisiz zorunlu ilköğretim uygulaması ile ilkokul ve ortaokul programları üst üste eklendiği için temel eğitimde program bütünlüğünün olmaması;
- Dikey ekseninde, temel eğitimde birinci sınıftan-sekizinci sınıfa her bir dersin kendi içinde kavram bütünlüğünün olmaması;
- Yatay ekseninde, dersler arasında yeterli paralelliğin sağlanmamış olması;
- Ekonomik ve toplumsal gelişmelerin bir sonucu olarak, bireylerin yaratıcılık, eleştirel düşünme, problem çözme, karar verme, işbirliği yeterliliklerini kazanmalarının daha bir önem kazanmış olması;
- Kendini ifade edebilen, iletişim kurabilen, girişimcilik ruhuna sahip vatandaşlar yetiştirme gerekliliğinin daha baskın konuma gelmesi; (Ersoy, tarihsiz).

Bu amaçla da Milli Eğitim Bakanlığı ilköğretim okullarında uygulanmakta olan fen eğitimi üzerinde kapsamlı değişiklikler yapmıştır. Öncelikle yeni bir öğretim programı hazırlanmış ve bu program kademeli olarak ilköğretim okullarında uygulanmaya başlanmıştır (Eş & Sarıkaya, 2010).

Yenilenen ilköğretim programları 2005–2006 eğitim öğretim yılından itibaren ilköğretim 1–5. sınıflar düzeyinde bütün okullarda; 6–8. sınıflarda ise 2006–2007 öğretim yılından itibaren 6. sınıflardan başlanarak uygulanmaya konulmuştur. Öğrencinin merkeze alındığı ve aktif kılındığı yeni yöntemle ezberden uzak, öğrencinin deneyimi, bakış açısı, duygu, düşünce ve inançlarının dikkate alındığı bütüncül bir eğitim anlayışı hedeflenmiştir. Programın temel aldığı “Yapılandırmacı yaklaşımda” öğretmen, artık bilgiyi olduğu gibi öğrenciye aktaran değil, öğrenene yol gösteren, ona rehber olan kişi konumundadır (Öztürk, Yalvaç Hastürk & Demir, 2013).

2013 yılına gelindiğinde ise programın çağın koşulları ve bilimsel gelişmeler doğrultusunda yeniden geliştirilmesi gereksinimi duyulmuş ve yapılan çeşitli değişikliklerle birlikte dersin ismi de Fen Bilimleri olarak yenilenmiştir. 8 yıl zorunlu eğitim sistemi yerine kademeli olan 4+4+4 eğitim sistemine geçilmesi ile ilk 4 yıl ilkokul, ikinci 4 yıl ortaokul ve son 4 yıl lise şekline dönüştürülmüştür. Bu sistem değişikliğiyle beraber sistemin ihtiyacını karşılayabilmek için bir program değişikliğine gidilmek zorunda kalınmıştır. İlköğretim 4. sınıfta başlayan fen dersi, yeni sisteme göre ilkokul 3. sınıftan itibaren başlamaktadır. İlkokul 3’üncü sınıfların 2014-2015 öğretim yılından, 4’üncü sınıfların ise 2015-2016 öğretim yılından itibaren fen derslerinde yenilenen fen bilimleri dersi öğretim programlarının uygulanmaya başlanması,

Milli Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı tarafından 01.02.2013/7 tarih ve sayılı kararıyla belirlenmiştir (Karatay, Timur & Timur 2013).

Kaliteli bir öğretim, müfredat ve öğrenme ortamları ile nitelikli öğretmenler, çocuklar için güçlü bir gelecek sağlamada ve onlara sağlanan kazanımların geliştirilmesinde önemli unsurlar olarak değerlendirilmektedir (Bailey, 2002). Hazırlanan son programda, öğrencilerin bireysel farklılıkları temel alınmış ve program bazı değişiklikleri barındırmaktadır (Güven, 2008). Programdaki konulara yeni programların eklenmesi ya da mevcut konuların yerlerinin değiştirilmesine dayanan program geliştirme yaklaşımlarının yetersizlikleri bilinmektedir. Bu anlayış programların uygulanabilirliği açısından var olan sınırlandırmayı ortadan kaldırmamaktadır. Çünkü bu süreçte, programları uygulamakla görevli olan öğretmenden sınırlı olarak yararlanılmaktadır. Onların program hakkındaki görüşlerinin uygulamaya dönüştürülmemesi problemin kaynağı olarak tanımlanabilir (Yiğit 2002). Bu noktadan hareketle, “Fen Bilimleri Dersi Öğretim Programı”nın uygulamadaki etkililiğinin programı hayata geçiren sınıf öğretmenlerinin görüşlerine dayalı olarak belirlenmesine gereksinim duyulmuştur.

Araştırmanın Önemi

Bu araştırma, 3.sınıf hayat bilgisi dersinden ayrılan fen bilimleri dersinin eğitimde uygulayıcısı olan 3.sınıf öğretmenleri tarafından değerlendirilmesini kapsamaktadır. Uygulanan fen bilimleri dersinin öğretim programının olumlu yönleri, varsa yaşadıkları sorunları, öğrencilerin tutum ve davranışlarını ve bu dersi daha verimli hale getirmek için önerilerini ortaya koymak açısından önem taşımaktadır. Bu kapsamda çalışma, cinsiyet farkı gözetmeksizin, Ağrı ilinin farklı okullarında çalışan 3.sınıf öğretmenlerin görüşlerini içermektedir. Elde edilen sonuçların fen bilimleri dersinin uygulanmasına ilişkin uygulanan programa katkı sağlaması ve sürecin daha etkin uygulanmasına ilişkin öneriler sunması beklenmektedir.

Araştırmanın Amacı

Bu çalışma, 3.sınıf Hayat Bilgisi dersinden ayrılan Fen Bilimleri dersinin eğitimde uygulayıcısı olan 3.sınıf öğretmenlerinin Fen Bilimleri dersine ilişkin görüşlerini sunmayı amaçlamaktadır.

MATERYAL ve METOT

Araştırma Modeli

Bu çalışma tarama yöntemi ile gerçekleştirilmiştir. Tarama, bir grubun belirli özelliklerini belirlemek için verilerin toplanmasını amaçlayan çalışmalardır (Büyüköztürk ve ark., 2013). Araştırmanın verileri araştırmacılar tarafından hazırlanan açık uçlu 5 sorudan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanmıştır.

Çalışma Grubu

Araştırma Ağrı ilinde görev yapmakta olan ve daha önce 3.sınıf okutmuş; 2014-2015 yılında 3.sınıf okutmakta olan 20 sınıf öğretmeni ile yürütülmüştür.

Veri Toplama Araçları

Açık uçlu soru formunun hazırlanmasında, 3.sınıf Hayat Bilgisi 2004-2005 programı ile 2014-2015 yılı yürürlüğe giren 3.sınıf Hayat Bilgisi ve 3.sınıf Fen Bilimleri programı incelenerek literatür taraması yapılmış, araştırmacılar ve uzmanlar tarafından bir soru havuzu

oluşturulmuştur. Oluşturulan havuzdan 5 açık uçlu sorudan oluşan bir form oluşturulmuştur. Hazırlanan görüşme formu alanında uzman kişilerin görüşleri doğrultusunda düzenlenmiştir. Öğretmenlerle yapılan görüşmeler sırasında verilen cevaplar ses kayıt cihazı ile kayıt altına alınmıştır.

Verilerin Analizi

Elde edilen nitel boyutlu veriler betimsel analize tabi tutularak belirli kategoriler altında sayısallaştırılmıştır. Betimsel çözümlemede elde edilen veriler daha önceden alt problemlere göre belirlenen temalara göre yorumlanmıştır. Bu çözümlemede, görüşülen ya da gözlenen bireylerin görüşlerini çarpıcı bir biçimde yansıtmak amacıyla doğrudan alıntılara sık sık yer verilmiştir (Yıldırım & Şimşek, 2008).

Bu amaçla yapılan çalışmada verilerin hepsi analiz ve yorumları kağıda aktarılmıştır. Ardından veriler analiz edilip yorumlanmıştır. Verilerin kodlanmasında açık kodlama tekniği kullanılmıştır. Öğretmenlerin söylemlerinden örnekler alınarak kodlar aydınlatılmıştır. Bu yöntem uygulanırken öğretmenler sırasıyla kendi içlerinde birden başlanarak rakamlarla kodlanmış öğretmeni temsil eden (Ö) harfi kullanılmıştır. Araştırmaya katılan öğretmenler Ö1,Ö2,...Ö20 şeklinde kodlarla isimlendirilmiştir.

BULGULAR

1. Çalışmaya Katılan Sınıf Öğretmenlerinin Yeni Düzenleme ile 3.Sınıf Hayat Bilgisi Dersinden Ayrılan 3.Sınıf Fen Bilimleri Dersinin Uygulanmasına İlişkin Görüşlerine Ait Bulgular

Çalışmaya katılan sınıf öğretmenlerinin yeni düzenleme ile 3.sınıf Hayat Bilgisi dersinden ayrılan 3.sınıf Fen Bilimleri dersinin uygulanmasına yönelik görüşleri genelde uygulamanın faydalı olduğu yönündedir. İlgili araştırma sorusuna öğretmenlerin verdiği cevaplardan bazıları şöyledir: Ö6: “3 yıl üst üste Hayat Bilgisi dersinin okutulması hem gereksiz hem de öğrencilere çok sıkıntılı geliyordu. 3.sınıfta Fen Bilimleri dersinin gelmesi çok güzel oldu. Bence geç kalınmış bir uygulamaydı.”, Ö8: “Bence çok iyi oldu. Hem öğrencilerin anlayabileceği seviyede hem de eğlenceli bir ders oldu.” şeklinde ifade ederken, Ö10: “Bu iki dersin birbirinden ayrılması çocukların anlaması bakımından iyi oldu. Böylece iki ders arasında ortaya çıkan karışıklıklar ortadan kalkmış oldu.”

Bununla birlikte çalışmaya katılan Ö1, Ö4 ve Ö12 kodlu öğretmenler bu soruya olumsuz görüş bildirmişlerdir: Ö1: “Hayat Bilgisi tema konularının gruplanarak Fen Bilimleri dersine serpiştirilmesini dersin uygulanması açısından çok büyük bir değişiklik söz konusu değildir. 3.sınıftaki Fen Bilimleri dersinin amacı 4.sınıfa hazırlık, hazırbulunmuşluk özellikleri oluşturmaktır.”, Ö4: “Ayrı bir ders olarak okutulması tam manasıyla gerekli değil. İçerik ayrı bir şekilde okutulacak kadar geniş değil. Hayat Bilgisi dersi miğfer ders olarak bu içeriği kapsayacak boyuttadır. Gerekli bulmuyorum.” Şeklinde görüş bildirirken Ö12 ise: “Fen ve Teknoloji dersinin 3.sınıflar için uygun olmadığını düşünüyorum. Fen dersi 4.sınıftan itibaren başlamalı.” şeklinde düşüncelerini ifade etmişlerdir.

Öğretmen görüşlerinden hareketle genel olarak Fen Bilimleri dersinin daha etkin ve eğlenceli hale getirildiğine, Fen Bilimleri dersinin Hayat Bilgisi dersinden ayrılmasının Fen Bilimleri dersine karşı daha duyarlı olunmasına fırsat verdiğine, temel konular hakkında kavramlar öğrenilmesi ile üst sınıflarda daha yüksek başarı sağlanacağına vurgu yapıldığı görülmüştür.

2. Çalışmaya Katılan Sınıf Öğretmenlerinin Fen Bilimleri Dersinde Yaşadıkları Sorunlara İlişkin Görüşlerine Ait Bulgular

Çalışmaya katılan iki öğretmen dışında öğretmenler Fen Bilimleri dersinde sorun yaşadıklarını ifade etmişlerdir. İlgili araştırma sorusuna öğretmenlerin verdiği cevaplardan bazıları şöyledir: Ö3: “*Fen Bilimleri dersini anlatırken kılavuz kitabının ve çalışma kitabının olmaması, dersi anlatırken sıkıntı yaşamama neden oldu. Etkinlik sayısının çok az olması konuların yeteri kadar öğrenilmesini engelliyor. Çok genel ayrıntı az, etkinlik az.*”, Ö9: “*Ders konuları öğrenciler için biraz ağır ve seviyelerine uygun değildi. Öğrencinin severek izlediği ders olmadı.*” şeklinde görüş bildirmiştir. Ö13 ise: “*Konular çok yüzeysel olarak kalmış.*” şeklinde görüş bildirmiştir. Ö7: “*Bazı kavramlarda sıkıntı yaşanmıştır. Bunun nedeni ne okullarda fen bilimleri ve fen ve teknoloji dersinde kullanacak gerekli materyallerin olmayışıdır.*” şeklinde ifade ederek kavramların anlatımında yaşadığı sıkıntıdan bahsetmiştir. Çalışmaya katılan öğretmenler; okullarda laboratuvar ve ders araç-gereç malzemesinin olmaması veya eksik olması nedeni ile dersin işlenişinin zorlaştığını, öğretmen kılavuz kitabının gelmediğini ve diğer derslerde bulunan öğrenci ders çalışma kitabının olmadığını belirtmiştir.

3. Çalışmaya Katılan Sınıf Öğretmenlerinin Öğrencilerin Yeni Uygulamaya Dönük Tutum ve Davranışlarına İlişkin Görüşlerine Ait Bulgular

Çalışmaya katılan öğretmenlerin ilgili araştırma sorusuna öğretmenlerin verdiği cevaplardan bazıları şöyledir: Ö1: “*Öğrencilerin yeni uygulamalara karşı meraklı yaklaşımları, öğrenmeyi hızlandırmaktadır.*”, Ö15: “*Öğrenciler yeni uygulama ile aşağıdaki davranışlarda olumlu yönde değişiklikler gözlenmiştir. Araştırmayı seven, kendine güvenen, öz denetimli, paylaşımcı, iş birliği halinde öğrenen, deney projeler ile öğrenmekten hoşlanan v.b. davranışlar gözlenmiştir.*” şeklinde ifade ederken, Ö12: “*İlk olarak zor ve anlaşılmaz olduğunu düşünmüşlerdi. Ama dersleri gördükten sonra zevk almaya başladılar.*” ve Ö11: “*Öğrenciler uygulamaya dönük derslerde daha aktif ve istekli oluyorlar. Derse aktif katılıyorlar. Bu yüzden dersler daha eğlenceli ve öğrencinin aktifliğinde yürüyor.*” yönünde görüş bildirmiştir. Çalışmaya katılan öğretmenler arasında sadece bir öğretmen olumsuz görüş bildirmiştir. Buna göre, Ö19: “*Öğrencilerin yeniye olan tutumu her zaman dezavantajdır. Sosyo-Ekonomik tutumları durumları oranında yeni uygulamalara olumlu ya da olumsuz tutum geliştiriyorlar.*” şeklinde düşüncelerini ifade etmiştir.

Çalışmaya katılan öğretmenlerin geneli öğrencilerden olumlu dönüt aldıklarını, öğrendiği yeni kavramlar karşısında derse karşı daha istekli ve heyecanlı olduklarını ifade etmişlerdir.

4. Çalışmaya Katılan Sınıf Öğretmenlerinin 3.sınıf Hayat Bilgisi Dersi ile 3.Sınıf Fen Bilimleri Dersinin Kazanım Boyutunda Yapılan Değişikliklere İlişkin Görüşlerine Ait Bulgular

Çalışmaya katılan öğretmenlerin ilgili araştırma sorusuna öğretmenlerin verdiği cevaplardan bazıları şöyledir: Ö1: “*Hayat Bilgisi kazanımlarının işlenmesi sırasında Fen Bilimleri dersi ile ilişkilendirme yapıldığında her iki dersin kazanımlarını aynı oranda anlaşılır olduğunu görüyoruz.*” şeklinde görüş bildirirken, Ö6: “*Hayat Bilgisi kazanımlar ilkökul 1. ve 2. Sınıf Hayat Bilgisi dersiyle benzerlik gösterdiği için çocuklara tekrar gibi geliyor. Fakat Fen Bilimler kazanımları daha dikkat çekici, günlük hayatla daha çok ilgili. Çocukların merak duyduğu konuların kazanımları daha da iyi anlıyordular.*” olarak görüşlerini ifade etmiştir. Yine Ö10: “*Hayat Bilgisi dersinde kazanımların biraz fazla olduğunu düşünüyorum. Fen*

bilimleri dersinde ise kazanımların çok kolay olduğunu düşünüyorum.” Ö11: Fen Bilimleri kazanımları Hayat Bilgisinden daha az fakat kazanımlar ayrıntılı işlemiş ve gereğinden fazla uzatılmış bazı kazanımlar. Fen Bilimlerindeki bazı kazanımlar yöreye uygun olmadığından değişikliğe gidebiliyoruz ya da ortama farklı düşünceler ekliyoruz.” Ö17: Öğrencinin derse hem hazırlıklı gelmesi hem de öğrencinin derse aktif katılımını sağlaması yönünden yapılan değişiklikler olumludur.” şeklinde ifade ederken, Ö18: “Hayat Bilgisi kazanımlarının biraz daha zamana yayılması gerektiğini, Fen Bilimlerinin ise seviyeye uygun birkaç tema daha eklenebileceğini düşünüyorum.” şeklinde olumlu ifadelerde bulunmuştur.

Çalışmaya katılan bazı öğretmenler ilgili çalışma sorusuna yönelik olumsuz görüşler bildirmişlerdir. Ö13: “Fen Bilimleri dersini kazanımları Hayat Bilgisinden ayrılmıştır. Fakat kazanımlar yetersiz kalmıştır.” Ö14: “Hayat Bilgisi kazanımları oldukça yetersiz, Fen Bilimleri yeni ama geliştirilebilir.” şeklinde görüş bildirirken, Ö2: “Kazanım sayısı az, ders saatinin fazla oluşu sıkıntılara yol açtı.”, Ö3: “3.sınıf Hayat Bilgisi kazanımları, ders sayısına göre çok fazla olduğu için, ayrıca sürekli aynı konuların tekrarı çok olduğu için kitabı öğrenciler hiç sevmedi.”, Ö4: “İçeriğin genişletilmesi gerekiyor. Daha fazla deney, daha fazla uygulama gerekiyor.” şeklinde ifadeler kullanmışlardır.

5. Çalışmaya Katılan Sınıf Öğretmenlerinin 3.Sınıf Fen Bilimleri Dersini Daha Verimli Hale Getirmeye İlişkin Görüşlerine Ait Bulgular

Çalışmaya katılan öğretmenlerin ilgili araştırma sorusuna öğretmenlerin verdiği cevaplardan bazıları şöyledir: Ö5: “Her okula materyal, ders araç-gereci laboratuvar imkânı olabilirse Fen Bilimleri sınıfı oluşturulabilir. Diğer kitaplar gibi 1. Dönem ders kitabı- öğrenci kitabı, 2. Dönem ders kitabı- öğrenci kitabı gönderilmeli.”, Ö6: “Konu sayısı biraz daha az olsa iyi olur bir öğrenci çalışma kitabı etkinlik kitapları olsa çok güzel olur. Etkinlik kitapları deneyli ve uygulamalı etkinlik olmalı proje performans kitapları olmalı ve her konuyla ilgili videolar ve deneyler bir cd’ye kaydedilip öğretmenlere dağıtılmalı.” şeklinde ifade ederken Ö7: “Gerekli materyallerin okullara verilmesi. Her konu sonunda konu bütünlüğünü sağlayan değerlendirme sorunların olması (test şeklinde değil) öğrencilere kitaplarla beraber konuları somutlaştıran görsellerin uygun olduğu cd verilmesi.” şeklinde görüş bildirmiştir.

Çalışmaya katılan bazı öğretmenler okulların fiziki ortamlarının iyileştirilmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Bu doğrultuda görüş bildiren Ö17: “Fiziki olarak ortam hazırlanmalıdır (örneğin projeksiyon, laboratuvar vb.) gibi imkanların sağlanması gerekir.”, Ö15: “Okulların yeterli donanım ve materyalle desteklenmesi. Öğretmenlerin bilişim teknolojiden yeterince yararlanmaları. Öğrencilerin derse araç gereç ile gelirken yeterli bir şekilde gelmesi.” şeklinde ifade ederken Ö8: “Okullardaki eksiklerin giderilmesi kazanımların daha iyi kavratılacağına etkisi çok olacaktır.” şeklinde görüş bildirmiştir.

Çalışmaya katılan öğretmenler genellikle okullardaki materyal eksikliğinin giderilmesi ve ders kitaplarına yeterince etkinlik eklenmesi gerektiğini belirtmiştir.

TARTIŞMA ve SONUÇ

Çalışmaya katılan öğretmenlerin geneli 3.sınıf Fen Bilimleri dersinin 3.sınıf Hayat Bilgisi dersinden ayrılarak farklı bir ders olarak ele alınmasının faydalı olduğu yönünde görüş bildirmişlerdir. Bunun temel nedeni olarak; öğrencilerin ilgisini çeken ve zevkli bir ders olması yanında, benzerlikleri olmasına rağmen farklı iki dersin hayat bilgisi dersi çatısı altında öğretilme çabasının öğrencilerde kafa karışıklığına yol açması probleminin ortadan

kaldırıldığına yönelik yapmış oldukları olumlu değerlendirmeler olarak görülmektedir. Nitekim Çiftçi ve arkadaşlarının (2015) yapmış oldukları çalışmada da 3. sınıf öğretmenlerinin büyük çoğunluğu fen bilimleri dersinin 3. Sınıf programında ayrı bir ders olarak yer almasını olumlu karşılamışlardır. Yine Nagihan ve Güngör Akgün'ün (2015) yapmış oldukları çalışmada öğretmenlerin fen bilimleri dersinin hayat bilgisi dersinden ayrılmasının bilgini sınıflandırılmasını sağlaması, konulara ilginin artması, eğlenceli etkinliklere yer verilmesi, etkinliklere ayrılan sürenin artması, öğrenme isteğinin artması ve uygulamaya yönelik etkinliklerin artması gibi birçok avantajının olduğunu belirttikleri görülmektedir. Bu çalışmalarda elde edilen sonuçlar araştırma sonucumuz ile paralellik göstermektedir.

Çalışmada görüş bildiren öğretmenlerin genelinin uygulamada sorun yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Bu sorunların temelinde laboratuvar, ders araç-gereç malzeme eksikliği, öğretmen kılavuz kitabının ellerine geçmediği ve diğer derslerde bulunan öğrenci ders çalışma kitabının olmamasından kaynaklandı dile getirilmiştir. Benzer şekilde Ünişen & Kaya'nın (2015) yapmış oldukları araştırma sonuçlarında da araştırmaya katılan öğretmenlere programın uygulamada zorluk çektikleri kısımları olup olmadığı sorusuna öğretmenler, programın uygulama sürecinde olması gereken fiziksel koşulların tüm eğitim kurumlarına sağlanamamasının, programı uygularken eksikliğe neden olduğunu söylemişlerdir. Bu araştırma sonuçları çalışmamızda elde edilen sonuçlarla paralellik göstermektedir.

Öğrencilerin yeni uygulamaya dönük tutum ve davranışlarına yönelik öğretmenlerin geneli öğrencilerden olumlu dönüt aldıklarını, öğrendiği yeni kavramlar karşısında derse karşı daha istekli ve heyecanlı olduklarını ifade etmişlerdir. Hjalmarson (2008), eğitim programlarının içeriğindeki stratejilerle birlikte gelişerek ilerlediğini ifade etmiştir. Program geliştirme işi bir süreçtir ve bu süreç sürekli değişimi de içinde barındırmaktadır. Nitekim programlarda ki eksiklerin belirlenmesi ve düzeltilmesi yine bu süreç içerisinde gerçekleşmektedir. Yeni program şüphesiz ki öğrencileri daha da aktif kılmayı amaçlamış ve bunu sağlamak içinde öğrencilerin ilgisini çekebilecek konu, etkinlik ve öğrenme yaşantılarını programa entegre etmeyi göz ardı etmemiş kendini geliştirmeyi amaç edinmiştir.

3. sınıf Fen Bilimleri dersinin kazanımları boyutunda ele alınan çalışma sorusuna öğretmenler değişik bakış açıları sergilemişlerdir. Öğretmenlerin çoğunluğu programdaki kazanımların öğrenci düzeyine uygun olduğu konusunda ortak görüş belirtirken bazı öğretmenler kazanımların sayısı ve ders kitaplarının albenisinin eksik olduğunu dile getirmişlerdir. Öğretmenler program kazanımlarının diğer derslerle bağlantılı olduğunu ifade etmeleri öğretmenlerin öğretim esnasında uygulamaya yönelik öğrenme yaşantıları sunacakları çıkarımında bulunulabilir (Feasey, 2007: 4; Bishop & Denley, 2007: 168; Osborne & Dillon, 2010; Akt: Ünişen & Kaya, 2015).

Yeni Fen Bilimleri programının etkinliğini artırma konusunda öğretmenlerin etkinlik sayısının artırılması ve ders için gerekli materyal konusunda daha fazla desteğin sağlanmasını istedikleri gözlemlenmiştir. Özellikle yapılandırmacı yaklaşımla birlikte ders kitaplarının yanında öğretmenlere verilen kılavuz kitaplar ile öğrenci çalışma kitaplarının olmaması önemli bir eksiklik olarak görülmektedir. Bunun sebebi olarak bu uygulamanın daha önce pilot uygulama olarak okullarda uygulanmamış olmaması gösterilebilir. Bir başka önemli eksiklikte okullardaki alt yapı ve donanım yetersizliğidir. Okullarda laboratuvarların ve deney araç gereçlerinin olmayışı fen bilimleri dersinin uygulama yönünün eksik bırakılmaktadır (Çiftçi ve ark, 2015). Nitekim Doğan (2010) yaptığı çalışmada, programların okullarda etkili bir şekilde yürütülebilmesi için okulların fiziki olanakları gözden geçirilmeli ve

öğrenme ortamları yapılandırmacı anlayışa göre yeniden düzenlenmesi gerektiğini belirtmiştir.

Sonuç olarak yeni yapılandırılan Hayat Bilgisi ve Fen Bilimleri derslerinin içerik ve kazanım düzeyinde öğrencilere kazandırılabilmesinde sınıf öğretmenlerinin görev yaptığı okulların alt yapı ve donanım bakımından yetersiz olduğu tespit edilmiştir. Bu durum sınıf öğretmenlerinin ders işleyişlerini ve ilgili ders kazanımlarının öğrencilere kazandırılmasını olumsuz etkilemektedir. Bu ve yapılan benzer çalışmalardan hareketle okulların alt yapı eksikliğinin giderilmesi programın başarısını olumlu yönde etkileyecektir.

KAYNAKLAR

- Akdeniz, A. R., Yiğit, N., & Kurt, Ş. (2002). *Yeni fen bilgisi öğretim programı ile ilgili öğretmenlerin düşünceleri*. V. Ulusal Fen Bilimleri ve Matematik Eğitimi Kongresi, ODTÜ, Ankara.
- Arslan, M., & Eraslan, L. (2003). Yeni eğitim paradigması ve türk eğitim sisteminde dönüşüm gerekliliği. *Milli Eğitim Dergisi*, 160.
- Ateş, S. (2005). Öğretmen adaylarının değişkenleri belirleme ve kontrol etme yeteneklerinin geliştirilmesi. *Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25(1), 21–39.
- Aydın, A. (2007). Ortaöğretim kimya dersi öğretim programının uygulama sürecinin gerçekleştirilmesinde 1992’den beri uygulanan ortaöğretim kimya müfredat programının uygunluğu konusunda öğretmen görüşleri. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(1), 223-233.
- Bağcı Kılıç, G., Haymana, F., & Bozyılmaz, B. (2008). İlköğretim fen ve teknoloji dersi öğretim programının bilim okur-yazarlığı ve bilimsel süreç becerileri açısından analizi. *Eğitim ve Bilim*, 33(150), 53-63.
- Bailey, D. B. (2002). Are critical periods critical for early childhood education? the role of timing in early childhood pedagogy. *Early Childhood Research Quarterly*, 17(3), 281-94.
- Büyükalan, S., & Kaya, V. H. (2013). İlköğretim fen ve teknoloji dersi öğretim programı ile fen bilgisi öğretmenliği lisans ve lisansüstü öğretim programının felsefe, amaç ve içerik ilişkisinin incelenmesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 11(2), 185-208.
- Çiftçi, S., Saban, A., Gündüz, S. N. & Olaç, F. T. (2015). İlkokul üçüncü sınıf öğretmenlerinin üçüncü sınıf fen bilimleri dersine ilişkin görüşleri. *Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2(4), 333-347.
- Doğan, Y. (2010). Fen ve teknoloji dersi programının uygulanması sürecinde karşılaşılan sorunlar. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(1), 86-10.
- Doğru, M., Gençosman, T., Ataalkın, A. N., & Şeker Türk, F. (2012). Fen bilimleri eğitiminde çalışılan yüksek lisans ve doktora tezlerinin analizi. *Fen Eğitimi Dergisi*, 9(1).
- Duru, K., & Gürdal, A. (2002). İlköğretim fen ve teknoloji dersinde kavram haritasıyla ve gruplara kavram haritası çizdirilerek öğretimin öğrenci başarısına etkisi. V. Ulusal Fen Bilimleri ve Matematik Eğitimi Kongresi, 1, 310-316.
- EARGED. (2005). PISA–2003 Projesi Ulusal Nihai Raporu (2005). *OECD PISA–2003 Araştırmasının Türkiye ile İlgili Sonuçları*. Ankara: MEB-EARGED Yay.
- Erdoğan, Y. (2007). Yeni hayat bilgisi programında ara disiplinlerin içerikle örtüşme düzeyinin belirlenmesi. *Yüksek Lisans Tezi*, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.
- Ersoy, Y. (tarih yok). Fen ve teknoloji alanındaki yenilikler-1:Değişikliğin gerekçesi ve bileşenlerinin çerçevesi.
- Eş, H., & Sarıkaya, M. (2010) Türkiye ve İrlanda fen öğretimi programlarının karşılaştırılması. *İlköğretim Online*, 9(3), 1092-1105.

- Gömleksiz, M. N., & Bulut, İ. (2007). Yeni fen ve teknoloji dersi öğretim programının uygulamadaki etkililiğinin değerlendirilmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 32, 76-88.
- Gömleksiz, M. N., & Bulut, İ. (2006). Yeni fen ve teknoloji dersi öğretim programına ilişkin öğretmen görüşleri. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 16(2), 173-192.
- Gözütok, F. D. (2003). Türkiye'de program geliştirme çalışmaları. *Millî Eğitim Dergisi*, 160.
- Güven, S. (2008). Sınıf öğretmenlerinin yeni ilköğretim ders programlarının uygulanmasına ilişkin görüşleri. *Millî Eğitim Dergisi*, 177, 224-236.
- Hjalmanson, M. A. (2008). Mathematics curriculum systems: models for analysis of curricular innovation and development. *Peabody Journal of Education*, 83, 592-610.
- Kaptan, F. (2005). Fen ve teknoloji dersi öğretim programıyla ilgili değerlendirme. Eğitimde Yansımalar: VIII Yeni İlköğretim Programlarını Değerlendirme Sempozyumu Bildiriler Kitabı, 283-298.
- Karatay, R., Timur, S., & Timur, B. (2013). 2005 ve 2013 yılı fen dersi öğretim programlarının karşılaştırılması. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15.
- Kutlu, Ö. (2005). Yeni ilköğretim programlarının öğrenci başarısındaki gelişimi değerlendirme boyutu açısından incelenmesi. Eğitimde Yansımalar: Yeni İlköğretim Programlarını Değerlendirme Sempozyumu. Erciyes Üniversitesi.
- MEB. (2004). *İlköğretim Fen ve Teknoloji Dersi (4-5. sınıflar) Öğretim Programı*. Ankara: Devlet Kitapları Müdürlüğü Basımevi.
- Oliva, P. F. (2005). *Developing the Curriculum* (6th Ed.). Boston: Pearson Education.
- Orbeyi, S., & Güven, B. (2008). Yeni ilköğretim matematik dersi öğretim programı'nın değerlendirme ögesine ilişkin öğretmen görüşleri. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 4(1), 133-147.
- Özden, M., & Cavlazoğlu, B. (2015). İlköğretim fen dersi öğretim programlarında bilimin doğası: 2005 ve 2013 programlarının incelenmesi. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 3(2), 40-65.
- Öztürk N., Yalvaç Hastürk, H. G., & Demir R. (2013). İlköğretim 4-5. sınıf fen ve teknoloji dersi öğretim programlarındaki ölçme ve değerlendirme yöntemlerine ilişkin öğretmen görüşleri. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20, 25-36.
- Sözbilir, M., & Kutu H. (2008). Development and current status of science education research in Turkey. *Essays in Education*, Special Edition, 1-22.
- Şimşek H., Hırça, N., & Coşkun, S. (2012). İlköğretim fen ve teknoloji öğretmenlerinin öğretim yöntem ve tekniklerini tercih ve uygulama düzeyleri: Şanlıurfa ili örneği. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(18), 249-268.
- TTKB (2013). *İlköğretim Kurumları(İlkokullar ve Ortaokullar) Fen bilimleri Dersi Öğretim Programı (3, 4, 5 ,6 , 7, 8. Sınıflar)*. Ankara: Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı (TTKB).
- TTKB (2005). *İlköğretim Öğretim Programı El Kitabı*. Ankara: Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı (TTKB) Yay.
- Toraman, S., & Alcı, B. (2013). Fen ve teknoloji öğretmenlerinin yenilenen fen bilimleri dersi öğretim programına ilişkin görüşleri. *EKEV Akademi Dergisi*, 56.
- Ünal, S., Coştu, B., & Karataş, F. Ö. (2004). Türkiye'de fen bilimleri eğitimi alanındaki program geliştirme çalışmalarına genel bir bakış. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi*, 24(2), 183- 202.
- Ünişen, A., & Kaya, E. (2015). Fen bilimleri dersinin ilkokul üçüncü sınıf programına alınmasıyla ilgili öğretmen görüşlerinin değerlendirilmesi. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 20.

- Yangın, S., & Dindar, H. (2007). İlköğretim fen ve teknoloji programındaki değişimin öğretmenlere yansımaları. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 33, 240-252.
- Yıldırım, A., & Şimşek H. (2008). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. (6.Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, N., & Güngör A. Ö. (2015). İlkokul 3. sınıf öğretmenlerinin yenilenen fen bilimleri dersine ilişkin görüşleri. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi (KEFAD)*, 16(2), 199-218.
- Yiğit, N. (2002). Öğretim programı geliştirmede öğretmenin rolü. *Çağdaş Eğitim Dergisi*, 296, 27-33.
- Yüksel, S. (2003). Türkiye'de program geliştirme çalışmaları ve sorunları. *Millî Eğitim Dergisi*, 159.

EXTENDED ABSTRACT

The realization of social development depends largely on countries' education systems. Failure of science education carried out effectively has become one of the most important problems of the Turkish education system in recent years. For this reason the science education curriculum should be updated by examining the developments in the world. In this process, taking the teachers' opinions will be very important.

In this study, it was aimed to determine the teachers's views related to the science class curriculum which was separated from social studies class in 2014-2015 academic years with the change of the education system of Turkey. The study has been conducted with the teachers who gave 3rd grade social studies class before and with the 3rd grade teachers who currently gives the social studies class. To analyse the data, descriptive analysis was used in this correlational survey. 5 open-ended questions developed by the researchers were asked to the teachers and the answers were recorded with a recorder and the interviews were put in writing. As a result of the study, it was determined that the views of the teachers related to the renewed science class curriculum are generally positive. However, it was also determined that the teachers talk about shortcomings such as decreasing the weekly course hours and the number of acquisitions, adding a workbook and lack of material.

Moving from this study and similar studies, eliminating the infrastructure problems of schools will affect the success of developed curriculum positively.

BİLGİSAYAR DESTEKLİ ÖĞRETİM YÖNTEMLERİNİN FEN BİLGİSİ DERSLERİNDE ÖĞRENCİ BAŞARISINA ETKİSİ – BİR LİTERATÜR TARAMASI

COMPUTER ASSISTED LEARNING METHODS' EFFECTS ON STUDENTS SUCCESS DURING SCIENCE COURSES- A LITERATURE SEARCH

¹Hüseyin Talha GÜLSOY*, ²Rasim ÖNDER

¹Süleyman Demirel Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, İlköğretim Bölümü, Sınıf Eğitimi Anabilim Dalı
²Süleyman Demirel Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, İlköğretim Bölümü, Fen Bilgisi Eğitimi Anabilim Dalı
* e-mail: huseyingulsoy@sdu.edu.tr

ÖZET

Eğitim toplum yaşamının önemli ve vazgeçilmez bir parçasıdır. Toplumların aldıkları eğitim düzeyi ile gelişmişlik seviyeleri arasında doğrusal bir ilişki bulunmaktadır. Bu nedenle toplumsal gelişimin sağlanmasında insanlara sunulan eğitim hizmetlerinin kalitesi oldukça önemlidir. Son yıllarda insan hayatının her alanına girmiş olan teknolojik unsurlar eğitim ortamında da kullanılmaya başlanmıştır. Özellikle bilgisayar destekli öğretim materyallerinin eğitim ortamında kullanımının giderek yaygınlaştığı görülmektedir. Literatürde yer alan araştırmalarda eğitim ortamında bilgisayar desteğinden yararlanmanın öğrencilerin ders başarılarını arttırdığı, ders motivasyonlarını ve derse yönelik tutumlarını geliştirdiği, öğrenilen bilgilerin kalıcılığını arttırdığı belirlenmiştir. Bilgisayar destekli öğretim materyalleri fen bilgisi öğretiminde de sıklıkla kullanılmaktadır. Diğer derslerde olduğu gibi fen bilgisi derslerinde de bilgisayar kullanımının öğrenci başarısı üzerinde olumlu katkıları olduğu belirtilmektedir. Literatürde yer alan araştırma bulguları da bu görüşü desteklemektedir. Yapılan bu çalışmada da fen bilgisi derslerinde bilgisayar destekli öğretim materyallerinin öğrenci başarısı üzerine etkilerinin değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

Anahtar kelimeler: Bilgisayar destekli öğretim, fen eğitimi, öğrenci başarısı

ABSTRACT

Education is an important and indispensable part of community life. There is a linear relationship between the development levels of society and the level of education they receive. Therefore, the quality of education services offered to people in the provision of social development is very important. Technological elements which entered into every part of human life in recent years has been used in the training of education department as well. In particular, it is seen that the increasingly widespread use of computer-assisted instructional materials in training education. In some of the researches of literature it has been found out that the use of the computer support field research courses increase the academic achievement of students in an educational environment, improve their motivation and attitudes towards the course which is determined to increase the retention of learned information. Also computer-aided instructional materials used commonly in science teaching. As in other courses in science courses it is also noted that there is the positive impact of computer use on student achievement. Findings located in the literature research also support this view. In this research it is aimed to evaluate the effects on student achievements of science courses in computer-aided instructional materials.

Keywords: Computer-assisted education, science education, student achievement

JEL CODES: I2, I21

GİRİŞ

Teknolojik gelişmelerin ve bilgisayarların eğitim ve öğretim faaliyetleri içerisinde oldukça geniş bir kullanım alanı bulunmakta olup (Engin, Tösten & Kaya, 2010), eğitimde bilgisayar desteğinin kullanılması öğretim ihtiyaçlarının (Alakoç, 2003), eğitim ve öğretim uygulamalarında yararlanılan materyallerin, yöntem, strateji ve tekniklerin değişmesine zemin hazırlamıştır (Özgen, Özbek & Çelik, 2006). Eğitim ortamında bilgisayar desteği rapor

hazırlama, ders sunumu yapma, ödev veya araştırma yapma gibi birçok amaçla hem sınıf içinde hem de sınıf dışında kullanılmaktadır (Yıldırım & Kaban, 2010). Bilgisayarın eğitim ve öğretim ortamında kullanılması bilimsel bilgiye daha hızlı ulaşan ve bu süreçte bilgisayarlardan yararlanabilen bireyler yetiştirilmesine katkı sağlamaktadır (Doğan, 2009).

Geleneksel öğretim yöntemi genellikle anlatım ve soru-cevap gibi klasik yöntemlerin ders kitabı ve yazı tahtası gibi ders araç-gereçleri kullanılarak işlenmesini ifade etmektedir (Akdağ & Tok, 2008). Son yıllarda geleneksel öğretim yöntemlerine kıyasla eğitim ortamında uygulanan öğrenme-öğretme faaliyetlerinde olumlu etkileri olduğu fark edilen bilgisayar teknolojilerini etkili kullanmak eğitimciler açısından oldukça önemli bir konu haline gelmiştir (Karataş, Alcı & Karabıyık, 2015). Bu nedenle bilgisayar destekli eğitimde başarının yakalanması için öğretmenlerin bilgisayar destekli eğitime yönelik tutum ve algıları oldukça önemlidir (Kutluca & Ekici, 2010). Bilgisayar destekli eğitimin amaçlarına uygun bir biçimde gerçekleştirilmesine katkı sağlayan diğer bir unsur eğitim ortamının sahip olduğu fiziki ortamın uygunluğudur. Bu kapsamda bilgisayar destekli eğitimden yüksek verim elde edebilmek için eğitsel materyallerinin ve öğrenme ortamının tasarlanmasında titiz olunmalı, eğitimde kullanılacak bilgisayar ve diğer teknolojik materyaller eğitime hizmet edebilecek düzeyde organize edilmelidir (Yıldırım & Kaban, 2010).

Eğitim ortamında fen öğretiminde de bilgisayar desteğinden yararlanılmaktadır. Yapılan araştırmalarda genellikle geleneksel öğretim yöntemleri ile kıyaslandığı zaman bilgisayar destekli eğitimin öğrenci başarısı üzerine etkilerinin ele alındığı görülmektedir. Araştırmalarda elde edilen bulgular değerlendirildiği zaman, yapılan araştırma bulguları fen eğitiminde bilgisayar desteğinin öğrenci başarısını olumlu yönde etkilediğini göstermektedir (Yenice ve ark., 2003; Köse, Ayas & Taş, 2003).

Literatürde yer alan araştırma bulguları öğrencilerin derslerde bilgisayar oyunlarına yönelik pozitif tutum geliştirdiklerini göstermektedir (Çankaya & Karamete, 2008). Bunun yanında bilgisayar destekli öğretim yöntemlerinin öğrenciler ve eğitim ortamı açısından birçok yararı olduğu belirtilmektedir. Literatürde yer alan araştırmalarda bilgisayar destekli öğretimin öğrenciler ve eğitim ortamına katkıları şu şekilde sıralanmıştır;

- Öğrenme ve öğretme süreçlerinde bilgisayar kullanımı dönüt/düzeltilme ve pekiştirici gibi öğretim ilkelerinin anında uygulanmasına katkı sağlamaktadır.
- Bilgisayarlar öğrencilere herhangi bir sınıf veya arkadaş baskısı olmadan öğrenme imkânı ve sayısız alıştırmayı yapma olanağı sağlamaktadır.
- Bazı bilgisayar yazılımları öğretim ilkelerine uygun bir biçimde hazırlanmasa da içerdiği, ses, renk ve animasyonlar ile öğrenme ortamını eğlenceli bir hale getirebilmektedir. Bu durum öğrencilerin ilgili konuları öğrenmelerini kolaylaştırmaktadır.
- Bilgisayar destekli eğitim konusunda yeterli donanıma sahip olan öğretmenler öğrencilere öğretim süreçlerinde daha fazla katkı sağlamaktadır (Arslan, 2003).
- Bilgisayar destekli öğretim öğrencilerin derslerdeki kavramları daha iyi öğrenmelerine katkı sağlamaktadır.
- Bilgisayar destekli öğretim materyalleri öğrencilerin derse yönelik ilgilerinin artmasını desteklemektedir (Gürbüz, 2007).
- Diğer öğretim teknik ve materyalleri ile kıyaslandığı zaman bilgisayar destekli eğitim daha fazla görsel ve işitsel öğrenin eğitim alanında etkin bir biçimde kullanılmasına katkı sağlamaktadır.

- Bilgisayar destekli eğitim öğrenim ortamının zenginleşmesine katkı sağladığı için öğrencilerin ders başarısını arttırmaktadır (Akçay ve ark., 2005).
- Bilgisayarlı eğitim faaliyetleri deney yapılacak malzemenin yetersiz olduğu okullarda, özellikle laboratuvar çalışmalarının kolaylaştırılmasına ve zenginleştirilmesine katkıda bulunmaktadır (Aycan ve ark., 2002).
- Bilgisayarlar öğrencilerin istedikleri bilgiye kolayca ulaşmalarını sağlamakta ve bilgilerin her zaman öğrencilerin elinin altında olmasına katkı sağlamaktadır.
- Eğitimde bilgisayar kullanımı ezberci öğrenim yönteminin ortadan kalkmasına katkı sağlamaktadır.
- Bilgisayarla verilen eğitimlerde konular öğrencilerin zekâ düzeylerine göre tasarlanabilmektedir. Böylece farklı öğrenme ve zekâ düzeyine sahip öğrencilerin bilgisayarla eğitimden yararlanmaları söz konusudur.
- Özel hazırlanmış bilgisayar programları öğrencilerin kelime dağarcıklarının gelişmesine katkı sağlamaktadır.
- Derslerde bilgisayar kullanımı özellikle kendi başına ders çalışmaktan hoşlanan öğrencilerin grup halinde ders çalışmalarına, dolayısıyla öğrencilerde paylaşım kültürünün gelişmesine katkı sağlamaktadır (Engin ve ark., 2010).
- Bilgisayar destekli öğretim yöntemleri öğrencilerin dersle etkileşimlerini sağlamakta ve öğrencilerin öğrenme hızlarının belirlenmesine katkı sağlamaktadır (Yıldırım & Kaban, 2010).

Literatürde yer alan bilgiler değerlendirildiği zaman eğitimin her kademesinde bilgisayar destekli öğretim materyallerinden yararlanılmasının öğrencilerin ders başarılarını, derse yönelik tutum ve motivasyonlarını arttırdığı söylenebilir. Bilgisayar destekli öğretim materyalleri fen bilgisi eğitiminde de sıklıkla kullanılmaktadır. Diğer derslerde olduğu gibi fen bilgisi derslerinde de bilgisayar destekli öğretim materyalleri kullanılması öğrencilerin ders başarılarını, derse yönelik tutum ve motivasyonlarını arttırmaktadır. Yapılan bu araştırmada da fen bilgisi eğitiminde bilgisayar destekli öğretim materyallerinin öğrenci başarısına, derse yönelik tutum ve motivasyon üzerine, ayrıca bilgi kalıcılığına etkisinin değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

Eğitimde Bilgisayar Kullanımı

Son yıllarda modern toplum yaşamında meydana gelen değişikliklerin ve gelişmelerin teknolojik alanda da görüldüğü bilinmektedir. Teknolojik alanda meydana gelen değişimlere insanların ayak uydurması oldukça önemlidir. Teknolojik gelişmeler hayatın her alanında olduğu gibi eğitim ortamında da etkisini hissettirmektedir. Bu durum, eğitim ve öğretim ortamının teknolojik gelişmelere uygun olarak yapılandırılması zorunluluğunu ortaya çıkarmaktadır (Fidan, 2012). Eğitim ortamında kullanılan teknolojik araçların başında bilgisayarlar gelmekte olup, bilgisayarlar eğitim faaliyetlerinin işitsel ve görsel açıdan sürdürülmesine katkı sağlamaktadır (Engin, Tösten & Kaya, 2010). Bilgisayar destekli öğretim öğrencilerin problem çözme, kritik düşünme ve yaratıcılık becerilerinin gelişimine katkı sağlamaktadır (Akçay ve ark., 2005).

Eğitimde bir araç olarak kullanılan bilgisayarlar kendisine verilen birtakım komutlar doğrultusunda işleyen bir elektronik veri işleme aracı olarak değerlendirilmektedir. Bilgisayarlar vasıtasıyla söz konusu veriler üzerinde karşılaştırma, aritmetik işlemler, değerlendirme ya da yorumlar yapılabilmekte, belirli yorumlar ve kararlar üretilmektedir. Eğitim ortamında bilgisayarlara duyulan gereksinim artan bilgiyi artan öğrenci sayısına tam ve dengeli olarak ulaştırabilme, karmaşıklaşan içeriği kristalize ederek öğrenciye kazandırabilme, nitel ve nicel yönden öğretmen yetersizliği ve bireysel farklılıklar gibi

nedenlerden ortaya çıkmıştır (Mercan ve ark., 2009). Eğitimde bilgisayar kullanımı hem öğrenci hem öğrenci başarısı hem de derslerin amaçlarına ulaşması için oldukça önemli bir yere sahiptir. Buna karşılık bilgisayar destekli öğretimde öğrencilerin ders başarılarını etkileyen bazı unsurlar bulunmaktadır. Bunların başında derste kullanılan bilgisayarlı öğretim modeli veya yazılım türü, öğretmenin etkinliği, öğrencilerin motivasyon düzeyleri, öğrenciler arasındaki bireysel öğrenme farklılıkları, öğrenci ve ders etkileşimi, kullanılan öğretim tekniğinin niteliği ve kapsamı gelmektedir (Ayçan ve ark., 2002). Bunun yanında bilgisayar kullanımının eğitim ortamındaki amaçlarına ulaşabilmesi için aşağıda belirtilen unsurlara göre tasarlanması gerekmektedir;

- Öncelikli olarak öğrencilerin yeterli miktarda bilgisayar kullanım becerisinin kazanılması gereklidir.
- Kullanılacak öğretim materyallerinin müfredata ve öğrenci seviyesine uygun olması büyük önem arz etmektedir.
- Bilgisayarlı öğretim materyalleri belirli bir plan ve program dâhilinde kullanılmalıdır.
- Dil ve kültür yozlaşmasının önlenmesi için kullanılacak olan bilgisayar yazılımlarının Türkçe olması oldukça önemlidir.
- İmla ve dilbilgisi kurallarına dikkat eden yazılımların kullanılmasına özen gösterilmelidir.
- Kullanılan programlar Milli Eğitim Bakanlığı tavsiyeli olmalı ya da öğretmenler tarafından tasdik edilmiş olmalıdır. Bu konuda karşılaşılan zorluklar özellikle ilköğretim birinci kademedeki öğrenciler açısından telafisi mümkün olmayan sorunlar ortaya çıkarabilir.
- Bilgisayar bağımlılığını önlemek amacıyla sosyal ve çevresel etkileşimin devam etmesine özen gösterilmelidir.
- Öğrencilerin sahip oldukları ders gereksinimlerini karşılayacak, öğrenciyi sıkımayacak programlar tercih edilmelidir.
- Öğrencilerin kelime dağarcıklarını arttırmak için zengin sözcüklü ifadelerle yer verilmelidir.
- Hazırlanan programların zaman bakımından sıkıcı olmamasına özen gösterilmelidir.
- Öğretmenin ders planını ve donanımını daha önce kontrol etmiş ve hazırlamış olmalıdır.
- Ortak kullanıma açık bilgisayarların eşit süreler ile kullanılmasına dikkat edilmelidir.
- Herhangi bir aksaklık ortaya çıkma olasılığına karşı öğretmenler hazır olmalı ve alternatifler devreye sokulmalıdır.
- Bilgisayar laboratuvarlarında öğrenciler arasında çıkabilecek problem veya olumsuz durumlara anında müdahale edilmelidir.
- Ders materyallerinin kullanılması ve ortamda uyulması gereken kurallar önceden verilmelidir.
- Yararlanılacak programların içerik ve amaçlarının açık bir biçimde belirtilmesi gerekir.
- Öğrenciler eksik kaldıkları konuları ders materyallerini kullanarak rahatça bulabilmelidirler.
- Dönüt alınabilecek programlar kullanılmasına önem verilmelidir (Engin, Tösten & Kaya, 2010).

Bilgisayar destekli eğitim ve öğretim faaliyetleri öğrencilerde olduğu gibi öğretmenlere de birçok fayda sağlamaktadır. Öğretmenler için gerekli olan plan ve programın temin edilebilmesinde bilgisayarlar büyük bir öneme sahiptir. Derslerde öğrencilerin dikkatini

çekmek için hazırlanan sunumlar, görseller, belgeseller bilgisayar ortamında çok daha cazibeli ve kolay hazırlanmaktadır. Öğrencilerin derslerdeki performanslarını arttırmak adına daha önceden hazırlanmış eğitsel niteliği güçlü esprilerle konu hâkimiyetinin tekrar sağlanmasında bilgisayarların etkili bir role sahip olduğu belirtilmektedir. Eğitimin farklı alanlardaki (matematik, fen, sosyal vb.) bağlantılı konuları bir araya getirip ilişkilendirme konusunda bilgisayarlar birebir katkı sağlamaktadır. Bunun yanında ders süresince zamandan tasarruf sağlanmasında, derslerin daha verimli geçmesinde bilgisayar desteği oldukça önemlidir. Ayrıca öğrencilerin ders başarılarının ölçülmesinde ve değerlendirilmesinde gerekli olan teknik donanımlar, bilgisayarlar sayesinde büyük oranda yeterli olmaktadır (Engin, Tösten & Kaya, 2010).

Bilgisayar Destekli Öğretim Yöntemleri

Hızlı gelişen teknolojinin eğitim ve öğretim alanında en yaygın kullanılan ürünlerinin başında bilgisayarlar gelmektedir (Şen, 2001; Mirzeoğlu ve ark., 2006; Yenice ve ark., 2003; Yıldırım & Kaban, 2010). Bilgisayar destekli öğretimde bazı eğitim materyallerinden yararlanılmaktadır. Söz konusu eğitim materyalleri aşağıda sıralanmıştır.

Web tabanlı öğretim: Bilgisayar destekli öğretim yöntemleri arasında sıklıkla kullanılan web tabanlı öğretim tekniğinde istenilen bilgilere internet desteği sayesinde ulaşılması hedeflenmektedir (Yiğit, Yıldırım & Özden, 2000). İnternet bağlantısının olduğu her yerde zaman sıkıntısı olmadan bilgiye ulaşmak kolaydır. Bu nedenle web tabanlı öğretim yöntemlerinin kullanılması öğrenci başarısını olumlu yönde etkilemektedir (Tüysüz & Aydın, 2007). Web tabanlı öğrenmede konu içeriklerinin öğrencilere daha iyi öğretilmesini desteklemek amacıyla ses, görüntü, animasyon gibi çoklu ortam araçları, metinler ve etkileşim içeren öğretim materyalleri hazırlanarak internet ortamında sunulmaktadır. Hedeflenen öğrenmenin gerçekleşme düzeyinde, hedef kitlenin hazır bulunuşluk düzeyleri ve öğrenme stillerinden kaynaklanan farklılıklar görülebilmektedir. Öğrenciler açısından zaman sınırlamasını ortadan kaldıran web tabanlı öğrenme, öğrencilerin istedikleri zaman kendi seviyelerine uygun alıştırmalar yapmalarına da destek olmaktadır (Güngörmüş, 2007).

Bilgisayar tabanlı oyun: Bilgisayar destekli öğretim yöntemlerinden birisi de oyunla öğretim faaliyetleridir. Eğitim ve öğretim faaliyetleri içerisinde bilgisayar destekli oyunlardan yararlanmanın öğrencilerin derse yönelik kaygılarını azalttığı, öğrencilerin görsel açıdan öğrenmelerini desteklediği ve oyunla eğitimin öğrencilerin hoşuna giden bir öğretim yöntemi olduğu belirtilmektedir (Bayırtepe & Tüzün, 2007). Bunun yanında bilgisayar oyunlarının etkili ve kalıcı öğrenme açısından oldukça faydalı olduğu belirtilmektedir (Kula & Erdem, 2005). Eğitim ortamında sıklıkla kullanılan bilgisayar oyunlarının başında Kid Pix, Simcity'nin yanında The Jump Start, Blaster, Starflayers ve Oregon Trail adlı bilgisayar oyunları gelmektedir. Söz konusu bilgisayar oyunları ile öğrencilerin konu tekrarı ve alıştırmaları sağlanmaktadır. Yine söz konusu oyunlar ile öğrenciler öğrendiklerini pekiştirme ve kendini test etme fırsatı bulmaktadırlar (Güngörmüş, 2007).

Bilgisayar tabanlı oyunların eğitim ortamında kullanılması öğrenciler açısından sıkıcı olan derslerin daha cazip hale gelmesine katkı sağlamaktadır. Eğitimde bilgisayar oyunlarının kullanılması öğrencilerin hoşuna gitmektedir. Bu nedenle eğitim ortamında bilgisayar kullanımının üzerinde önemle durulması gereken bir konu olduğu belirtilmektedir (Bayırtepe ve Tüzün, 2007).

Eğitim CD'leri: Eğitim amaçlı kullanılan CD'ler belirli bir konuya ilişkin birçok kaynak derlenerek oluşturulmaktadır. Bunun yanında eğitim CD'lerinde öğrenciler istedikleri

konulara kolayca ulaşma ve konu tekrarı yapma şansına sahiptirler. Eğitim CD'lerinin büyük bir bölümü internet destekli çalıştığı için geleneksel öğretim yöntemleri ile kıyaslandığı zaman daha esnek çalışma imkânı sağlamaktadır (Öğüt ve ark., 2004).

Simülasyon programları: Simülasyon programları bilgisayar destekli öğretimde sıklıkla kullanılan bir yöntemdir. Simülasyon programları ile öğrencilerin keşfederek öğrenme becerileri gelişmektedir. Simülasyon programları normal koşullarda gerçekleştirilmesi güç ve pahalı olan deneylerin bilgisayar aracılığı ile öğrencilere sunulmasına katkı sağlamaktır (Şen, 2001). Literatürde benzetim tekniği olarak da bilinen simülasyon programları sayesinde mevcut ders materyalleri ile incelenmesi mümkün olmayan birçok konu veya olgu somutlaştırılmaktadır (Marangoz, 2013). Simülasyon programlarının istenen öğretim amaçlarını gerçekleştirebilmesi için ders amaçlarına uygun bir biçimde tasarlanması oldukça önemlidir (Engin, Tösten & Kaya, 2010).

Bilgisayar destekli sunum (PowerPoint): PowerPoint sunum tekniği ile öğretim, öğretim sürecinde PowerPoint tekniği ile hazırlanmış olan sunumların projeksiyon vasıtasıyla yansıtılması ile gerçekleştirilen sunum tekniğidir (Akdağ ve Tok, 2008). Eğitim ve öğretim ortamında amacına uygun bir biçimde hazırlanan PowerPoint sunumları öğrenmenin kalıcı olmasına katkı sağlamaktadır (Alpan, 2013). Buna karşılık PowerPoint sunumlarının tek başına öğretim materyali olarak kullanılmasının yeterli olmadığı, PowerPoint sunumların mutlaka diğer öğretim materyalleri ile birlikte sunulması gerektiği belirtilmektedir (Gelişli, 2009).

Literatürde geleneksel öğretim yöntemleri ile kıyaslandığı zaman derslerde PowerPoint sunum tekniği kullanılmasının öğrencilerin ders başarılarını olumlu yönde etkilediği belirlenmiştir. Akdağ ve Tok (2008) tarafından yapılan çalışmada İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nin Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Bölümü öğrencileri deney grubunu, Okul Öncesi Öğretmenliği Bölümü öğrencileri ise kontrol grubunu oluşturmuşlardır. Deney grubunda bulunan öğrencilere 17 slayt dizisinden oluşan PowerPoint sunum tekniği ile İngilizce eğitimi verilmiştir. Kontrol grubu ise geleneksel öğretim yöntemlerine göre İngilizce derslerine dâhil edilmiştir. Araştırmanın sonunda öğrencilerin derse ilişkin erişilerinin PowerPoint tekniği ile İngilizce dersi işlenen deney grubunun lehine anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir. Literatürde yer alan çeşitli araştırma bulguları da PowerPoint destekli öğretim yönteminin öğrenci başarısını olumlu yönde etkilediğini ve ders anlatımını kolaylaştırdığı tespit edilmiştir (Öztaşkın, 2014; Çatak & Tekinarslan, 2008). Buna karşılık PowerPoint kullanılarak işlenen derslere yönelik bazı eleştirilerde bulunmaktadır. Yapılan bazı çalışmalarda PowerPoint sunum tekniğinin geleneksel öğretim yöntemlerinden yazı tahtası kullanımının yerini tutmayacağı (Szabo & Hastings, 2000), PowerPoint sunumlarında anlatılan konu ile ilgisi olmayan grafik ve şekillerin yer almasının öğrencilerin öğrenme becerilerini ve ders materyaline ilişkin görüşlerini olumsuz yönde etkilediği belirtilmiştir (Bartsch & Cobern, 2003).

Uzaktan eğitim teknikleri: Uzaktan eğitim teknikleri son yıllarda giderek gelişen ve eğitimin her alanında kullanılmaya başlanan yöntemlerin başında gelmektedir. Uzaktan eğitimin temelinde bilgisayar desteğinden yararlanılarak eş zamanlı öğrenme ilkesi yatmaktadır. Uzaktan eğitimde literatürde video-konferans yöntemi veya e-öğrenme olarak da bilinmektedir. Uzaktan eğitimde iki veya daha fazla ortamda sesli ve görüntülü eğitim verilmesi söz konusudur (Alakoç, 2003; Ekici, 2003; Altıparmak, Kurt & Kapıdere, 2001). Uzaktan eğitim geniş öğrenci kitlesine hitap eden, uzak bölgelerde yaşayan insanların aynı adam eğitim almasını sağlayan, zaman ve mekan sınırlamasını ortadan kaldıran, öğrencilerin

bireysel hızlarına uygun eğitim sunan ve öğrencilerin öğrenme becerilerini yüksek düzeyde geliştiren bir öğretim yöntemidir. Söz konusu özellikler uzaktan eğitimin avantajları olarak değerlendirilmektedir. Buna karşılık uzaktan eğitimin bazı dezavantajları da bulunmaktadır. Bunların başında, ilk yatırım maliyetlerinin yüksek olması, teknolojik sistem kaynaklı teknik arızalar meydana gelmesi, uygulamalı derslerin gerçekleştirilmesinde zorluklar olması, ders müfredatlarının zor hazırlanması, bireysel çalışma motivasyonu düşük olan öğrencilerin sunulan eğitimden yeterli verim alamaması, sistem ve içeriklerin sürekli olarak güncellenmesi gibi sorunlar gelmektedir (Altıparmak, Kurt & Kapıdere, 2001).

Bilgisayar yazılımları: Bilgisayar yazılımları eğitim ortamında sıklıkla kullanılan araçlar arasında yer almaktadır. Bilgisayar yazılımları ders amaç ve kazanımlarına uygun olarak geliştirildiği zaman öğrencilerin ders başarılarını olumlu yönde etkilemektedir. Bilgisayar yazılımları öğrencilerin okul dışı serbest zamanlarında istedikleri üniteler üzerinde alıştırmaya, tekrar ve pratik yapmalarına katkı sağlamaktadır. Özkip (2009), tekrar ve alıştırmaya yazılımlarının öğrencilerin öğrenme becerileri üzerinde olumlu etkiye sahip olduğunu belirtmiştir. Ayrıca ders kitaplarından yapılan alıştırmalar ile kıyaslandığı zaman bilgisayar yazılımları ile gerçekleştirilen alıştırmaya etkinliklerinin öğrenciler üzerinde daha fazla faydalı olduğunu vurgulamıştır.

Konu İle İlgili Yapılan Araştırmalar

Literatürde fen bilgisi öğretiminde bilgisayar destekli öğretim materyallerinden yararlanmanın öğrencilerin ders başarıları üzerinde birçok yararı olduğu, ayrıca bilgi kalıcılığının sağlanmasında da bilgisayar destekli öğretim materyallerinden yararlanmanın önemli bir yere sahip olduğu belirlenmiştir. Literatürde fen bilgisi öğretiminde bilgisayar destekli öğretim materyallerinin öğrenci başarısı üzerindeki etkilerine ilişkin yapılan bazı araştırma bulguları Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1. Konu ile ilgili yapılmış bazı araştırmalar

Yazar & Tarih	Elde Edilen Bulgular
Barani, 2014	Ortaöğretim 11. sınıf ve üniversite 2. sınıf öğrencilerinde fen bilgisi “modern fizik (kuantum)” dersinde bilgisayar destekli animasyon yönteminin öğrencilerin akademik başarılarını arttırdığı belirlenmiştir.
Fidan 2012	İlköğretim 7. sınıf fen bilgisi dersinde “Vücudumuzdaki Sistemler” ünitesinin bilgisayar destekli zihin haritaları kullanılarak işlenmesinin öğrencilerin ders başarılarını olumlu yönde etkilediği, öğrenilen bilginin kalıcılığı üzerinde de bilgisayar destekli öğretimin geleneksel öğretim yöntemlerinden daha etkili olduğu bulunmuştur.
Kocaoğlu, 2012	Web tabanlı bilgisayar yazılımı olan vitamin programının ilköğretim öğrencilerinin fen ve teknoloji ders başarılarını geleneksel öğretim yöntemlerine kıyasla daha fazla arttırdığı belirlenmiştir.
Güven & Sülün, 2012	İlköğretim 8. sınıf fen bilgisi dersinde maddenin yapısı ve özellikleri ünitesinde geleneksel öğretim yöntemleri ile kıyaslandığı zaman bilgisayar destekli öğretimin ders başarısını daha fazla arttırdığı belirlenmiştir.
Ünlü, 2011	Fen bilgisi derslerinde laboratuvar çalışmalarına ek olarak uygulanan bilgisayar simülasyonlu öğretim tekniklerinin öğrencilerin ders başarılarını geleneksel yöntemle öğretime kıyasla daha fazla arttırdığı belirlenmiştir.
Ural, 2009	İlköğretim 5. Sınıf fen bilgisi dersinde kuvvet-hareket ünitesinde geleneksel öğretim yöntemine kıyasla bilgisayar destekli dijital oyun

	yönteminin kullanılmasının öğrencilerin ders başarılarını daha fazla arttırdığı tespit edilmiştir.
Günay, 2008	Fen bilgisi öğretmen adaylarının fen bilgisi dersinde boşaltım sistemi konusunu bilgisayar destekli öğretim yöntemleri ile işlemelerinin ders başarılarını geleneksel yöntemle öğretime göre daha fazla arttırdığı belirlenmiştir.
Akçay ve ark., 2008	Lise 1 kimya dersinde geleneksel öğretim teknikleri ile kıyaslandığı zaman bilgisayar destekli öğretimin öğrencilerin ders başarılarını ve derse yönelik tutumlarını daha fazla geliştirdiği tespit edilmiştir.
Atam, 2006	İlköğretim 5. sınıf fen bilgisi dersinde ısı-sıcaklık ünitesinin bilgisayar destekli öğretim yöntemlerine göre işlenmesinin öğrencilerin ders başarıları ve öğrenilen bilginin kalıcılığı üzerinde olumlu etkileri olduğu belirlenmiştir.
Altunay, 2006	İlköğretim 6. sınıf fen bilgisi dersinde “Canlının İç Yapısına Yolculuk” ünitesinin geleneksel öğretim yöntemleri ile kıyaslandığı zaman bilgisayar destekli öğretim teknikleri ile işlenmesinin ders başarısı, konuları hatırlama ve derse yönelik tutum üzerinde daha faydalı olduğu bulunmuştur.
Demirer, 2006	İlköğretim 6. sınıf fen bilgisi dersinde “Uzayı Keşfediyoruz” ünitesinin öğretiminde geleneksel öğretim yöntemlerine kıyasla bilgisayar destekli olarak işlenmesinin bilgi kalıcılığı üzerinde daha fazla etkili olduğu tespit edilmiştir.
Kurt, 2006	İlköğretim 7. sınıf fen bilgisi dersi için hazırlanan bilgisayar destekli öğretim yazılımlarının ders başarısı ve bilgi kalıcılığı üzerindeki faydalarının geleneksel öğretim yöntemlerine kıyasla daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.
Akçay ve ark., 2005	İlköğretim 6. Sınıf fen bilgisi dersinde geleneksel öğretim yöntemleri ile kıyaslandığı zaman bilgisayar destekli öğretimin öğrencilerin ders başarılarını daha fazla arttırdığı tespit edilmiştir.
Yenice ve ark., 2003	İlköğretim 8. Sınıf fen bilgisi dersinde genetik konusunun geleneksel öğretim yöntemleri ile kıyaslandığı zaman bilgisayar destekli yazılım ile işlenmesinin dersin amaçlarına ulaşma düzeyine daha fazla katkı sağladığı belirlenmiştir.
Köse, Ayas & Taş, 2003	Fen bilgisi dersinde yer alan fotosentez konusunun geleneksel öğretim yöntemleri ile kıyaslandığı zaman bilgisayar destekli işlenmesinin kavram yanlışlarının giderilmesine daha fazla katkı sağladığı belirlenmiştir.
Yiğit & Akdeniz, 2003	Fizik dersinde yer alan elektrik devreleri konusunun bilgisayar destekli öğretim tekniklerine göre işlenmesinin öğrencilerin ders başarılarını ve derse yönelik tutumlarını geleneksel öğretim yöntemlerine kıyasla daha fazla geliştirdiği belirlenmiştir.
Ayçan ve ark., 2002	Sınıf öğretmenliği bölümü öğrencilerinin fizik dersinde işledikleri yeryüzünde hareket konusunun geleneksel öğretim yöntemlerine kıyasla bilgisayar destekli öğretim yöntemlerine göre işlenmesinin öğrencilerin ders başarılarını ve derse yönelik tutumlarını daha fazla geliştirdiği sonucuna ulaşılmıştır.

Sonuç

Literatürde yer alan araştırma bulguları incelendiği zaman, fen bilgisi eğitiminde bilgisayar destekli öğretim materyallerinden yararlanılmasının hem öğrencilerin ders başarıları hem de derslere yönelik tutumları üzerinde olumlu etkileri olduğu söylenebilir. Benzer şekilde yapılan

araştırma bulguları fen bilgisi derslerinde geleneksel öğretim yöntemlerine kıyasla bilgisayar destekli öğretim materyallerinden yararlanılmasının öğrenilen bilginin daha kalıcı olmasına katkı sağladığı görülmektedir. Literatürde yer alan bilgiler ışığında, fen bilgisi derslerinde öğrencilerin ders başarılarının artırılması, öğrencilerin fen bilgisine yönelik tutumlarının geliştirilmesi ve fen bilgisinde öğrenilen bilgilerin kalıcılığının artırılması için fen bilgisi öğretiminde bilgisayar destekli öğretim materyallerinden yararlanılmasının faydalı olacağı söylenebilir.

KAYNAKLAR

- Akçay, H., Tüysüz, C., Feyzioğlu, B., & Oğuz, B. (2008). Bilgisayar tabanlı ve bilgisayar destekli kimya öğretiminin öğrenci tutum ve başarısına etkisi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4(2), 169-181.
- Akçay, S., Aydoğdu, M., Yıldırım, H. İ., & Şensoy, Ö. (2005). Fen eğitiminde ilköğretim 6. sınıflarda çiçekli bitkiler konusunun öğretiminde bilgisayar destekli öğretimin öğrenci başarısına etkisi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 13(1), 103-116.
- Akdağ, M., & Tok, H. (2008). Geleneksel Öğretim ile PowerPoint Sunum Destekli Öğretimin Öğrenci Erişimine Etkisi. *Eğitim ve Bilim*, 33(147), 26-34.
- Alpan, G. B. (2013). Powerpoint ile işlenen derslere eleştirel bir bakış: öğrenci yorumları. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 44, 61-72.
- Altıparmak, M., Kurt, İ. D., & Kapıdere, M. (2011, Şubat). *E-Öğrenme ve uzaktan eğitimde açık kaynak kodlu öğrenme yönetim sistemleri*. XIII. Akademik Bilişim Konferansı, İnönü Üniversitesi, Malatya.
- Altunay, A. Y. (2006). *Bilgisayar ortamında hazırlanan kavram haritalarının bir öğretim materyali olarak fen bilgisi dersinde kullanılmasının ilköğretim öğrencilerinin başarılarına etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Arslan, B. (2003). Bilgisayar destekli eğitime tabi tutulan ortaöğretim öğrencileriyle bu süreçte eğitici olarak rol alan öğretmenlerin BDE'e ilişkin görüşleri. *The Turkish Online Journal of Educational Technology*, 2(4), 67-75.
- Atam, O. (2006). *Oluşturmacı yaklaşıma dayalı olarak fen ve teknoloji dersi ısı-sıcaklık konusunda hazırlanan yazılımın ilköğretim 5. sınıf öğrencilerinin akademik başarılarına ve kalıcılığına etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Aycan, Ş., Arı, E., Türkoğuz, S., Sezer, H., & Kaynar, Ü. (2002). Fen ve fizik öğretiminde bilgisayar destekli simülasyon tekniğinin öğrenci başarısına etkisi: Yeryüzünde hareket örneği. *M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 15, 57-70.
- Barani, G. H. Z. (2014). *Bilgisi öğretmenliği fizik 4 (modern fizik) dersi ile ortaöğretim 11.sınıf modern fizik dersindeki akademik başarıya etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Bartsch, R. A., & Cobern, K. M. (2003). Effectiveness of PowerPoint Presentations in Lectures. *Computers & Education*, 41(1), 77-86.
- Bayırtepe, E., & Tüzün, H. (2007). Oyun-tabanlı öğrenme ortamlarının öğrencilerin bilgisayar dersindeki başarıları ve öz-yeterlik algıları üzerine etkileri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 33, 41-54.
- Çankaya, S., & Karamete, A. (2008). Eğitsel bilgisayar oyunlarının öğrencilerin matematik dersine ve eğitsel bilgisayar oyunlarına yönelik tutumlarına etkisi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4(2), 115-127.
- Çatak, A. A., & Tekinarslan, E. (2008). Powerpoint programında hazırlanan okuma materyalinin 12-13 yaşlarında kaynaştırma programına devam eden hafif düzeyde

- zihinsel engelli öğrencilerin okuduğunu anlama becerisine etkisi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(8), 107-124.
- Demirer, A. (2006). *İlköğretim İkinci Kademedede Bilgisayar Destekli Fen Bilgisi Öğretiminin Öğrenci Başarısına Etkilerine İlişkin Bir Araştırma Şehit Namık Tümer İlköğretim Okulu Örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Diyarbakır.
- Doğan, N. (2009). Bilgisayar Destekli İstatistik Öğretiminin Başarıya ve İstatistiğe Karşı Tutuma Etkisi. *Eğitim ve Bilim*, 34(154), 3-16.
- Ekici, G. (2003). Uzaktan Eğitim Ortamlarının Seçiminde Öğrencilerin Öğrenme Stillerinin Önemi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24, 48-55.
- Engin, A. O., Tösten, R., & Kaya, M. D. (2010). Bilgisayar Destekli Eğitim. *Kafkas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5, 69-80.
- Fidan, E. K. (2012). *Fen ve teknoloji dersinde bilgisayar destekli zihin haritası oluşturma öğrencilerin akademik başarısına, tutumlarına ve kalıcılığa etkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Elazığ.
- Gelişli, Y. (2009). PowerPoint ile yapılan ders sunumlarının etkililiği. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10(2), 155-168.
- Günay, H. (2008). *Boşaltım sistemi konusunu öğrenmede bilgisayar destekli öğretimin fen bilgisi öğretmen adaylarının başarıları üzerine etkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Güngörmüş, G. (2007). *Web tabanlı eğitimde kullanılan oyunların başarıya ve kalıcılığa etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Gürbüz, R. (2007). Bilgisayar destekli öğretimin öğrencilerin kavramsal gelişimlerine etkisi: Olasılık örneği. *Eurasian Journal of Educational Research*, 28, 75-87.
- Güven, G., & Sülün, Y. (2012). Bilgisayar destekli öğretimin 8.sınıf fen ve teknoloji dersindeki akademik başarıya ve öğrencilerin derse karşı tutumlarına etkisi. *Türk Fen Eğitimi Dergisi*, 9(1), 68-79.
- Karataş, H., Alcı, B., & Karabıyık, B. (2015). Öğretmen adaylarının bilgisayar destekli eğitime ilişkin tutumları. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 4(3), 1-9.
- Kocaoğlu, G. A. (2012). *Web tabanlı yazılım olan vitamin programının öğrencilerin fen ve teknoloji dersindeki başarılarına ve tutumlarına etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Çanakkale.
- Köse, S., Ayas, A., & Taş, E. (2003). Bilgisayar destekli öğretimin kavram yanılgıları üzerine etkisi: Fotosentez. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(14), 106-112.
- Kula, A., & Erdem, M. (2005). Öğretimsel bilgisayar oyunlarının temel aritmetik işlem becerilerinin gelişimine Etkisi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29, 127-136.
- Kurt, A. İ. (2006). *Anlamlı öğrenme yaklaşımına dayalı bilgisayar destekli 7. sınıf fen bilgisi dersi için hazırlanan bir ders yazılımının öğrencilerin akademik başarılarına ve kalıcılığa etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Kutluca, T., & Ekici, G. (2010). Öğretmen adaylarının bilgisayar destekli eğitime ilişkin tutum ve öz-yeterlik algılarının incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 38, 177-188.
- Mercan, M., Filiz, A., Göçer, İ., & Özsoy, N. (2009, Şubat). *Bilgisayar destekli eğitim ve bilgisayar destekli öğretimin dünyada ve Türkiye'de uygulamaları*. XI. Akademik Bilişim Konferansı, Harran Üniversitesi, Şanlıurfa.
- Marangoz, M. (2013). *İlköğretim Okullarında Görev Yapan Fen ve Teknoloji Öğretmenlerinin Bilgisayar Destekli Fen ve Teknoloji Öğretimine İlişkin Görüşlerinin*

- İncelenmesi (Gaziantep ve Kilis İlleri Örnekleme)*. Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Mirzeoğlu, D., Aktağ, I., Göcek, E., & Boşnak, M. (2006). Bilgisayar destekli öğretimin basketbol becerilerinin öğrenimi üzerine etkisi. *Spor Yönetimi ve Bilgi Teknolojileri*, 1(2), 25-34.
- Öğüt, H., Altun, A. A., Sulak, S. A., & Koçer, H. E. (2004). Bilgisayar destekli, internet erişimli interaktif eğitim Cd'si ile e-egitim. *The Turkish Online Journal of Educational Technology*, 3(1), 67-74.
- Özgen, N., Özbek, R., & Çelik, H. C. (2006). Coğrafya eğitiminde bilgisayar destekli öğretimin dersin hedeflerine ulaşma düzeyine etkisi. *Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13, 261-270.
- Özkip, E. V. (2009). Bilgisayar destekli İngilizce öğretiminin öğrenci motivasyonuna etkisi. Yüksek Lisans Tezi, Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Niğde.
- Öztaşkın, Ö. B. (2014). Sosyal bilgiler dersinde Powerpoint sunum destekli öğretimin akademik başarıya ve öğrenme yaklaşımlarına etkisi. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(17), 285-320.
- Szabo, A., & Hastings, N. (2000). Using IT in The Undergraduate Classroom: Should We Replace The Blackboard With Powerpoint?. *Computers & Education*, 35(3), 175-187.
- Şen, A. İ. (2001). Fizik öğretiminde bilgisayar destekli yeni yaklaşımlar. *G.Ü. Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21(3), 61-71.
- Tüysüz, C., & Aydın, H. (2007). Web tabanlı öğrenmenin ilköğretim okulu düzeyindeki öğrencilerin tutumuna etkisi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 22, 73-78.
- Ural, M. N. (2009). *Eğitsel bilgisayar oyunlarının eğlendirici ve motive edici özelliklerinin akademik başarıya ve motivasyona etkisi*. Doktora Tezi, Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Ünlü, Z. K. (2011). *Bilgisayar simülasyonları ve laboratuvar etkinliklerinin birlikte uygulanmasının öğrencilerin fen başarısına ve bilgisayara karşı tutumuna etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Yenice, N., Sümer, Ş., Oktaylar, H. C., & Erbil, E. (2003). Fen bilgisi derslerinde bilgisayar destekli öğretimin dersin hedeflerine ulaşma düzeyine etkisi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24, 152-158.
- Yıldırım, S., & Kaban, A. (2010). Öğretmen adaylarının bilgisayar destekli eğitime karşı tutumları. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 7(2), 158-168.
- Yiğit., N., & Akdeniz, A. R. (2003). Fizik öğretiminde bilgisayar destekli etkinliklerin öğrenci kazanımları üzerine etkisi: Elektrik devreleri örneği. *GÜ, Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23(3), 99-113.
- Yiğit, Y., Yıldırım, S., & Özden, M. Y. (2000). *Web tabanlı internet öğreticisi: Bir durum çalışması*. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 19, 166-176.

EXTENDED ABSTRACT

People can come across interaction with the environment throughout their lives so as a result of these interactions some changes in behaviors can be observed. These changes occurred in people's behavior is defined as learning. Only in increasing the level of people's learning at school education remain limited, and the elimination of deficiencies related to learning is very risky and costly. However, computer usage has an important place in human life used in computer education and training contributes to minimize the many problems encountered in training. Experiments that require high-cost of education can be done in lower cost by the use of computers. Besides the use of computers in education support has contributed to the

increase in students' motivation level of motivation towards the course that they have. (Engin, Tosten and Kaya 2010).

Benefiting from computer support in learning environment is reported to contribute to the development of skills such as critical thinking, creativity and problem solving. (Akçay and others, 2005). However, there are several factors affecting the success of students in computer- assisted education. At the beginning of these elements motivation level of students, student and course interaction, individual learning differences among students, computerized teaching model or type of software used in the classroom, the teacher's effectiveness, the quality of the used teaching methods and scope comes (Ayça and others, 2002).

Research findings indicate that students develop positive attitudes towards computer games in class (Cankaya and Karamete, 2008). In this context, it seems that computer games are quite useful for effective and lasting learning (Kula and Erdem, 2005). In research on teaching science the success of students in computer-assissted instructional materials has been affected positively. In this research it is aimed to evaluate the effects on the use of student achievement in science teaching computer-assisted instructional materials. Research is carried out within the scope of literature, their original research findings are reached about the subject and at the end of the study research findings are summarized. Some research findings in the literature are listed below.

In the research conducted by Barani (2014) during the lesson of science "of modern physics (quantum)" computer-aided animation method is set to increase academic achievement secondary school 11th grade and university 2nd grade students.

In the research conducted by Fidan (2012) it was found that in 7th grade science lesson in "Body Systems" unit using the computer-based mind maps has the process the students' academic achievement of the positive effect on the computer aided instruction also on the retention of information learned it was found to be more effective than traditional teaching methods.

In the research conducted by Kocaoglu (2012) Web-based software vitamin had significant success much faster than the traditional method of elementary school students of science and technology education program.

In the research conducted by Güven and Sülün (2012), it was determined that in 8th grade science lesson on the structure of matter and its properties unit as compared with traditional teaching methods computer assisted instruction course success further increases.

In the research conducted by ünlü (2011) in lab science courses the teaching of computer simulation techniques applied in addition to the academic achievement of students is determined that further increases compared to traditional education methods.

In the research conducted by Ural (2009) in the science course of 5th grade students in the force-movement unit the use of computer-based digital gaming method compared to traditional teaching methods have been found to further increase academic success.

In the research conducted by Gunay (2008) in science courses the teacher candidates has been identified the excretory system with computer-aided teaching methods the process increases the academic success more than the traditional education methods.

In the research conducted by Akçay and his friends, (2008) in chemistry course a survey of high school has been identified that traditional teaching techniques are comparable with

computer-aided teaching so that students' academic success improve their attitude towards the course.

The survey conducted by Atam (2006) it was determined that primary school students of 5th grade have science lesson on the unit of heat-temperature with computer assisted instruction the students are processed according to the method of successes and learned positive impact on the retention of knowledge.

By the research conducted by Altunay (2006),In 6th grade science lesson "Journey to the animal's internal structure" unit when compared with traditional teaching methods of the unit with computer-aided teaching methods in processing the academic achievement was found to be useful more on attitudes towards remembrance and teaching.

In the research conducted by Demirer (2006),in 6th grade science lesson on "We are exploring Space" unit it has been determined that traditional teaching methods are compared to the computer aided method it is more effective on the retention of data to be processed

By the reserch conducted by Kurt (2006),for 7th grade science students computer-aided teaching software prepared for the lecture course on the benefits of success and permanence of information it has been found to be higher compared to traditional teaching methods.

By the research conducted by Akcay and his friends, (2005), in 6th grade science classes when compared to the traditional teaching methods it has been determined that computer-aided teaching increases students' academic succes.

By the research conducted Yenice and his friends(2003) in 8th grade of science course tutoring in the genetics topic comparable with traditional teaching methods it was determined to contribute more levels to reach their goal of course is to be processed by computer-aided software.

In the research conducted by Kose, Ayas & Taş (2003) when compared to traditional methods with the subject of located photosynthesis it is determined that science course teaching remove the misconceptions when applicate computer-aided method.

In the research conducted by Yigit & Akdeniz (2003)It was determined that the processing of physics topics covered electrical circuits in the course according to computer-aided teaching methods students' academic achievement and their attitudes towards the course develop much faster than the traditional method.

In the research conducted by Ayça and her friends (2002), it was concluded that primary school teaching students' earth movement subject of the physics compared to traditional teaching methods with computer-aided teaching it has neen reached that more students' attitudes toward academic success and lessons to be processed.

When the research findings were examined in literature it can be said that the exploitation of science education in computer-aided instructional materials have positive effects on student achievement and attitudes towards the courses. Similarly, research findings are made in the science of exploitation of the knowledge learned in computer-aided instructional materials compared to traditional teaching methods in the course seems to contribute to a more permanent learning. The information contained in light literature, to improve students 'academic achievement,for the development of students' science knowledge, for the attitudes and to improve the acquired knowledge of the permanence of knowledge in science teaching computer assisted method can be said that it would be beneficial on learnig.

ORTAÖĞRETİM ÖĞRENCİLERİNİN SERBEST ZAMAN ETKİNLİK TERCİHLERİNİN CİNSİYET DEĞİŞKENİNE GÖRE İNCELENMESİ (TARSUS İLÇESİ ÖRNEĞİ)

THE CHOICE OF FREE TIME ACTIVITY OF SECONDARY SCHOOL STUDENTS ACCORDING TO GENDER VARIABLE EXAMINATION (EXAMPLE OF TARSUS)

¹Mehmet TOKGÖZ*, ²Mehmet SEYRAN, ²Şahika YILDIRIM, ³Burhan DEMİROĞLU

¹Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Antrenörlük Eğitimi Bölümü

²Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği
Anabilim Dalı

³Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Beden Eğitimi ve Spor
Öğretmenliği Bölümü

* e-mail: mtokgoz@mehmetakif.edu.tr

ÖZET

Bu araştırmada ortaöğretim öğrencilerinin serbest zaman etkinlik tercihlerinin cinsiyet değişkenine göre incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmaya Tarsus Ayhan Bozpinar Anadolu Lisesi'nde öğrenim görmekte olan 105 kadın ve 48 erkek olmak üzere toplam 153 ortaöğretim öğrencisi katılmıştır. Araştırmaya katılan öğrencilerin serbest zaman etkinlik tercihlerinin belirlenmesinde Tel (2007) tarafından geliştirilen boş zaman anketi kullanılmıştır. Araştırmada elde edilen verilerin istatistiksel analizinde SPSS 15.0 programında frekans ve ki-kare analizleri kullanılmıştır. Araştırmanın sonunda öğrencilerin en sık tercih ettikleri serbest zaman etkinliklerin başında müzik dinleme veya müzik aleti çalma, ailesi ile vakit geçirme, arkadaşları ile sohbet etme ve gezme, hobileri ile ilgilenme ve internette vakit geçirme etkinliklerinin geldiği belirlenmiştir. Öğrencilerin düşük düzeyde tercih ettikleri serbest zaman etkinliklerin başında ise dinlenme, sinema veya tiyatroya gitme, çarşı ve pazar gezme, alışveriş yapma, komşu veya akraba ziyaretlerine gitme gibi etkinliklerin geldiği belirlenmiştir. Ayrıca araştırmaya katılan kadın öğrencilerin TV ve video izleme, kitap, gazete ve dergi okuma gibi serbest zaman etkinlikleri erkek öğrencilerden daha sık tercih ettikleri ($p<0.05$), spor yapma ve spor yarışmaları izleme, sosyal ve kültürel etkinliklere katılma, kahvehane veya kafeteryaya gitme, bar, gazino veya birahaneye gitme ve ava gitme gibi etkinliklerin ise kadın öğrencilerle kıyaslandığı zaman erkek öğrenciler tarafından daha sık tercih edildiği belirlenmiştir ($p<0.05$).

Anahtar kelimeler: Ortaöğretim, rekreasyon, cinsiyet

ABSTRACT

In this study, secondary school students according to gender variable was to investigate recreational preferences. In this study 105 women and 48 men enrolled at Tarsus Ayhan Bozpinar Anatolian high school Research a total of 153 secondary school students who participated. Students have the choice of free time activity in the determination of Tel (2007) were used in the survey was developed by leisure. Statical analysis of the results was accomplished using frequency and chi-square analysis with SPSS 15.0 program. At the end of the study, the students most frequently in their preferred leisure-time activities listening to music or playing a musical instrument, spending time with family, chatting with friends, leisurely activities and hobbies to spend time on the internet deal with and it was determined that came. Students at a low level to their preferred leisure-time activities for the rest of the cinema or Theatre, go to the bazaar and Sunday sightseeing, shopping, going to visit neighbors or relatives, it was determined that activities such as it came. Female students who participated in the research also viewing TV and video, books, newspapers and magazines ($p<0.05$), male students more often preferred leisure activities such as reading, sport and sport competitions, monitoring, participation in social and cultural activities, go to the cafeteria or the coffee shop, a bar, a casino and activities such as going on a hunt or go to the pub when compared with female students, male students more often it has been found that it is preferred ($p<0.05$).

Keywords: Secondary education, recreation, gender

JEL CODE: L83

GİRİŞ

Yaşadığımız son yüzyılda dünya genelinde sosyo-kültürel, ekonomik ve teknolojik alanda birçok gelişme meydana gelmiştir. Özellikle teknolojik gelişmeler insanların yaşamına büyük kolaylıklar sağlamıştır. Bunun yanında teknolojik gelişmelere bağlı olarak insanların iş yaşamındaki yükleri azalmış, çalışma saatleri dışındaki boş zamanları da artmıştır. Bunlara ek olarak kişiler arası iletişim ve ulaşım sistemlerinin gelişmesi, kişi başına düşen gelir düzeyinin artması gibi unsurlar insanların boş zamanlarını değerlendirmek için arayış içine girmelerine zemin hazırlamıştır (Türkmen ve ark., 2013). İnsanların sahip oldukları boş zamanları iyi değerlendirme olasılıkları bulunurken, bir yandan da boş zamanları kötü bir biçimde değerlendirmek söz konusudur. İnsanlar boş zamanlarını iyi değerlendirdikleri zaman kendilerine birtakım faydalar sağlarken, kötü değerlendirilen boş zamanlar insanlarda stres ve huzursuzluğa neden olmaktadır (Metin, 2013).

İnsanların boş zamanlarını değerlendirmek amacıyla gerçekleştirdikleri veya katıldıkları etkinlikler “rekreasyon” olarak tanımlanmaktadır. Rekreasyon kavramı günümüz modern toplum yaşamında önemi giderek artan bir olgu haline gelmiştir (Balcı & İlhan, 2006). Diğer bir tanıma göre rekreasyon “İnsanların olumsuz çevresel unsurlara ve strese bağlı olarak tehlikeye giren beden ve ruh sağlıklarını tekrar kazanmak, boş zamanlarının zevk ve haz alarak geçirmek amacıyla gönüllü olarak katıldıkları etkinlikler” şeklinde tanımlanmıştır (Koçyiğit & Yıldız, 2014). Literatürde yer alan tanımlar değerlendirildiği zaman rekreasyon ve boş zaman kavramlarının aynı anlama gelmediği, iki kavramı birbirinden ayıran bazı ayrıntılar olduğu görülmektedir. Buna göre, boş zaman kavramı insanların özgür oldukları zaman dilimini tanımlarken, rekreasyon kavramı boş zamanların değerlendirilmesi için gerçekleştirilen etkinlikleri tanımlamaktadır (Metin, Kesici & Kodaş, 2013).

İnsanları rekreatif etkinliklere yönelmelerine neden olan bazı amaçlar bulunmaktadır. Bunların başında yaratıcılık duygularını geliştirme, yeni deneyimler elde etme, boş zamanlarını zevk alarak yaşama, yeni arkadaşlık ve dostluklar kazanma, başarıya duygusunu artırma ve toplumsal yarar elde etme gibi amaçlar gelmektedir (Yağmur, 2006). Rekreasyon etkinliklerinin faydaları göz önünde bulundurulduğu zaman insanların rekreatif etkinliklere katılımlarının mantıklı bir yaklaşım olduğu görülmektedir. Çünkü rekreatif etkinliklere katılım insanların psikolojik ve sosyal sağlıklarının gelişmesine katkı sağlamaktadır. Bunun yanında rekreatif etkinliklere katılım sayesinde kazanılan sosyal beceri ve deneyimler insanların hayatları boyunca karşılaştıkları birçok sorunla mücadele etmelerine destek olmaktadır (Özer, Gelen & Öcal, 2009).

Son yıllarda özellikle genç bireyler arasında sağlıksız yaşam biçimi davranışlarının giderek arttığı görülmektedir. Gençler arasında artan sağlıksız yaşam biçimi davranışlarından birisi de hareketsiz yaşam tarzıdır. Gençlerde görülen sağlıksız yaşam biçimi davranışlarını azaltmada rekreatif etkinliklere katılım büyük bir öneme sahiptir. Gençlerde rekreatif etkinliklere katılımın sağlanması için gençlerin rekreatif etkinliklere katılım sıklıklarının, rekreatif etkinliklere katılımın önündeki engellerin ve tercih ettikleri rekreatif etkinlik türlerinin ve iyi bilinmesi gerekmektedir (Güner, 2015). Bu kapsamda yapılan bu araştırmada ortaöğretim öğrencilerinin rekreatif tercihlerinin cinsiyet değişkenine göre incelenmesi amaçlanmıştır.

MATERYAL VE METOT

Araştırma Modeli

Yapılan bu araştırmada betimsel araştırmalarda sıklıkla kullanılan kesitsel tarama modeli kullanılmıştır. Kesitsel tarama modeline göre gerçekleştirilen araştırmada veriler araştırma grubunu oluşturan bireylerden bir defa ve anlık olarak elde edilmiştir.

Araştırma Grubu

Araştırmaya 2015-2016 eğitim ve öğretim yılında Mersin ilinin Tarsus ilçesinde bulunan Tarsus Ayhan Bozpınar Anadolu Lisesi'nde öğrenim görmekte olan 105 kadın ve 48 erkek olmak üzere toplam 153 ortaöğretim öğrencisi katılmıştır. Araştırmaya katılan öğrenciler lise içerisinde tesadüfi yöntem ile belirlenmiştir. Araştırmaya sadece gönüllü katılımcıların dahil edilmesine özen gösterilmiş, araştırma verilerin öğrencilerin okul dışı serbest zamanlarında yüz yüze görüşme tekniğine göre toplanmıştır.

Verilerin Toplanması

Araştırmanın veri toplama sürecinde iki bölümden oluşan anket kullanılmıştır. Anketin ilk bölümünde iki sorudan oluşan kişisel bilgi formu yer almaktadır. Kişisel bilgi formunda bulunan iki soru ile öğrencilerin yaş ve cinsiyetlerine ilişkin bilgilere ulaşılması amaçlanmıştır. Anketin ikinci bölümünde ise katılımcıların katıldıkları rekreatif etkinlik türlerinin ve sıklıklarının belirlenmesini amaçlayan anket yer almaktadır. Katılımcıların katıldıkları rekreatif etkinlik türlerinin ve etkinliklere katılım sıklıklarının belirlenmesinde Tel (2007) tarafından geliştirilen boş zaman değerlendirme anketinden yararlanılmıştır. Söz konusu ankette boş zamanların değerlendirilme biçimleri, boş zamanları değerlendirmeye etki eden unsurlar ve boş zamanlarda insanların yöneldikleri aktivite türlerine ilişkin ayrıntılı sorular ve bölümler yer almaktadır. Yapılan bu araştırmada sadece ankette yer alan ve toplam 17 sorudan oluşan boş zaman anketi kullanılmıştır. Ankette yer alan sorulara katılımcılar her zaman (1), sıklıkla (2), ara sıra (3), nadiren (4), hiçbir zaman (5) şeklinde yanıt vermektedirler. Kullanılan ankette yer alan sorular ve sorulara verilen cevaplara ilişkin bilgiler aşağıdaki tabloda sunulmuştur.

Tablo 1. Araştırmada Katılımcıların Rekreatif Tercihlerini Belirlemede Kullanılan Anket

Boş zamanlarda yaptığımız etkinlik türleri nelerdir?	Her Zaman	Sıklıkla	Ara Sıra	Nadiren	Hiçbir Zaman
Hiçbir şeyle uğraşmam, dinlenirim					
Kitap, gazete, dergi okurum					
Müzik dinlerim veya müzik aleti çalarım					
TV, Video izlerim					
Sinema veya tiyatroya giderim					
Çarşı, Pazar gezer, alışveriş yaparım					
Spor yaparım, spor yarışmaları izlerim					
Sosyal ve kültürel faaliyetlere katılırım					
Ailem ile vakit geçiririm					
Komşulara veya akrabalarımaya giderim					
Arkadaşlarımla sohbet eder veya gezerim					
Kahvehane veya kafeteryaya giderim					

Bar, gazino veya birahaneye giderim
 Hobilerimle ilgilenirim
 İnternette vakit geçiririm (chat, oyun, hobi)
 Ava giderim (kara ve su avı)
 Diğer (belirtiniz):.....

İstatistiksel Analiz

Araştırmada elde edilen verilerin istatistiksel analizleri SPSS 15.0 veri analiz programında yapılmıştır. Araştırmaya katılan öğrencilerin yaş ve cinsiyetlerine göre dağılımlarının belirlenmesinde tanımlayıcı istatistiklerden frekans analizi kullanılmıştır. Öğrencilerin rekreatif tercihlerinin cinsiyete göre karşılaştırılmasında ise Ki-Kare analizinden yararlanılmıştır.

BULGULAR

Tablo 2. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Yaş Ve Cinsiyetlerine Göre Dağılımlarına İlişkin Frekans Tablosu

Değişken	Seçenek	f	%
Cinsiyet	Kadın	105	68,6
	Erkek	48	31,4
	Toplam	153	100,0
Yaş Grubu	14	8	5,2
	15	11	7,2
	16	42	27,5
	17	82	53,6
	18	10	6,5
	Toplam	153	100,0

Araştırmaya katılan öğrencilerin %68,6'sının kadın,%31,4'ünün ise erkek olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin yaşlarına göre dağılımları incelendiği zaman, öğrencilerin %5,2'sinin 14, %7,2'sinin 15, %27,5'inin 16, %53,6'sının 17, %6,5'inin ise 18 yaşında olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 3. Öğrencilerin “Boş Zamanlarımda Dinlenirim” Seçeneğine Verdikleri Cevapların Cinsiyete Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Ki-Kare Tablosu

Tercih sıklığı	Frekans / Yüzde	Cinsiyet		Toplam	x ²	p
		Kadın	Erkek			
Her zaman	f	4	3	7	6,949	,139
	%	57,1	42,9	100,0		
Sıklıkla	f	19	7	26		
	%	73,1	26,9	100,0		
Ara sıra	f	38	17	55		
	%	69,1	30,9	100,0		
Nadiren	f	36	11	47		
	%	76,6	23,4	100,0		
Hiçbir zaman	f	8	10	18		
	%	44,4	55,6	100,0		
Toplam	f	105	48	153		
	%	68,6	31,4	100,0		

Araştırmaya katılan öğrencilerin “Boş zamanlarımda dinlenirim” seçeneğine verdikleri cevapların cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği belirlenmiştir ($p>0.05$). Elde edilen bulgulara göre hem kadın hem de erkek öğrencilerin boş zamanlarımda dinlenirim seçeneğine yoğun olarak “ara sıra” ve “nadiren” cevabını verdikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 4. Öğrencilerin Boş Zamanlarımda “Kitap, Gazete, Dergi Okurum” Seçeneğine Verdikleri Cevapların Cinsiyete Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Ki-Kare Tablosu

Tercih sıklığı	Frekans / Yüzde	Cinsiyet		Toplam	χ^2	p
		Kadın	Erkek			
Her zaman	f	16	2	18	17,612	,001
	%	88,9	11,1	100,0		
Sıklıkla	f	31	4	35		
	%	88,6	11,4	100,0		
Ara sıra	f	36	27	63		
	%	57,1	42,9	100,0		
Nadiren	f	18	9	27		
	%	66,7	33,3	100,0		
Hiçbir zaman	f	4	6	10		
	%	40,0	60,0	100,0		
Toplam	f	105	48	153		
	%	68,6	31,4	100,0		

Araştırmaya katılan öğrencilerin boş zamanlarımda “Kitap, Gazete, Dergi Okurum” seçeneğine verdikleri cevapların cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği belirlenmiştir ($p<0.05$). Elde edilen bulgulara göre, kadın öğrencilerin boş zamanlarımda kitap, dergi ve gazete okuma sıklıklarının erkek öğrencilerden anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 5. Öğrencilerin Boş Zamanlarımda “Müzik Dinlerim Veya Müzik Aleti Çalarım” Seçeneğine Verdikleri Cevapların Cinsiyete Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Ki-Kare Tablosu

Tercih sıklığı	Frekans / Yüzde	Cinsiyet		Toplam	χ^2	p
		Kadın	Erkek			
Her zaman	f	36	8	44	8,674	,070
	%	81,8	18,2	100,0		
Sıklıkla	f	38	21	59		
	%	64,4	35,6	100,0		
Ara sıra	f	21	10	31		
	%	67,7	32,3	100,0		
Nadiren	f	6	8	14		
	%	42,9	57,1	100,0		
Hiçbir zaman	f	4	1	5		
	%	80,0	20,0	100,0		
Toplam	f	105	48	153		
	%	68,6	31,4	100,0		

Araştırmaya katılan öğrencilerin boş zamanlarımda “Müzik Dinlerim Veya Müzik Aleti Çalarım” seçeneğine verdikleri cevapların cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı bir

farklılık göstermediği belirlenmiştir ($p>0.05$). Elde edilen bulgulara göre hem kadın hem de erkek öğrencilerin boş zamanlarında müzik dinlerim veya müzik aleti çalarım seçeneğine yoğun olarak “her zaman” ve “sıklıkla” cevabını verdikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 6. Öğrencilerin Boş Zamanlarında “TV, Video İzlerim” Seçeneğine Verdikleri Cevapların Cinsiyete Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Ki-Kare Tablosu

Tercih sıklığı	Frekans / Yüzde	Cinsiyet		Toplam	χ^2	p
		Kadın	Erkek			
Her zaman	f	12	7	19	10,325	,035
	%	63,2	36,8	100,0		
Sıklıkla	f	32	22	54		
	%	59,3	40,7	100,0		
Ara sıra	f	25	14	39		
	%	64,1	35,9	100,0		
Nadiren	f	30	5	35		
	%	85,7	14,3	100,0		
Hiçbir zaman	f	6	0	6		
	%	100,0	,0	100,0		
Toplam	f	105	48	153		
	%	68,6	31,4	100,0		

Araştırmaya katılan öğrencilerin boş zamanlarında “TV, Video İzlerim” seçeneğine verdikleri cevapların cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği belirlenmiştir ($p<0.05$). Elde edilen bulgulara göre, kadın öğrencilerin boş zamanlarında TV ve video izleme sıklıklarının erkek öğrencilerden anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 7. Öğrencilerin Boş Zamanlarında “Sinema Veya Tiyatroya Giderim” Seçeneğine Verdikleri Cevapların Cinsiyete Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Ki-Kare Tablosu

Tercih sıklığı	Frekans / Yüzde	Cinsiyet		Toplam	χ^2	p
		Kadın	Erkek			
Her zaman	f	1	2	3	7,357	,118
	%	33,3	66,7	100,0		
Sıklıkla	f	5	6	11		
	%	45,5	54,5	100,0		
Ara sıra	f	32	18	50		
	%	64,0	36,0	100,0		
Nadiren	f	40	11	51		
	%	78,4	21,6	100,0		
Hiçbir zaman	f	27	11	38		
	%	71,1	28,9	100,0		
Toplam	f	105	48	153		
	%	68,6	31,4	100,0		

Araştırmaya katılan öğrencilerin boş zamanlarında “Sinema Veya Tiyatroya Giderim” seçeneğine verdikleri cevapların cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği belirlenmiştir ($p>0.05$). Elde edilen bulgulara göre hem kadın hem de erkek öğrencilerin boş zamanlarında sinema veya tiyatroya giderim seçeneğine yoğun olarak “nadiren” ve “hiçbir zaman” cevabını verdikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 8. Öğrencilerin Boş Zamanlarında “Çarşı, Pazar Gezer, Alışveriş Yaparım” Seçeneğine Verdikleri Cevapların Cinsiyete Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Ki-Kare Tablosu

Tercih sıklığı	Frekans / Yüzde	Cinsiyet		Toplam	x ²	p
		Kadın	Erkek			
Her zaman	f	7	2	9	3,257	,516
	%	77,8	22,2	100,0		
Sıklıkla	f	11	2	13		
	%	84,6	15,4	100,0		
Ara sıra	f	29	17	46		
	%	63,0	37,0	100,0		
Nadiren	f	39	16	55		
	%	70,9	29,1	100,0		
Hiçbir zaman	f	18	11	29		
	%	62,1	37,9	100,0		
Toplam	f	104	48	152		
	%	68,4	31,6	100,0		

Araştırmaya katılan öğrencilerin boş zamanlarında “Çarşı, Pazar Gezer, Alışveriş Yaparım” seçeneğine verdikleri cevapların cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği belirlenmiştir ($p>0.05$). Elde edilen bulgulara göre hem kadın hem de erkek öğrencilerin boş zamanlarında çarşı, pazar gezer, alışveriş yaparım seçeneğine yoğun olarak “ara sıra” ve “nadiren” cevabını verdikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 9. Öğrencilerin Boş Zamanlarında “Spor Yaparım, Spor Yarışmaları İzlerim” Seçeneğine Verdikleri Cevapların Cinsiyete Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Ki-Kare Tablosu

Tercih sıklığı	Frekans / Yüzde	Cinsiyet		Toplam	x ²	p
		Kadın	Erkek			
Her zaman	f	10	20	30	49,445	,001
	%	33,3	66,7	100,0		
Sıklıkla	f	11	16	27		
	%	40,7	59,3	100,0		
Ara sıra	f	16	8	24		
	%	66,7	33,3	100,0		
Nadiren	f	32	2	34		
	%	94,1	5,9	100,0		
Hiçbir zaman	f	36	2	38		
	%	94,7	5,3	100,0		
Toplam	f	105	48	153		
	%	68,6	31,4	100,0		

Araştırmaya katılan öğrencilerin boş zamanlarında “Spor Yaparım, Spor Yarışmaları İzlerim” seçeneğine verdikleri cevapların cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği belirlenmiştir ($p<0.05$). Elde edilen bulgulara göre, erkek öğrencilerin boş zamanlarında spor yaparım, spor yarışmaları izleme sıklıklarının kadın öğrencilerden anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 10. Öğrencilerin Boş Zamanlarında “Sosyal ve Kültürel Faaliyetlere Katılım” Seçeneğine Verdikleri Cevapların Cinsiyete Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Ki-Kare Tablosu

Tercih sıklığı	Frekans / Yüzde	Cinsiyet		Toplam	x ²	p
		Kadın	Erkek			
Her zaman	f	2	5	7	17,532	,002
	%	28,6	71,4	100,0		
Sıklıkla	f	10	8	18		
	%	55,6	44,4	100,0		
Ara sıra	f	21	18	39		
	%	53,8	46,2	100,0		
Nadiren	f	37	11	48		
	%	77,1	22,9	100,0		
Hiçbir zaman	f	35	6	41		
	%	85,4	14,6	100,0		
Toplam	f	105	48	153		
	%	68,6	31,4	100,0		

Araştırmaya katılan öğrencilerin boş zamanlarında “Sosyal ve Kültürel Faaliyetlere Katılım” seçeneğine verdikleri cevapların cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği belirlenmiştir ($p < 0.05$). Elde edilen bulgulara göre, erkek öğrencilerin boş zamanlarında sosyal ve kültürel faaliyetlere katılma sıklıklarının kadın öğrencilerden anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 11. Öğrencilerin Boş Zamanlarında “Ailem İle Vakit Geçiririm” Seçeneğine Verdikleri Cevapların Cinsiyete Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Ki-Kare Tablosu

Tercih sıklığı	Frekans / Yüzde	Cinsiyet		Toplam	x ²	p
		Kadın	Erkek			
Her zaman	f	33	7	40	7,549	,110
	%	82,5	17,5	100,0		
Sıklıkla	f	32	20	52		
	%	61,5	38,5	100,0		
Ara sıra	f	25	14	39		
	%	64,1	35,9	100,0		
Nadiren	f	13	4	17		
	%	76,5	23,5	100,0		
Hiçbir zaman	f	2	3	5		
	%	40,0	60,0	100,0		
Toplam	f	105	48	153		
	%	68,6	31,4	100,0		

Araştırmaya katılan öğrencilerin boş zamanlarında “Ailem İle Vakit Geçiririm” seçeneğine verdikleri cevapların cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği belirlenmiştir ($p > 0.05$). Elde edilen bulgulara göre hem kadın hem de erkek öğrencilerin boş zamanlarında ailem ile vakit geçiririm seçeneğine yoğun olarak “her zaman” ve “sıklıkla” cevabını verdikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 12. Öğrencilerin Boş Zamanlarında “Komşulara Veya Akrabalarım Giderim” Seçeneğine Verdikleri Cevapların Cinsiyete Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Ki-Kare Tablosu

Tercih sıklığı	Frekans / Yüzde	Cinsiyet		Toplam	x ²	p
		Kadın	Erkek			
Her zaman	f	3	1	4	4,385	,356
	%	75,0	25,0	100,0		
Sıklıkla	f	22	4	26		
	%	84,6	15,4	100,0		
Ara sıra	f	35	17	52		
	%	67,3	32,7	100,0		
Nadiren	f	32	17	49		
	%	65,3	34,7	100,0		
Hiçbir zaman	f	13	9	22		
	%	59,1	40,9	100,0		
Toplam	f	105	48	153		
	%	68,6	31,4	100,0		

Araştırmaya katılan öğrencilerin boş zamanlarında “Komşulara Veya Akrabalarım Giderim” seçeneğine verdikleri cevapların cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği belirlenmiştir (p>0.05). Elde edilen bulgulara göre hem kadın hem de erkek öğrencilerin boş zamanlarında komşulara veya akrabalarım giderim seçeneğine yoğun olarak “ara sıra” ve “nadiren” cevabını verdikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 13. Öğrencilerin Boş Zamanlarında “Arkadaşlarımla Sohbet Eder Veya Gezerim” Seçeneğine Verdikleri Cevapların Cinsiyete Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Ki-Kare Tablosu

Tercih sıklığı	Frekans / Yüzde	Cinsiyet		Toplam	x ²	p
		Kadın	Erkek			
Her zaman	f	20	12	32	3,540	,472
	%	62,5	37,5	100,0		
Sıklıkla	f	32	18	50		
	%	64,0	36,0	100,0		
Ara sıra	f	35	9	44		
	%	79,5	20,5	100,0		
Nadiren	f	14	7	21		
	%	66,7	33,3	100,0		
Hiçbir zaman	f	4	2	6		
	%	66,7	33,3	100,0		
Toplam	f	105	48	153		
	%	68,6	31,4	100,0		

Araştırmaya katılan öğrencilerin boş zamanlarında “Arkadaşlarımla Sohbet Eder Veya Gezerim” seçeneğine verdikleri cevapların cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği belirlenmiştir (p>0.05). Elde edilen bulgulara göre hem kadın hem de erkek öğrencilerin boş zamanlarında arkadaşlarımla sohbet eder veya gezerim seçeneğine yoğun olarak “her zaman” ve “sıklıkla” cevabını verdikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 14. Öğrencilerin Boş Zamanlarında “Kahvehane Veya Kafeteryaya Giderim” Seçeneğine Verdikleri Cevapların Cinsiyete Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Ki-Kare Tablosu

Tercih sıklığı	Frekans / Yüzde	Cinsiyet		Toplam	x ²	p
		Kadın	Erkek			
Her zaman	f	2	3	5	13,067	,011
	%	40,0	60,0	100,0		
Sıklıkla	f	10	12	22		
	%	45,5	54,5	100,0		
Ara sıra	f	24	15	39		
	%	61,5	38,5	100,0		
Nadiren	f	27	6	33		
	%	81,8	18,2	100,0		
Hiçbir zaman	f	42	12	54		
	%	77,8	22,2	100,0		
Toplam	f	105	48	153		
	%	68,6	31,4	100,0		

Araştırmaya katılan öğrencilerin boş zamanlarında “Sosyal ve Kültürel Faaliyetlere Katılım” seçeneğine verdikleri cevapların cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği belirlenmiştir ($p<0.05$). Elde edilen bulgulara göre, erkek öğrencilerin boş zamanlarında sosyal ve kültürel faaliyetlere katılma sıklıklarının kadın öğrencilerden anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 15. Öğrencilerin “Bar, Gazino Veya Birahaneye Giderim” Seçeneğine Verdikleri Cevapların Cinsiyete Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Ki-Kare Tablosu

Tercih sıklığı	Frekans / Yüzde	Cinsiyet		Toplam	x ²	p
		Kadın	Erkek			
Her zaman	f	3	5	8	27,000	,001
	%	37,5	62,5	100,0		
Sıklıkla	f	1	3	4		
	%	25,0	75,0	100,0		
Ara sıra	f	2	9	11		
	%	18,2	81,8	100,0		
Nadiren	f	5	5	10		
	%	50,0	50,0	100,0		
Hiçbir zaman	f	94	26	120		
	%	78,3	21,7	100,0		
Toplam	f	105	48	153		
	%	68,6	31,4	100,0		

Araştırmaya katılan öğrencilerin boş zamanlarında “Bar, Gazino Veya Birahaneye Giderim” seçeneğine verdikleri cevapların cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği belirlenmiştir ($p<0.05$). Elde edilen bulgulara göre, erkek öğrencilerin boş zamanlarında bar, gazino veya birahaneye gitme sıklıklarının kadın öğrencilerden anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 16. Öğrencilerin Boş Zamanlarında “Hobilerimle (Sevdiğim İşlerle) İlgilenirim” Seçeneğine Verdikleri Cevapların Cinsiyete Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Ki-Kare Tablosu

Tercih sıklığı	Frekans / Yüzde	Cinsiyet		Toplam	x ²	p
		Kadın	Erkek			
Her zaman	f	24	14	38	2,537	,638
	%	63,2	36,8	100,0		
Sıklıkla	f	29	15	44		
	%	65,9	34,1	100,0		
Ara sıra	f	25	12	37		
	%	67,6	32,4	100,0		
Nadiren	f	19	5	24		
	%	79,2	20,8	100,0		
Hiçbir zaman	f	8	2	10		
	%	80,0	20,0	100,0		
Toplam	f	105	48	153		
	%	68,6	31,4	100,0		

Araştırmaya katılan öğrencilerin boş zamanlarında “Hobilerimle (Sevdiğim İşlerle) İlgilenirim” seçeneğine verdikleri cevapların cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği belirlenmiştir ($p>0.05$). Elde edilen bulgulara göre hem kadın hem de erkek öğrencilerin boş zamanlarında hobilerimle (sevdiğim işlerle) ilgilenirim seçeneğine yoğun olarak “her zaman” ve “sıklıkla” cevabını verdikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 17. Öğrencilerin Boş Zamanlarında “İnternette Vakit Geçiririm” Seçeneğine Verdikleri Cevapların Cinsiyete Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Ki-Kare Tablosu

Tercih sıklığı	Frekans / Yüzde	Cinsiyet		Toplam	x ²	p
		Kadın	Erkek			
Her zaman	f	20	10	30	2,163	,706
	%	66,7	33,3	100,0		
Sıklıkla	f	25	16	41		
	%	61,0	39,0	100,0		
Ara sıra	f	25	8	33		
	%	75,8	24,2	100,0		
Nadiren	f	24	10	34		
	%	70,6	29,4	100,0		
Hiçbir zaman	f	11	4	15		
	%	73,3	26,7	100,0		
Toplam	f	105	48	153		
	%	68,6	31,4	100,0		

Araştırmaya katılan öğrencilerin boş zamanlarında “İnternette Vakit Geçiririm” seçeneğine verdikleri cevapların cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermediği belirlenmiştir ($p>0.05$). Elde edilen bulgulara göre hem kadın hem de erkek öğrencilerin boş zamanlarında internette vakit geçiririm seçeneğine yoğun olarak “her zaman” ve “sıklıkla” cevabını verdikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 18. Öğrencilerin Boş Zamanlarında “Ava Giderim (Kara Ve Su Avı)” Seçeneğine Verdikleri Cevapların Cinsiyete Göre Karşılaştırılmasına İlişkin Ki-Kare Tablosu

Tercih sıklığı	Frekans / Yüzde	Cinsiyet		Toplam	x ²	p
		Kadın	Erkek			
Her zaman	f	1	3	4	34,242	,001
	%	25,	75,0	100,0		
Sıklıkla	f	0	8	8		
	%	,0	100,0	100,0		
Ara sıra	f	2	5	7		
	%	28,6	71,4	100,0		
Nadiren	f	4	5	9		
	%	44,4	55,6	100,0		
Hiçbir zaman	f	98	27	125		
	%	78,4	21,6	100,0		
Toplam	f	105	48	153		
	%	68,6	31,4	100,0		

Araştırmaya katılan öğrencilerin boş zamanlarında “Ava Giderim (Kara Ve Su Avı)” seçeneğine verdikleri cevapların cinsiyete göre istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık gösterdiği belirlenmiştir ($p < 0.05$). Elde edilen bulgulara göre, erkek öğrencilerin boş zamanlarında ava gitme sıklıklarının kadın öğrencilerden anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

TARTIŞMA ve SONUÇ

Araştırmaya katılan ortaöğretim öğrencilerinin boş zamanlarında “dinlenirim”, “müzik dinlerim veya müzik aleti çalarım”, “sinema veya tiyatroya giderim”, “çarşı, pazar gezer, alışveriş yaparım”, “ailem ile vakit geçiririm”, “komşulara veya akrabalarımaya giderim”, “arkadaşlarımla sohbet eder veya gezerim”, “hobilerimle (sevdiğim işlerle) ilgilenirim” ve “internette vakit geçiririm” seçeneklerine verdikleri cevapların cinsiyetlerine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir. Söz konusu rekreatif etkinlikleri hem kadın hem de erkek öğrenciler tarafından gerçekleştirilme sıklıkları incelendiği zaman, hem kadın hem de erkek öğrencilerin boş rekreatif etkinlik olarak müzik dinleme veya müzik aleti çalma, ailesi ile vakit geçirme, arkadaşları ile sohbet etme ve gezme, hobileri ile ilgilenme ve internette vakit geçirme gibi etkinlikleri her zaman veya sıklıkla tercih ettikleri belirlenmiştir. Araştırmada katılan hem erkek hem de kadın öğrencilerin boş zamanlarında dinlenme, sinema veya tiyatroya gitme, çarşı ve pazar gezme, alışveriş yapma, komşu veya akraba ziyaretlerine gitme gibi etkinlikleri ara sıra veya nadiren tercih ettikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırmada erkek öğrencilerle kıyaslandığı zaman kadın öğrencilerin boş zamanlarında TV, video izleme, kitap, gazete, dergi okuma oranlarının daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Buna karşılık araştırmaya katılan erkek öğrencilerin boş zamanlarında spor yapma ve spor yarışmaları izleme, sosyal ve kültürel etkinliklere katılma, kahvehane veya kafeteryaya gitme, bar, gazino veya birahaneye gitme ve ava gitme sıklıklarının daha fazla olduğu belirlenmiştir. Bu sonuçların ortaya çıkmasında kadın ve erkek öğrencilerin sosyal ve ahlaki açılarından farklı yetiştirilme tarzlarına sahip olmalarının etkili olduğu düşünülebilir. Bunun yanında ortaöğretim çağında bulunan kadın ve erkek öğrencilerin fiziksel ve psikolojik gereksinimlerinin birbirinden farklı olmasının da bu sonucun ortaya çıkmasında etkili olduğu söylenebilir.

Hekim & Eraslan (2015) tarafından yapılan araştırmada Ortaöğretim öğrencilerinin boş zamanlarını değerlendirme biçimlerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmaya Burdur USO Anadolu Lisesi'nde öğrenim görmekte olan 198 lise öğrencisi katılmıştır. Araştırmanın sonunda ortaöğretim öğrencilerinin en sık tercih ettikleri rekreatif faaliyetlerin başında TV, video izleme, aile ile vakit geçirme, müzik dinleme veya müzik aleti çalma, hobileri ile (sevdiğim işlerle) ilgilenme, arkadaşları ile sohbet etme veya gezme ile internette vakit geçirme aktivitelerinin geldiği tespit edilmiştir. Öğrencilerin boş zamanlarında dinlenme, kitap, gazete, dergi okuma, çarşı veya pazarda gezme, alışveriş yapma, spor yapma, spor yarışmaları izleme, sosyal ve kültürel faaliyetlere katılma gibi aktivitelere ara sıra katıldıkları bulunmuştur. Bunun yanında öğrencilerin sinema veya tiyatroya gitme, kahvehane veya kafeteryaya gitme, komşulara veya akrabalarına gitme ile ava gitme boş zaman faaliyetlerine nadiren katıldıkları sonucuna ulaşılmıştır. Güner (2015) tarafından yapılan araştırmada Türkiye'de ortaöğretim ve yükseköğretim kurumlarında öğrenim görmekte olan öğrencilerin rekreatif tercihleri üzerine yapılan araştırmaların derlenmesi amaçlanmıştır. Literatür taraması şeklinde gerçekleştirilen araştırmada Literatürde yer alan bu araştırma bulgularının bizim çalışma sonuçlarımız ile paralellik gösterdiği söylenebilir.

Yükseköğretim kurumlarında kalan öğrenciler üzerine yapılan araştırmada öğrencilerin yükseköğretime geçmeden önceki yaşamlarında en sık tercih ettikleri rekreatif etkinliklerin başında spor, müzik, tiyatro ve halk oyunları gibi fiziksel etkinliklere katıldıkları belirlenmiş, öğrencilerin yükseköğretime geçtikten sonra söz konusu rekreatif etkinliklere katılım oranlarında azalma meydana geldiği belirlenmiştir (Öksüz, 2012). Meslek yüksekokullarında öğrenim gören öğrenciler üzerinde yapılan araştırmada öğrencilerin sıklıkla tercih ettikleri rekreatif etkinliklerin başında müzik dinleme, açık alanda dolaşma, TV izleme, yürüyüş yapma ve internet-bilgisayar ile ilgilenme aktivitelerinin geldiği tespit edilmiştir (şahin, Akten & Erol, 2009). İlköğretim ve ortaöğretim öğrencileri üzerinde yapılan diğer bir araştırmada öğrenciler tarafından en sık tercih edilen rekreatif etkinliklerin başında internet kafeye gitme ve müzik dinleme gibi aktivitelerin geldiği belirlenmiştir (Gözaydın, 2001).

Sonuç olarak, araştırmaya katılan ortaöğretim öğrencilerinin müzik dinleme veya müzik aleti çalma, ailesi ile vakit geçirme, arkadaşları ile sohbet etme ve gezme, hobileri ile ilgilenme ve internette vakit geçirme gibi rekreatif etkinlikleri tercih etme sıklıklarının yüksek olduğu belirlenmiş, boş zamanlarında dinlenme, sinema veya tiyatroya gitme, çarşı ve pazar gezme, alışveriş yapma, komşu veya akraba ziyaretlerine gitme gibi rekreatif etkinliklerin ise öğrenciler tarafından düşük düzeyde tercih edildiği sonucuna ulaşılmıştır. Bunun yanında kadın öğrencilerin TV ve video izleme, kitap, gazete ve dergi okuma gibi rekreatif etkinlikleri erkek öğrencilerden daha sık tercih ettikleri, spor yapma ve spor yarışmaları izleme, sosyal ve kültürel etkinliklere katılma, kahvehane veya kafeteryaya gitme, bar, gazino veya birahaneye gitme ve ava gitme gibi rekreatif etkinliklerin ise kadın öğrencilerle kıyaslandığı zaman erkek öğrenciler tarafından daha sık tercih edildiği belirlenmiştir. Rekreatif tercihlerde cinsiyete özgü farklılıkların çıkmasının temelinde ise kadın ve erkek öğrencilerin farklı yetiştirilme tarzlarına sahip olmalarının, bunun yanında gelişim dönemleri itibariyle kadın ve erkek öğrencilerin sahip oldukları fiziksel ve psikolojik gereksinimlerin farklı olmasının bu sonucun ortaya çıkmasında etkili olduğu düşünölmüştür. Bunun yanında araştırmada elde edilen bulguların genel olarak literatürle paralellik gösterdiği belirlenmiştir. Araştırmada elde edilen bulgular ışığında şu önerilerde bulunulabilir;

1. Ortaöğretim öğrencilerinin rekreatif tercihlerini etkileyen unsurların ele alındığı ve daha geniş örneklem gruplarının yer aldığı yeni araştırmalar yapılabilir. Böylece ortaöğretim öğrencilerinin rekreatif tercihlerinin daha derinlemesine incelenmesi mümkün olabilir.

2. Ortaöğretim öğrencilerinin rekreatif etkinliklere katılım sıklıklarını ve katıldıkları etkinlik türlerini tercih etme nedenlerini etkileyen faktörlerin ele alındığı yeni çalışmalar yapılabilir. Özellikle sahip olunan demografik özelliklerin rekreatif tercihler üzerindeki etkilerinin incelendiği araştırmalara yer verilebilir.

KAYNAKLAR

- Balcı, V., & İlhan, A. (2006). Türkiye'deki Üniversite Öğrencilerinin Rekreatif Etkinliklere Katılım Düzeylerinin Belirlenmesi. *SPORMETRE Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 4(1), 11-18.
- Gözaydın, G. (2001). *Ortaöğretim kurumlarının öğrenci, öğretmen ve yöneticilerinin serbest zamanlarını değerlendirme tercihleri ve bu tercihler üzerinde sosyo-ekonomik yapılarının etkilerinin incelenmesi*. Yüksek lisans tezi, Kocaeli Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Kocaeli.
- Güner, B. (2015). *Türkiye'de lise ve üniversite öğrencilerinin rekreatif tercihlerinin değerlendirilmesi: Bir literatür taraması*. III. Rekreasyon Araştırmaları Kongresi Bildiri Kitabı. (Editörler: Kerem Yıldırım ŞİMŞEK, Özkan TÜTÜNCÜ). 5-7 Kasım 2015, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Hekim, M., & Eraslan, M. (2015). *Ortaöğretim öğrencilerinin rekreatif tercihlerinin göre incelenmesi (Burdur USO Anadolu lisesi örneği)*. III. Rekreasyon Araştırmaları Kongresi Bildiri Kitabı. (Editörler: Kerem Yıldırım ŞİMŞEK, Özkan TÜTÜNCÜ). 5-7 Kasım 2015, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Koçyiğit, M., & Yıldız, M. (2014). Yerel yönetimlerde rekreasyon uygulamaları: Konya örneği. *International Journal of Science Culture and Sport*, 2, 211-223.
- Metin, T. C. (2013). *Boş zaman sosyolojisi kapsamında toplumsallaşma ilişkileri ve boş zaman değerlendirme biçimlerinin geleceği*. II. Rekreasyon Araştırmaları Kongresi Bildiri Kitabı, 31 Ekim – 3 Kasım 2013, Aydın.
- Metin, T. C., Kesici, M., & Kodaş, D. (2013). Rekreasyon olgusuna akademisyenlerin yaklaşımları. *Yaşar Üniversitesi Dergisi*, 30(8), 5021-5048.
- Öksüz, E. (2012). *Yüksek öğrenim kredi ve yurtlar kurumu ile özel yurtlarda ikamet eden öğrencilerin boş zaman faaliyetlerinin değerlendirilmesi (Balıkesir ili örneği)*. Yüksek lisans tezi, Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir.
- Özer, B., Gelen, İ., & Öcal, S. (2009). İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinin boş zaman değerlendirme alışkanlıklarının günlük problem çözme becerilerine etkisinin incelenmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 6 (12), 235-257.
- Sevil, T. (2012). *Boş zaman ve rekreasyon: Kavram ve özellikler*. *Boş Zaman ve Rekreasyon*. Editör: Serdar KOCAEKŞİ. Eskişehir: Açık Öğretim Fakültesi Yayınları.
- Şahin, C. K., Akten, S., & Erol, U. E. (2009). Eğirdir meslek yüksekokulu öğrencilerinin rekreasyon faaliyetlerine katılımlarının belirlenmesi üzerine bir çalışma. *Artvin Çoruh Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, 10 (1), 62-71.
- Tel, M. (2007). Öğretim üyelerinin boş zaman etkinlikleri üzerine sosyolojik bir araştırma: Doğu Anadolu örneği. Doktora tezi, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.
- Türkmen, M., Kul, M., Genç, E., & Sarıkabak, M. (2013). Konaklama işletmesi yöneticilerinin rekreasyon algı ve tutumlarının değerlendirilmesi: Batı Karadeniz Bölgesi örneği. *Turkish Studies - International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 8 (8), 2139-2152.
- Yağmur, R. (2006). *Afyon Kocatepe Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu öğrencileri ile farklı bölümlerdeki öğrencilerin serbest zaman aktivitelerinin*

karşılaştırılması. Yüksek lisans tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Afyon.

EXTENDED ABSTRACT

There are two types of people in the flow of life they have time. The first of these is the time of business and professional life. This time the runtime is called. Typically, people work to sustain life within the time period considered in order to make money they try. Business and professional people outside of life time is defined as the time off work (Sevil 2012).

In the process of physical and spiritual development of young people of secondary school age that encounters many problems as a term is known. From a physical point of the problems faced by individuals in this period at the beginning of a sedentary lifestyle that occurs due to some health problems. A sedentary lifestyle among secondary school students on the basis of the constant increase of technological developments, passive leisure time activities (watching TV, computer, etc focus on.) with the evaluation, the lack of Physical Education and Sports of the course hours is rooted in factors such as the low level of participation in activities. Individuals a variety of psychological problems in this period survive-the foundation of de they are in a period of development arising from some physiological (hormonal changes in the structure), physical (depending on the changes that are occurring in the physical structure, body satisfaction/dissatisfaction), and is rooted in psychological features. Besides, secondary school students, friends, and family, depending on certain factors such as school environment, also has some mental problems it is known that experience. . In secondary education students often have poor physical and mental health problems and minimize some measures should be taken to improve the level of overall health. At the beginning of the measures in question, the students supporting free time activities to spend efficiently. Extracurricular activities that involve physical activity, especially during the time students participate in the preservation of some structures and in the strengthening of spiritual and physical health are very important. At this point, the circuit includes the concept of recreation (Hekim & Eraslan, 2015).

Secondary school students especially a level students to pursue physical activity that includes leisure-time activities for the enhancement of the physical and mental health is very important. However, secondary school students in free time activities free time activity in order to enhance the level of participation of secondary school students is primarily the choice of the determination of the factors that affect participation in free time activities free time activity choices to identify barriers to study and research there is a need to (Hekim & Eraslan, 2015). In this context, in this research the choice of free time activity of secondary school students to conduct a study according to gender variable.

Research used in descriptive research cross-sectional scanning were used in the model. Research in the academic year 2015-2016 located in the town of Tarsus in Mersin province, Tarsus Ayhan Bozpinar Anatolian high school 105 women and 48 men enrolled at a total of 153 secondary school students who participated. High school students who participated in the research were determined by the random method.

The type of participants and participation in determining the frequency of free time activity they have attended Tel (2007) used in the survey was developed by leisure. The aforementioned survey, the assessment of the forms of leisure time, the factors that influence the assessment of leisure time, and in his spare time, the kinds of detailed questions about the

activity that people turn to and the sections are located. The only survey in this research, a questionnaire was used which consists of 17 questions in total and leisure. The participants in the survey, the questions are always (1) often (2), Dec row (3) rarely (4) never (5) in the form of they are responding.

Statistical analysis of the data obtained from the research have been made in the data analysis program SPSS 15.0. The age and gender of the students surveyed in determining the frequency distribution according to the descriptive statistics was used in Analysis. The choice of free time activity of students according to gender Chi-square analysis was used.

At the end of the study, the students play a musical instrument or listening to music in my spare time I'll", "I'll go to the cinema or Theatre", "Bazaar, Sunday sightseeing, shopping I'll do", "I spend time with my family", "I'll go to the neighbors or my relatives", "my chat with friends or I travel", "my hobbies (my favorite things) I'll take care of it" and "I spend time on the internet," according to the gender showed statistically significant differences of responses to the options it has been found that. The question of leisure-time activities performed by both female and male students when examining the frequency of both female and male students as a free-time activity of listening to music or playing a musical instrument, spending time with family, chatting with friends, and spending time on leisurely activities like hobbies and always or often deal with the internet it has been determined that they prefer. Both male and female students participating in the study in their spare time, the rest go to the cinema or Theatre, the bazaar and Sunday sightseeing, shopping, going to visit neighbors or relatives activities, such as Dec ordinal, or rarely concluded that preferred.

In the study, when compared with male students, the female students in their spare time (tv, video, book, newspaper, magazine reading were determined to be higher rates. In contrast, the male students study in their spare time monitoring sport and sports competitions, participation in social and cultural activities, go to the cafeteria or the coffee shop, a bar, a casino or go to the pub to go hunting and the frequency is. Free time activity preferences were gender-specific differences in female and male students at different developmental stages on the basis of male and female students that have physical and psychological upbringing of the requirements was thought to be effective in influencing the outcome. Besides, it was determined that the study was in line with the findings in the literature generally.

mutsuzluk duygusu azaltmak için kendilerini deşarj edecek davranış ve hareketlere yönelmektedirler. Küfür etme, şiddete veya saldırgan davranışlara başvurma gibi durumlar söz konusu deşarj araçlarının içerisinde yer almaktadır (Kuru & Var, 2009). İnsanların saldırgan davranışlar sergileme düzeyleri hem tüm dünyada hem de ülkemizde sürekli olarak artmaktadır (Yavuzer, 2011). Saldırgan davranışlar farklı boyut ve düzeylerde de olsa toplumun her kesiminde gözlenmektedir (Dervent ve ark., 2010). Toplum içerisinde saldırgan davranışların sık sergilendiği gruplardan birisini de gençler oluşturmaktadır (Karataş ve Gökçakan, 2009). Hatta günümüzde gençlerde gözlenen saldırganlık davranışlarının kaygı verici boyutlara ulaştığı belirtilmektedir (Pekince, 2012). Bunun yanında gençlerin sıklıkla saldırgan davranışlara yönelmelerinin suç oranlarındaki artışı da beraberinde getirdiği ifade edilmektedir (Seçer, 2012). Karataş & Gökçakan'a (2009) göre, ülkemizde son yıllarda gençler arasında artış gösteren saldırgan davranışlar okul ortamında da yayılmıştır.

Gençlerde saldırgan davranışlara yönelmenin temelinde birçok farklı unsur yatmakla birlikte, gençlerin saldırganlık düzeylerinin çeşitli demografik ve çevresel unsurlara bağlı olarak farklılaştığı bilinmektedir. Literatürde yer alan araştırmalarda genel olarak gençlerde saldırgan davranışlar sergileme düzeyini etkileyen unsurların başında ebeveyn yaklaşımları (otoriter aile yapısı vb.), anne-baba kavgası gibi aile içi çatışmalara maruz kalma, ebeveyn eğitim düzeyinin düşük olması, internet kullanımına bağlı sorunlar, ailenin içinde bulunduğu ekonomik koşulların kötü olması gibi sosyo-demografik unsurlar gelmektedir (Sezer ve ark., 2013; Avcı & Yıldırım, 2015; İşçibaşı, 2001; Gençoğlu ve ark., 2014; Fuat & Him, 2013; Şenyüzlü, 2013). Sosyolojik açıdan ele alındığı zaman gençlerde saldırgan davranışların altında yatan nedenlerin başında ev, okul ve arkadaş çevresinde anlaşılama, baskılanma ve kendini ifade edememeye bağlı olarak ortaya çıkan psikolojik sorunların yer aldığı belirtilmektedir (Karataş & Gökçakan, 2009). Gençlerde saldırgan davranışların artmasına neden olan diğer bir unsurun medya araçları olduğu belirtilmektedir. Yapılan araştırmalarda şiddet içerikli film veya videolar izleyen gençlerin beyin fonksiyonlarının çalışma biçiminin değiştiği, saldırgan davranışlara yönelme potansiyelinin de arttığı belirlenmiştir (Dolu ve ark., 2010). Bunun yanında saldırgan davranışlar sergileme düzeyleri cinsiyete göre farklılık gösterdiği belirtilmektedir (Avcı & Yıldırım, 2015; Özgür ve ark., 2011; Atay, 2013; Bayram, 2012; Öztürk, 2008).

Günlük yaşam içerisinde saldırgan davranışların sıklıkla meydana gelmesi insanların yaşamlarını olumsuz yönde etkilemektedir. Bunun yanında saldırgan davranış biçimlerinin sıklıkla sergilenmesi nedeniyle insanların arasındaki barış, dostluk ve kardeşçe yaşama duyguları da zedelenmektedir (Çolakoğlu & Solak, 2014). Bu noktada gelecek nesillerin saldırgan davranışlar sergileme düzeylerini en aza indirebilmek için günümüz gençliğinde saldırgan davranışları en aza indirmenin yollarının araştırılması gerekliliği ortaya çıkmaktadır (Şenyüzlü, 2013). Literatürde yer alan araştırmalarda spora katılımın insanların psikolojik yapıları üzerinde olumlu etkileri olduğu belirlenmiştir (Peluso & De Andrade, 2005; Salar ve ark., 2012; Keskin, 2014; Penedo & Dahn, 2005; Hassmén ve ark., 2000). Bu noktada gençlerde psikolojik sağlamlığın geliştirilmesinde ve saldırgan davranışların en aza indirilmesinde sporun faydalı olacağı düşünülmüştür. Bu bağlamda yapılan bu araştırmada, ilgili literatür ışığında genç bireylerde saldırgan davranışların önlenmesinde veya en aza indirilmesinde sporun etkilerinin değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

Saldırganlık Kavramı

Kavramsal açıdan ele alındığı zaman saldırganlık kavramı literatürde çeşitli şekillerde tanımlanmıştır. Saldırganlık ile ilgili yapılan tanımlardan bazılarını şu şekilde sıralamak mümkündür;

Saldırganlık, bir kimseye kötülük yapmak amacı ile gerçekleştirilen silahlı veya silahsız eylemlerde bulunma girişimidir. Bu şekilde gerçekleştirilen saldırgan davranışlarda genellikle bireyin kendi düşünce ve davranışlarını karşısındaki kişiye zorla uygulamaya amacı bulunmaktadır (Kaya, 2010).

Saldırganlık, fiziksel veya zihinsel anlamda başka kişilere zarar vermek için gerçekleştirilen öfke, kızgınlık ve nefret dolu yıkıcı davranışlardır (Abay & Tuğlu, 2000).

Saldırganlık, kişinin başkasına veya kendisine zarar veren bir davranış türü olup, tasvip edilmeyen bir sosyal beceri türüdür (Kırımoğlu ve ark., 2008).

Saldırganlık, fiziksel sözlü veya dolaylı yollar ile başka bir kişiye zarar vermeyi amaçlayan hareketlerdir (Kesen ve ark., 2007).

Saldırganlık, canlıların birbirlerine zarar vermesi olarak tanımlanmaktadır. Burada belirtilen zarar verme eylemi sadece bedensel değil, aynı zamanda fiziksel de olabilmektedir. Buna göre saldırgan davranışlar bir eşya fırlatarak karşısındakini yaralama, kendi vücuduna çeşitli yollarla zarar verme, karşısındaki kişiye küfür etme veya karşısındaki kişiyi toplum önünde küçük düşürme gibi davranışları içerebilmektedir (Çolakoğlu & Solak, 2014).

Literatürde saldırganlık ile ilgili yer alan tanımlar değerlendirildiği zaman, saldırganlığın diğer kişi ve canlılara zarar verme amacı ile gerçekleştirilen eylemler (fiziksel veya psikolojik) olduğu sonucuna ulaşılmaktadır. Bunun yanında saldırgan davranışların oldukça geniş bir yelpaze içerisinde değerlendirilen bir olgu olduğu görülmektedir. Dolayısıyla saldırgan davranışların özünde uyumsuz birer davranış türü olduğu söylenebilir (Erşan ve ark., 2009).

Saldırgan davranışların sergilenmesinde insanların bazı amaçları bulunmaktadır. Bu durum, insanların sergiledikleri saldırgan davranışların amaçlarına göre bazı sınıflara ayrılmasına neden olmuştur. Toplum içerisinde en sık karşılaşılan saldırganlık türlerinin başında “düşmanca saldırganlık” davranışının geldiği söylenebilir. Sayar & Bağlan’a (2010) göre düşmanca saldırganlık, karşısındaki kişiye acı çektirmek amacıyla gerçekleştirilen davranışlardır. Ancak saldırgan davranışlar her zaman düşmanca ve karşısındaki kişiye acı çektirme amacıyla yapılmamaktadır. Söz gelimi, bir sporcunun gol atacak olan futbolcuya veya sayı üretecek basketbol oyuncusuna yaptığı faul de saldırgan bir davranıştır. Ancak burada saldırganlık davranışı düşmanlık için değil, rakibin üreteceği sayıyı engellemek için yapılmaktadır. Bu şekilde gerçekleştirilen saldırgan davranışlar literatürde “amaç yönelimli saldırganlık” şeklinde tanımlanmıştır (Derwent, 2007). Amaç yönelimli saldırganlık bireysel spor dalları ile kıyaslandığında genellikle rakibe fiziksel temasın bulunduğu takım sporlarında daha sık karşılaşılan bir saldırganlık türüdür (Tutkun ve ark., 2010).

Saldırganlık türlerine ilişkin yapılan diğer tanımlar yıkıcı saldırganlık, edilgen saldırganlık, ölç alıcı saldırganlık ve tepkisel saldırganlık şeklinde sıralanmaktadır. Yıkıcı saldırganlık davranışı genellikle insanların kendi işlerine zarar verdiğine inandıkları kişilere karşı geliştirdikleri saldırgan davranışlardan oluşmaktadır. Yıkıcı saldırgan davranışların temelinde kişinin beklentilerinin gerçekleşmemesi, buna paralel olarak hayal kırıklığı yaşaması ve ümitsizliğe kapılması yatmaktadır. Edilgen saldırganlıkta kişinin amacı karşısındaki kişiye saldırgan davranışlar uygulamak, ancak bunu gerçekleştirirken karşısındaki kişinin öfkelerini ve kızgınlığını kazanmamaktır. Tepkisel saldırganlık davranışı ise kişinin öfkelenildiği bir

durumda ortaya koyduğu geçici saldırganlık durumudur. Tepkisel saldırganlıkta kişinin öfke düzeyine bağlı olarak kendisine karşı da saldırgan davranışlar sergilemesi söz konusudur. Öğrenci saldırganlık davranışı, çeşitli nedenlerle saygınlığını yitirmiş veya sakat düşmüş bireylerin kaybettikleri saygınlıklarını geri kazanmak için yöneldikleri saldırgan davranışları içermektedir. Öğrenci saldırganlık davranışını sergileyen bireyler genellikle ikinci insanlardır (Bostan & Kılıçgil, 2008). İnsanların bazen saldırgan davranışlar sergilemelerinin temelinde küçük düşürülmüş veya kasıtlı olarak tahrik edilmiş olmaları yatmaktadır. Böyle bir durum içerisinde bulunan bireyin sergilediği saldırganlık biçimi "düşmanca (hostil)" saldırganlık şeklinde tanımlanmaktadır (Abay & Tuğlu, 2000)

Gençlerde Saldırganlığın Boyutları

Son yıllarda çeşitli sorunlarla karşılaşan gençlerin çözüm yolu olarak saldırgan davranışlara yönelmeleri, hayatın birçok alanında gençlerde gözlenen saldırgan davranışların artmasına neden olmuştur (Karabulut, 2013). Ortaokul öğrencileri üzerinde yapılan bir araştırmada, kadın öğrencilerin en az bir defa fiziksel kavgaya karışma oranının %14, erkeklerin en az bir defa fiziksel kavgaya karışma oranının %26 olduğu belirlenmiştir. Herhangi bir cinsiyet ayrımı yapılmadan ele alındığı zaman öğrencilerin %11,4'ünün en az bir defa grup kavgasına karıştıkları, %4,3'ünün en az bir defa kesici alet taşıdığı, %4,4'ünün ise hayatında en az bir defa yaralama ile sonuçlanan bir olaya karıştıkları belirlenmiştir (Baş & Kabasakal, 2010). Dilekmen ve ark. (2011) tarafından yapılan araştırmada da ortaokul öğrencilerinde saldırgan davranışlar sergileme eğiliminin yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Aygen & Açık (2014) tarafından gençler üzerinde yapılan araştırmada erkeklerin %14,6'sının fiziksel şiddete maruz kaldıkları belirlenmiştir. Aynı araştırmada, kadınların %29,2'sinin fiziksel şiddet, %43,4'ünün duygusal-sözel şiddet, %1,5'inin cinsel şiddet, erkek öğrencilerin ise % 34,2'sinin fiziksel şiddet, %38,4'ünün duygusal-sözel şiddet ve %1,7'sinin ise cinsel şiddet uyguladıkları belirlenmiştir.

İstanbul ilindeki devlet liselerinde öğrenim gören öğrencilerin suç ve şiddet eğilimlerinin incelendiği bir araştırmada, öğrencilerin saldırganlık ve şiddet içeren eylemlerinin öğrenim gördükleri lise türüne göre incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada düz lisede öğrenim gören öğrencilerin %5,5'inin hayatında en az bir defa kendisine ait olmayan bir nesneyi hasar vermek için tahrip ettikleri, bu oranın meslek lisesi öğrencilerinde %8, Anadolu lisesi öğrencilerinde ise %6,5 düzeyinde olduğu tespit edilmiştir. Aynı araştırmada öğrencilerin fiziksel şiddete maruz kalma oranları değerlendirilmiş, elde edilen bulgulara göre düz lise öğrencilerinin %12,8'inin, meslek lisesi öğrencilerinin %14,9'unun ve Anadolu lisesi öğrencilerinin %12'sinin en az bir defa şiddete maruz kaldıkları tespit edilmiştir. Öğrencilerin başkalarına şiddet uygulama düzeylerinin ise oldukça yüksek olduğu belirlenmiştir. Buna göre, düz lise öğrencilerinin %24,5'inin, meslek lisesi öğrencilerinin %26,9'unun ve Anadolu lisesi öğrencilerinin %23,1'inin hayatında en az bir defa başka bir kişiye şiddet içeren davranış uyguladığı tespit edilmiştir.

Yukarıda yer alan araştırma bulguları değerlendirildiği zaman, gençler arasında saldırgan davranışlar sergileme düzeyinin yüksek boyutlara ulaştığı söylenebilir.

Saldırgan Davranışların Önlenmesinde Sporun Yararları

Spor etkinliklerine katılım ile bireylerin faaliyet yapabilme özellikleri, gelişmektedir. Spor etkinliklerine katılan bireylerin genellikle rekabetçi kişilik yapıları, çalışma disiplinleri, cesaretleri ve mücadele azimleri gelişmektedir. Yine spor etkinlikleri ile insanlar kazanma ve kaybetmeyi kabullenmeyi, yardımlaşmayı, paylaşmayı, birlikte çalışmayı, sosyal sorumluluk

sahibi olmayı ve karşıt düşüncelere de saygılı olmayı öğrenirler (Şahan, 2008). Bu kapsamda spora katılımın saldırgan davranışlara neden olan unsurları da en aza indirmeye yardımcı olacağı söylenebilir.

Literatürde yer alan çalışmalarda spor yapan bireylerin saldırganlık düzeylerinin spor yapmayan bireylere kıyasla daha düşük olmasının temelinde, spor yapan bireylerin sahip oldukları şiddet ve saldırganlık duygularını spor alanlarına aktarmalarının yattığı belirtilmektedir (Ersoy ve ark., 2012). Bunun yanında saldırgan davranışların meydana gelmesinde gençlerin içerisinde buldukları ortamın ve arkadaş çevresinin etkili olduğu bilinmekte olup, gençlerin saldırgan davranışlardan uzak durmaları için içerisinde buldukları olumsuz koşullardan ve ortamlardan uzak durmaları gerektiği belirtilmektedir (Karataş & Öztürk, 2009). Bu noktada da spor etkinliklerinin gençlerin içerisinde buldukları olumsuz ortamlar ve arkadaş çevrelerinden uzak durmalarına katkı sağlayacak, buna paralel olarak saldırgan davranışların önlenmesine katkı sağlayacak bir ortam olduğu söylenebilir.

Gençlerde spor etkinliklerine farklı biçimlerde katılımın da gerek psikolojik yapı üzerine gerekse de saldırgan davranışların azaltılmasına olumlu katkılar sağladığı söylenebilir. Söz gelimi, sportif aktiviteleri içerisinde barındıran serbest zaman etkinlikleri ve rekreasyon faaliyetleri de gençlerin saldırgan davranışlar sergilemelerini önlemede etkili olabilir. Newman ve ark. (2000) tarafından yapılan araştırmada, genç bireylerin ders dışı zamanlarında serbest zaman etkinliklerine katılımlarının suça karışma ve diğer zararlı alışkanlıklar üzerindeki etkilerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın sonunda, serbest zaman etkinliklerine katılan gençlerle kıyaslandığı zaman herhangi bir ders dışı serbest zaman etkinliklerine katılmayan gençlerin suça karışma oranlarının daha yüksek olduğu tespit edilmiştir.

Alp ve ark. (2014) tarafından yapılan araştırmada, düzenli olarak spor yapan ve yapmayan çocuklarda sosyo-demografik özelliklerin saldırgan davranışlar üzerindeki etkilerinin incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın sonunda spor yapan bireylerin saldırganlık puanlarının spor yapmayan bireylerden anlamlı düzeyde olmasa da daha düşük olduğu tespit edilmiştir. Bayram (2012) tarafından yapılan araştırmada 14-18 yaş grubunda bulunan spor yapan bireyler ile aynı yaş grubunda bulunan sedanter bireylerin saldırganlık düzeyleri incelenmiştir. Araştırmanın sonunda spor yapan ve yapmayan kadınların benzer saldırganlık puanlarına sahip oldukları, buna karşılık erkek bireylerde saldırganlık düzeyinin spor yapanların lehine daha düşük olduğu tespit edilmiştir.

Üniversite öğrencilerinde bazı demografik değişkenlere göre saldırganlık düzeylerinin ele alındığı araştırmada, spor etkinliklerine katılmayan öğrenciler ile kıyaslandığı zaman düzenli olarak spor yapan öğrencilerin yıkıcı saldırganlık, edilgen saldırganlık ve genel saldırganlık düzeylerinin daha düşük olduğu tespit edilmiştir. Araştırmada elde edilen bulgular ışığında spora katılımın gençlerde saldırgan davranış sergileme düzeyini azalttığı belirtilmiştir. Spora katılımın saldırgan davranışları önlenmesinin temelinde spor yolu ile gençlerin enerjilerini boşaltmalarının, sportif kuralların kazanma ve kaybetme duygularını aşılmasının ve spor ahlakının yattığı ifade edilmiştir (Şenyüzlü, 2013).

Sonuç ve Öneriler

Sonuç olarak, genç bireylerde spora katılımın saldırgan davranışları önleyici bir rolü olduğu söylenebilir. Ancak saldırgan davranışların önlenmesinde sporun etkinliğine ilişkin özgün çalışmaların yapılmasına gereksinim duyulmaktadır. Çünkü bazı spor dalları (özellikle

fiziksel temas gerektiren takım sporları) ile profesyonel olarak ilgilenen sporcuların spor dalının karakteristik özelliklerine bağlı olarak saldırgan davranışlar sergileme düzeyinin artması da söz konusu olabilmektedir. Bu noktada hangi spor türünün veya fiziksel etkinliklerin saldırganlığı en aza indirmede etkili bir yol olduğuna ilişkin araştırmalar yapılması oldukça önemlidir.

KAYNAKLAR

- Abay, E., & Tuğlu, C. (2000). Şiddet ve agresyonun nörobiyolojisi. *Klinik Psikiyatri*, 3, 21-26.
- Alp, M., Eraslan, M., Atay, E., & Özmutlu, İ. (2014). Düzenli spor yapan ve yapmayan çocukların sosyo-demografik özelliklerine göre saldırganlık düzeylerinin incelenmesi. *Kafkas Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 32-36.
- Atay, E. (2013). Impact of sports and social activities participation on aggression level. *International Journal of Academic Research*, 5(5B), 169-173.
- Avcı, Ö. H., & Yıldırım, İ. (2015). Prevalence of violence tendency in adolescents. *Kuramsal Eğitimbilim Dergisi*, 8(1), 106-124.
- Aygen, M., & Açık, Y. (2014). Elazığ ilinde gençlerde şiddete başvurma ya da maruz kalma sıklığı, etkileyen faktörler ve öfke ile ilişkisi. *Kocaeli Tıp Dergisi*, 3, 8-17.
- Baş, A. U., & Kabasakal, Z. T. (2010). İlköğretim Okullarında Saldırganlık ve Şiddet Davranışlarının Yaygınlığı. *İlköğretim Online*, 9(1), 93-105.
- Bayram, Y. (2012). *Spor Yapan ve Yapmayan 14-18 Yaş Grubu Öğrencilerin Saldırganlık Tutumlarının İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Kütahya.
- Bostan, G., & Kılıçgil, E. (2008). Beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencisi olan ve olmayan Ankara Üniversitesi öğrencilerinin saldırganlık boyutları. *SPORMETRE Beden Eğitimi Ve Spor Bilimleri Dergisi*, 6(3), 133-140.
- Çolakoğlu, F. F., & Solak, N. (2014). Ortaöğretim öğrencilerinin cinsiyet ve okul türüne göre saldırganlık düzeyleri ile empatik eğilim düzeylerinin incelenmesi (Çorum ili örneği). *International Journal of Social Science*, 26, 57-66.
- Dervent, F. (2007). *Lise öğrencilerinin saldırganlık düzeyleri ve sportif aktivitelere katılımı ilişkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Dervent, F., Arslanoğlu, E., & Şenel, Ö. (2010). Lise öğrencilerinin saldırganlık düzeyleri ve sportif aktivitelere katılımı ilişkisi (İstanbul ili örneği). *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 7(1), 521-533.
- Dilekmen, M., Ada, Ş., & Alver, B. (2011). İlköğretim II. kademe öğrencilerinin saldırganlık özellikleri. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(2), 927-944.
- Ersoy, A., Tazegül, Ü., & Sancaklı, H. (2012). Güreşçilerin Saldırganlık Düzeylerinin Sosyo-Demografik Açından İncelenmesi (Ankara Örneği). *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 9(1), 385-397.
- Dolu, O., Büker, H., & Uludağ, Ş. (2010). Şiddet içerikli video oyunlarının çocuklar ve gençler üzerindeki etkileri: Saldırganlık, şiddet ve suça dair bir değerlendirme. *Adli Bilimler Dergisi*, 9(4), 54-75.
- Erşan, E. E., Doğan, O., & Doğan, S. (2009). Beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencilerinin saldırganlık düzeylerinin sosyodemografik açıdan değerlendirilmesi. *Cumhuriyet Tıp Dergisi*, 31, 231-238.
- Fuat, N., & Him, T. (2013). *Üniversite öğrencilerinin internet kullanım durumları ve saldırganlık düzeyleri arasındaki korelasyon: GAÜ psikoloji ve rehberlik ve psikolojik danışmanlık bölümü öğrencilerinde internet kaynaklı tutum değişiklikleri*. II. International Conference on Communication, Media, Technology and Design 02-04 May 2013 Famagusta – North Cyprus.

- Gençoğlu, C., Kumcağız, H., & Ersanlı, K. (2014). Ergenlerin şiddet eğilimine etki eden ailevi faktörler. *Turkish Studies*, 9(2), 639-652.
- Hassmén, P., Koivula, N., & Uutela, A. (2000). Physical exercise and psychological well-being: a population study in Finland. *Preventive Medicine*, 30(1), 17-25.
- Hasta, D., & Güler, M. E. (2013). Saldırganlık: Kişilerarası ilişki tarzları ve empati açısından bir inceleme. *Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 4(1), 64-104.
- İşçibaşı, Y. (2001). Televizyondaki şiddetin çocuklar üzerindeki saldırganlık etkisi (Amerikan örneği). *Kurgu Dergisi*, 18, 79-90.
- Karabulut, E. O. (2013). 16 Yaş Altı Çim hokeyi sporcularının saldırganlık düzeylerinin çeşitli değişkenler bakımından incelenmesi. *Ankara Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 11(2), 139-147.
- Karataş, H., & Öztürk, C. (2009). Sosyal bilişsel teori ile zorbalığa yaklaşım. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Elektronik Dergisi*, 2(2), 61-74
- Karataş, Z., & Gökçanan, Z. (2009). Psikodrama teknikleri kullanılarak yapılan grup uygulamalarının ergenlerde saldırganlığı azaltmadaki etkisinin incelenmesi. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 20(4), 357-366.
- Kaya, E. Ö. (2010). 18-25 Yaş arası işitme engelli sporcuların stres ve saldırganlık düzeylerinin incelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri.
- Kesen, N. F., Deniz, M. E., & Durmuşoğlu, N. (2007). Ergenlerde saldırganlık ve öfke düzeyleri arasındaki ilişki: Yetiştirme yurtları üzerinde bir araştırma. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 17, 353-364.
- Keskin, Ö. (2014). Çocuklarda beden eğitimi ve spora katılımın sosyal gelişim üzerine etkileri. *Uluslararası Multidisipliner Akademik Araştırmalar Dergisi*, 1(1), 1-6.
- Kırmoğlu, H., Parlak, N., Dereceli, Ç., & Kepoğlu, A. (2008). Lise öğrencilerinin saldırganlık düzeylerinin spora katılım düzeylerine göre incelenmesi. *Niğde Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 2(2), 147-154.
- Kuru, E., & Var, L. (2009). Futbol seyircilerinin spor alanlarındaki saldırganlık davranışları hakkındaki betimsel bir çalışma (Kırşehir ili örneği). *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10(2), 141-153.
- Newman, S. A., Fox, J.A., Flynn, E. A., & Christeson, W. (2000). *American's after-school choice: The prime time for juvenile. Fight crime: Invest in Kids*, Washington, DC.
- Özgür, G., Yörükoğlu, & G., Arabacı, L. B. (2011). Lise öğrencilerinin şiddet algıları, şiddet eğilim düzeyleri ve etkileyen faktörler. *Psikiyatri Hemşireliği Dergisi*, 2(2), 53-60.
- Öztürk, N. (2008). *Ortaöğretim 9. sınıf öğrencilerinin saldırganlık düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya.
- Pekince, H. (2012). *Ergenlerin saldırganlık düzeyleri ile sosyal aktivitelere katılımları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Malatya..
- Peluso, M. A. M., & De Andrade, L. H. S. G. (2005). Physical activity and mental health: the association between exercise and mood. *Clinics*, 60(1), 61-70.
- Penedo, F. J. & Dahn, J. R. (2005). Exercise and well-being: A review of mental and physical health benefits associated with physical activity. *Current Opinion in Psychiatry*, 18(2), 189-193.
- Salar, B., Hekim, M., & Tokgöz, M. (2012). 15-18 Yaş grubu takım ve ferdi spor yapan bireylerin duygusal durumlarının karşılaştırılması. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 4(6), 123-135.
- Sayar, K., & Bağlan, F. (2010). *Koruyucu psikoloji: Çocuk eğitiminde duygusal rehberlik*. İstanbul: Timaş Yayınları.

- Seçer, İ. (2012). *Lise öğrencilerinin genel saldırganlık düzeyleri bağlamında şiddet içeren davranışları sergileme sıklıklarının incelenmesi*. Uluslararası Katılımlı Kadına ve Çocuğa Karşı Şiddet Sempozyumu, 27-28 Nisan, Ankara.
- Sezer, A., Kolaç, N., & Erol, S. (2013). Bir ilköğretim okulu 4, 5, ve 6. sınıf öğrencilerinin saldırganlık düzeylerinin anne baba tutumları ve bazı değişkenler ile ilişkisi. *Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 3(4), 184-190.
- Şahan, H. (2008). Üniversite öğrencilerinin sosyalleşme sürecinde spor aktivitelerinin rolü. *KMU İİBF Dergisi*, 10(15), 260-278.
- Şenyüzlü, E. (2013). *Üniversite öğrencilerinde spora katılımın saldırgan davranışlar üzerine etkilerinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Kütahya.
- Tutkun, E., Güner, B. Ç., Ağaoğlu, S. A., & Soslu, R. (2010). Takım sporları ve bireysel sporlar yapan sporcuların saldırganlık düzeylerinin değerlendirilmesi. *Spor ve Performans Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 23-29.
- Ünlü, A., Evcin, U., Yılmaz, H. B., & Dalkılıç, A. (2013). İstanbul devlet liselerinde suç ve şiddet yaygınlığı: Okul türlerinin karşılaştırılması. *Anatolian Journal of Psychiatry*, 14, 152-160.
- Yavuzer, Y. (2011). Okullarda saldırganlık/şiddet: Okul ve öğretmenle ilgili risk faktörleri ve önleme stratejileri. *Milli Eğitim*, 192, 43-61.

EXTENDED ABSTRACT

People are in communication with other people around them all the time as they are social beings. It is known that aggressive behavior is sometimes exhibited also in interpersonal relations. Furthermore, people are aware the problems arising due to aggression both from the individual and social aspect. This situation prompts researchers conducting research on minimizing aggressive behavior to do new studies regarding this issue (Hasta & Guler, 2013).

According to Avcı & Yıldırım (2015), violence incidents increasing everyday in Turkey have begun to create apprehension. Unfortunately, violence has spread to every living space in our day. Many people are exposed to violence in the street, traffic, workplace and even their own homes; an insecure communication environment with people who cannot decide how to treat each other in crisis situations is becoming dominant. Increase in the number of people who are exposed to significant violence or even killed because of a simple disagreement is frightening. News containing violence differed in the recent years and violence on TV has become more striking. Violence from educators was the point in question in our country once; whereas violence against educators and teachers was the point in question in another period; and violence against doctors and women was being talked about in another period. It is clear that violence does not diminish but only changes shape; in other words perpetrators and victims of violence change but violence scenes continue their existence. This implies that efforts for reducing violence are not sufficient. It is understood that there is a need to conduct more research devoted to reducing violence.

According to Bayram (2012), violence and aggression just like other undesirable behavior in schools, where young people are educated, affect education efforts at school negatively and rank among the top undesirable behaviors. Due to the fact that schools are obligated to provide an environment free from undesirable behavior for their students, these kinds of behavior occurring at schools gain a particular importance. In order to prevent violence due to aggressive behavior at schools and to keep children and youth –the assurance of our future –

away from aggression and its negativities; it is necessary to do research on aggression and to determine the contributing factors.

When definitions of aggression in literature are reviewed, it can be seen that aggression is defined as actions (physical or psychological) intended to harm other people and living things. Moreover, it is seen that aggressive behavior is a phenomenon that is evaluated within a very wide range. Therefore it can be stated that aggressive behavior is substantially a maladaptive behavior (Erşan et. al. 2009). It is indicated that another factor leading to an increase in aggressive behavior among youth is the media tools. It has been found that young people watching violent movies or videos have an altered way of brain functioning and their potential to tend towards aggressive behavior is increased (Dolu et. al., 2010).

Besides the fact that there are many different factors that lie behind young people's tendency towards aggressive behavior, it is known that the level of aggression among youth differs depending on various demographic and environmental factors. According to research in the literature, in general socio-demographic factors, such as parent approach (authoritarian parents etc.), being subject to marital conflicts such as parents fighting, undereducated parents, problems due to Internet use, poor economical conditions of the family, ranks the first among factors that affect the level of aggressive behavior in youth (Sezer et.al., 2013; Avcı & Yıldırım, 2015; İşçibas, 2001; Gencoglu et al., 2014; Fuat & Him, 2013; Senyüzlü, 2013)

Individuals' capability to do activities is increased by participation in sports activities. Generally people participating in sports activities, improve their competitive personality, work discipline, courage and tenacity to fight. Also sports activities teach people to accept winning and losing, cooperation, sharing, working together, having social responsibility and respecting opposing views (Şahan 2008). Within this scope, it can be stated that participation in sports helps minimize also the factors that lead to aggressive behavior.

Research in literature indicates; the fact that people doing sports transfer their violence and aggression to sports fields is the reason why individuals doing sports have a lower level of aggression compared to individuals not involved in any sports activity (Ersoy et. al., 2012).

Consequently, it can be stated that participation of young individuals in sports has a preventative role for aggressive behavior. However, it is necessary to do specific studies regarding the effectiveness of sports in preventing aggressive behavior. Because athletes professionally involved in some sports branches (especially team sports requiring physical contact) may also exhibit an increase in the level of aggressive behavior due to the characteristic features of the sports branch. At this point, it is of utmost importance to conduct research on which sports branch or physical activity is an effective way of minimizing aggression.

İŞİTME ENGELLİ SPORCULARDA ATILGANLIK DÜZEYİNİN ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLERE GÖRE İNCELENMESİ

INVESTIGATION AS SOME VARIABLES OF ASSERTIVENESS LEVELS AT DEAF ATHLETES

¹Meriç ERASLAN*, ²Murat ÖZMADEN, ³Mehmet BAYANSALDUZ, ⁴Mehmet GÖKTEPE, ⁵İbrahim İlhami KOÇ

¹Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Spor Yöneticiliği Bölümü

²Adnan Menderes Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Antrenörlük Eğitimi Bölümü

³Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü

⁴Bartın Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Antrenörlük Eğitimi Bölümü

⁵İstanbul Gençlik Hizmetleri ve Spor İl Müdürlüğü

* e-mail: mericeraslan@hotmail.com

ÖZET

Bu araştırmanın amacı işitme engelli sporcuların atılganlık düzeylerinin cinsiyet, spor yapma yılı ve spor dalına göre incelemektir. Araştırmaya düzenli olarak spor yapan ve işitme engelliler milli takım kampına davet edilmiş olan toplam 173 işitme engelli sporcu katılmıştır. Araştırmaya katılan sporcuların atılganlık düzeylerinin belirlenmesinde Rathus Atılganlık Envanteri kullanılmıştır. elde edilen verilerin istatistiksel analizinde SPSS 15.0 programında Frekans, Mann Whitney U ve Kruskal Wallis H analizleri yapılmıştır. Araştırmanın sonunda işitme engelli sporcuların atılganlık düzeylerinin düşük düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Sporcuların atılganlık düzeylerinin cinsiyetlerine göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir. Bunun yanında sporcuların atılganlık düzeylerinin spor yapma yıllarına ve ilgilendikleri spor dalına göre istatistiksel olarak anlamlı farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır ($p>0.05$). Sonuç olarak araştırmada ele alınan demografik değişkenlerin işitme engelli bireylerin atılganlık düzeyleri üzerinde önemli birer belirleyici olmadıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar kelimeler: İşitme engelli bireyler, spor, atılganlık

ABSTRACT

The aim of this research is to examine the assertiveness levels of the hearing impaired sports persons according to the gender, the year of making sports and the sports branch. Among the people who make sports regularly and have hearing impairment, totally 173 hearing impaired sports persons participated in the research who were invited to the national team camp. In the determination of the sports persons' assertiveness levels, the Rathus Assertiveness Inventory was used. In the statistical analysis of the data which were obtained, the Frequency, Mann Whitney U and Kruskal Wallis H analyses were used. At the end of the research, it was fixed that the assertiveness levels of the sports persons with hear impairment were low. It was determined that the assertiveness levels of the sports persons revealed no significant difference statistically according to their genders. Besides this, it was concluded that the assertiveness levels of these sports persons revealed no significance difference statistically according to their years of making sports and the sports branch they were interested in. ($p>0.05$). As a result, it was concluded that the demographic variables which were discussed in the research, are not important determinants on the assertiveness levels of the hearing impaired individuals.

Keywords: Hearing impaired individuals, sports, assertiveness

JEL CODE: L83

GİRİŞ

İnsanlar hem dış hem de iç çevreden gelen uyarılara karşı bazı tepkiler verirler. İç ve dış uyaranların alınmasında işitme yeteneği büyük bir öneme sahiptir. İşitme olayı uyaran olarak

çıkan sesin kulağa ulaşmasına, ikinci aşamada sesin insan kulağının alabileceği sınırlar içerisinde olmasına, sesin işitme yolundan, diğer bir ifade ile dış, orta ve iç bölümleri aşarak beyin işitme merkezinde algılanmasına bağlı olarak gerçekleşmektedir. İşitme duyarlılığı bireyin gelişim, uyum, özellikle iletişimdeki görevini yeterince yerine getiremeyecek düzeyde olması işitme engelinin varlığını göstermektedir. Eğer işitme engeli ana dil öğrenilmeden önce gerçekleşirse bu durum yaşam boyu dil ve konuşma yeteneği kazanmayı olumsuz yönde etkilemektedir (Özgür, 2008). Bu nedenle işitme engeli olan bireylere küçük yaşlarda uygun tedavi yöntemlerinin uygulanması konuşma ve dil gelişimi ile duygusal ve sosyal gelişimin desteklenmesine katkı sağlamaktadır (Malkoç & Ceylan, 2010).

Bir kişinin kendisine ait düşünceleri karşısındaki başka bir kişiye onun haklarını çiğnemenin ifade edebilme yeteneği atılğanlık olarak tanımlanmaktadır (Şenyüzlü, 2013). Diğer bir ifade ile atılğanlık, insanların dolaysız yollardan kendilerini açıkça ifade edebilme, diğer insanlarla etkili bir biçimde iletişim kurabilme yeteneği olarak tanımlanabilir (Bostan & Kılıcıgil, 2008). Literatürde yer alan bu tanımlamalardan da anlaşılacağı gibi atılğanlık becerisi insanların kendilerini toplum içerisinde sağlıklı bir biçimde ifade edebilmelerinde önemli bir belirleyicidir (Efe ve ark., 2008). Bu nedenle atılğanlık üzerine yapılan araştırmaların büyük bir bölümünün bireyler arası iletişim üzerindeki etkileri ile ilgili olduğu belirtilmektedir (Bavlı, 2009).

Bazı demografik değişkenlerin atılğanlık üzerinde etkili olduğu bilinmektedir. Spora katılım düzeyi de atılğanlık düzeyini çeşitli biçimlerde etkileyebilmektedir. Örneğin sedanter bireylerle kıyaslandığı zaman sporcu kişiliğe sahip olan ve düzenli spor yapma alışkanlığı bulunan kişilerin atılğanlık düzeyleri daha yüksektir. Bunun yanında sporcu bireylerde atılğanlık düzeyi yapılan spor dalının karakteristik özelliklerine göre bazı farklılıklar gösterebilmektedir. Buna göre bazı spor dallarındaki sporcuların atılğanlık düzeyleri diğer spor dalları ile ilgilenen sporculardan daha yüksek veya daha düşük düzeyde olabilmektedir. Literatürde yer alan araştırma bulguları da bu görüşü desteklemektedir (Derwent, Arslanoğlu & Şenel 2010; Yılmaz, 2013; Solak, 2011). Ancak engelli bireylerde sporun atılğanlık üzerine etkilerinin ele alındığı, bunun yanında spor yapan engelli bireylerde atılğanlık düzeyini etkileyen değişkenlerin incelendiği araştırmaların sınırlı olduğu görülmüştür. Bu nedenle yapılan bu araştırmada işitme engelli sporcularda atılğanlık düzeyinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi amaçlanmıştır.

MATERYAL ve METOT

Araştırmanın Modeli

Yapılan bu araştırmada betimsel araştırma modellerinden kesitsel tarama modeli kullanılmış, bu kapsamda araştırma verileri araştırma grubunu oluşturan işitme engelli bireylerden bir defa ve anlık olarak alınmıştır.

Araştırma Grubu

Araştırmaya 1-12 yıllık spor geçmişine sahip olan 139 erkek ve 34 kadın olmak üzere toplam 173 işitme engelli sporcu katılmıştır. Araştırmaya katılan işitme engelli sporcular 2014-2015 sezonunda milli takım kampına davet edilen sporcular arasından seçilmiştir. Araştırma grubunu oluşturan işitme engelli sporculara ilişkin tanımlayıcı istatistikler tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1. Katılımcıların Demografik Bilgilerine İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler

Değişkenler	Alt değişkenler	f	%
Cinsiyet	Kadın	34	19,7
	Erkek	139	80,3
Spor türü	Takım	69	39,9
	Ferdi	104	60,1
Spor yaşı	1-4 yıl	39	22,5
	5-8 yıl	99	57,2
	9-12 yıl	35	20,2

Araştırmaya katılanların %19,7'si kadın, %80,3'ü erkeklerden oluşmaktadır. Katılımcıların %39,9'u takım sporu yaparken, %60,1'i ferdi spor yapmaktadır. Araştırmaya katılanların %22,5'i 1-4 yıldır, %57,2'si 5-8 yıldır, %20,2'si ise 9-12 yıldır spor yapmaktadır.

Verilerin Toplanması

Araştırmada veri toplama aracı olarak iki bölümden oluşan anket kullanılmıştır. Anketin ilk bölümünde katılımcıların sahip oldukları bazı demografik özellikleri belirlemeyi amaçlayan kişisel bilgi formu bulunmaktadır. Kişisel bilgi formunda toplam 3 soru yer almaktadır. Bu sorular ile katılımcıların kaç yıldır lisanslı olarak spor yaptıkları, cinsiyetleri ve ilgilendikleri spor dallarının belirlenmesi amaçlanmıştır. Anketin ikinci bölümünde ise katılımcıların atılganlık düzeylerinin belirlenmesinde kullanılan Rathus Atılganlık Envanteri bulunmaktadır.

Rathus Atılganlık Envanteri 1973 yılında Rathus tarafından geliştirilmiştir. Envanter ile kişiler arası ilişkilerde atılganlık düzeyi ölçülmektedir. Rathus Atılganlık Envanterinin Türkçe geçerlik ve güvenilirlik çalışması 1980 yılında Voltan tarafından gerçekleştirilmiştir. Rathus Atılganlık Envanteri 30 maddeden oluşmakta olup, alınan toplam puanlar -90 ile +90 arasında değişmektedir. Her madde de 6'lı likert tipinde olan envanterde seçenekler -3 ile +3 arasında puan almaktadır (-3 bana hiç uymuyor, -2 bana oldukça uymuyor, -1 bana pek uymuyor, +1 bana biraz uyuyor, +2 bana oldukça uyuyor, +3 bana çok iyi uyuyor). Bir kişinin ölçekten aldığı puana göre, -90 ile +10 puan arası çekingen, +10 ile + 90 puan arası atılgan davranış olarak değerlendirilmektedir (Esen, 2012).

İstatistiksel Analiz

Elde edilen verilerin analizinde SPSS 15.0 for Windows paket programı kullanılmıştır. Katılımcıların cinsiyetleri, yaptıkları spor türleri ve spor yaşlarına göre dağılımlarının belirlenmesinde frekans analizi kullanılırken, katılımcıların atılganlık puanlarına ilişkin ortalama, standart sapma, en düşük ve en yüksek değerlerin belirlenmesinde tanımlayıcı istatistiklerden yararlanılmıştır. Katılımcıların atılganlık puanları normal dağılım göstermediğinden dolayı temel istatistiksel analizlerden non-parametrik analiz yöntemleri kullanılmıştır. Cinsiyete ve spor türüne göre atılganlık puanlarını karşılaştırmak için Mann Whitney U analizi, spor yaşına göre karşılaştırma yapmak için ise Kruskal Wallsi H analizi kullanılmıştır.

BULGULAR

Tablo 2. Katılımcıların Atılganlık Puanlarına İlişkin Tanımlayıcı İstatistikler

N	En düşük	En yüksek	X	Ss
173	-25	27	-4,93	8,787

Katılımcıların ortalama atılganlık puanı $-4,93 \pm 8,787$ puandır. Bu puan, katılımcıların atılgan olmadığını, çok düşük düzeyde çekingen olduğunu göstermektedir.

Tablo 3. Katılımcıların Cinsiyetlerine Göre Atılganlık Puanlarının Karşılaştırılması

Cinsiyet	N	X	Ss	z	p
Kadın	34	-2,79	8,987	-1,522	,128
Erkek	139	-5,45	8,691		

Tablo incelendiğinde katılımcıların cinsiyetlerine göre atılganlık puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olmadığı tespit edilmiştir ($p > 0,05$).

Tablo 4. Katılımcıların Yaptıkları Spor Türüne Göre Atılganlık Puanlarının Karşılaştırılması

Spor türü	N	X	Ss	z	p
Takım	69	-4,23	9,343	-0,767	,443
Ferdi	104	-5,39	8,412		

Tablo incelendiğinde katılımcıların yaptıkları spor türlerine göre atılganlık düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olmadığı tespit edilmiştir ($p > 0,05$).

Tablo 5. Katılımcıların Spor Yaşlarına Göre Atılganlık Puanlarının Karşılaştırılması

Spor yaşı	N	X	Ss	χ^2	p
1-4 yıl	39	-3,64	11,377		
5-8 yıl	99	-5,19	8,284	,058	,972
9-12 yıl	35	-5,63	6,748		

Katılımcıların spor yaşlarına göre atılganlık düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık bulunmadığı tespit edilmiştir ($p > 0,05$).

TARTIŞMA ve SONUÇ

Araştırmaya katılan işitme engelli sporcuların yüksek bir atılganlık puanına sahip olmadıkları, hatta düşük düzeyde de olsa çekingen bir kişilik yapısına sahip oldukları belirlenmiştir. Bu sonucun ortaya çıkmasında toplumumuzda engelli bireylere yönelik uygulama ve bakış açısının etkili olduğu düşünülebilir. Ergüden'e (2008) göre günümüzde engelli bireyler engelsiz insanlar için tasarlanmış bir toplum yapısı içerisinde yaşamakta ve kendilerini topluma kabul ettirmeye çalışmaktadırlar. Bu durum, günümüzde engellilerin hayatın birçok alanında sosyal dışlanmaya maruz kalmalarına neden olmaktadır. Toplumsal yaklaşımda yer alan olumsuzluklar nedeniyle engelli bireylerin kendilerini değersiz birer birey olarak görmeleri söz konusudur. Literatürde yer alan çeşitli araştırma bulguları da engelli bireylerin

engel türlerine göre bazen ayrımcılıkla karşı karşıya kaldıkları görüşünü desteklemektedir (Şişman, 2014). Bu kapsamda toplumsal yapı içerisinde işitme engelli bireylerin düşük atılganlık düzeyine sahip olmalarının beklenen bir sonuç olduğu söylenebilir.

Araştırmaya katılan işitme engelli sporcuların atılganlık düzeylerinin cinsiyetlerine göre anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir. Bu sonucun ortaya çıkmasında her iki cinsiyetteki bireylerin işitme engelli olmaları, benzer sosyo-demografik şartlarda ve sosyal ortamlarda yetişmelerinin etkili olduğu düşünülebilir. Görme engelli bireyler üzerinde yapılan benzer bir araştırmada saldırganlık alt boyutlarının cinsiyete göre farklılaşma düzeyi ele alınmış, araştırmanın sonunda sporcu ve sedanter görme engelli bireylerde atılganlık düzeyinin cinsiyete göre farklılaşmadığı tespit edilmiştir (Dalbuda, Dorak & Vurgun, 2014).

Araştırmaya katılan işitme engelli sporcuların atılganlık düzeylerinin ilgilendikleri spor dalına (takım sporu, ferdi spor) ve spor yaşlarına göre anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir. Spora katılımın genel sağlığın yanında psikolojik ve ruhsal sağlık üzerine olumlu etkileri olduğu bilinmektedir (Keskin, 2014). Literatürde yer alan araştırma bulguları değerlendirildiği zaman hem takım hem de ferdi spor dalları ile ilgilenen bireylerin psikolojik özelliklerinin benzer düzeylerde olduğu tespit edilmiştir. Salar, Hekim & Tokgöz (2012) tarafından yapılan araştırmada, takım ve ferdi spor dalları ile ilgilenen genç bireylerin duygusal özelliklerinin karşılaştırılması amaçlanmıştır. Araştırmanın sonunda hem takım sporları hem de ferdi spor dalları ile ilgilenen sporcuların benzer duygusal özelliklere sahip oldukları, her iki grupta da yer alan sporcuların psikolojik sağlamlık düzeylerinin birbirine yakın olduğu tespit edilmiştir. Literatürde herhangi bir engel grubunda bulunmayan bireylerde spora katılımın atılganlık düzeyini arttırdığına ilişkin bulgular bulunmakla beraber (Öztürk ve diğerleri, 2007; Yiğiter, 2013; Szark-Eckardt ve ark., 2012; García-López & Gutiérrez, 2015), engelli bireylerde de atılganlık gelişiminin desteklenmesinde sporun faydalı olduğuna dair bulgular yer almaktadır. Açak & Kaya (2015) tarafından yapılan araştırmada, işitme engelli futbolcuların atılganlık düzeylerinin herhangi bir engeli bulunmayan futbolculara kıyasla anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Literatürde yer alan araştırma sonuçları göz önünde bulundurulduğu zaman, spora katılım ve atılganlık gelişiminin temelinde sporun kendisinin yattığı, takım veya ferdi spor ayrımından ziyade sporun başlı başına atılganlığı arttıran bir unsur olduğu görülmektedir. Bu kapsamda araştırmada takım ve ferdi spor dalları ile ilgilenen işitme engelli bireylerin benzer atılganlık düzeylerine sahip olmalarının literatür ile uyumlu bir sonuç olduğu söylenebilir.

Sonuç olarak, işitme engelli sporcuların atılganlık düzeylerinin düşük düzeyde olduğu, sporcuların atılganlık düzeylerinin spor yaşlarına, ilgilendikleri spor dallarına ve cinsiyetlerine göre anlamlı farklılık göstermediği belirlenmiştir. Konuya ilişkin daha ayrıntılı ve güvenilir bulgulara ulaşmak için daha geniş örneklem grupları ve farklı engel gruplarında bulunan bireyler üzerinde yapılacak yeni çalışmalara gereksinim olduğu söylenebilir.

KAYNAKLAR

- Açak, M., & Kaya, O. (2015). İşitme engelli ve işitme engelli olmayan futbolcuların benlik saygıları ve saldırganlık düzeylerinin incelenmesi. *İnönü Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 2(2), 1-11.
- Bavlı, Ö. (2009). Gelişim çağındaki sporcuların atılganlık düzeyleri ile yaralanma durumu ilişkilerinin incelenmesi. *Fırat Üniversitesi Sağlık Bilimleri Tıp Dergisi*, 23(1), 7-10.

- Bostan, G., & Kılıçgil, E. (2008). Beden eğitimi ve spor yüksekokulu öğrencisi olan ve olmayan ankara üniversitesi öğrencilerinin saldırganlık boyutları. *SPORMETRE Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 6(3), 133-140.
- Dalbudak, İ., Dorak, F., & Vurgun, N. (2014). 13-15 yaş arası görme engelli sporcuların saldırganlık düzeylerinin incelenmesi. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 3(14), 207-214.
- Dervent, F., Arslanoğlu, E., & Şenel, Ö. (2010). Lise öğrencilerinin saldırganlık düzeyleri ve sportif aktivitelere katılımı ilişkisi (İstanbul ili örneği). *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 7(1), 521-533.
- Efe, M., Öztürk, F., Koparan, Ş., & Şenışık, Y. (2008). 14-16 yaş grubu erkeklerde voleybol çalışmalarının sosyal yetkinlik beklentisi ve atılganlık üzerine etkisi. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21(1), 69-77.
- Ergüden, A.D. (2008). *Sosyal dışlanma açısından bedensel engelli bireylerin yaşantılarının incelenmesi*. Yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Esen, C.A. (2012). *Spor yapan ve yapmayan üniversite öğrencilerinin benlik saygısı ve atılganlık düzeylerinin incelenmesi (Muğla Üniversitesi örneği)*. Yüksek lisans tezi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Muğla.
- García-López, L. M., & Gutiérrez, D. (2015). The effects of a sport education season on empathy and assertiveness. *Physical Education and Sport Pedagogy*, 20(1), 1-16.
- Keskin, Ö. (2014). Effects of physical education and participation the sports on social development in children. *Journal of International Multidisciplinary Academic Researches*, 1(1), 1-6.
- Malkoç, T., & Ceylan, F. (2012). Okul öncesi dönem işitme engelli çocuklarda müzik eğitiminin sözel açıklama becerilerine etkisi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 1 (2), 59-65.
- Özgür, İ. (2008). *Engelli çocuklar ve eğitimi: Özel eğitim*. İkinci baskı. Adana: Karahan kitabevi.
- Öztürk, F., Efe, M., & Koparan, Ş. (2007). 14-16 yaş grubu kızlarda hentbol çalışmalarının sosyal yetkinlik beklentisi ve atılganlık üzerine etkisi. *Hacettepe Spor Bilimleri Dergisi*, 18(4), 147-155.
- Salar, B., Hekim, M., & Tokgöz, M. (2012). 15-18 yaş grubu takım ve ferdi spor yapan bireylerin duygusal durumlarının karşılaştırılması. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 4(6), 123-135.
- Solak, N. (2011). *Spor yapan ve yapmayan ortaöğretim öğrencilerinin saldırganlık düzeyleri ile empatik eğilim düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi - Çorum ili örneği*. Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Szark-Eckardt, M., Golebiewski, P., Cieslicka, M., & Stankiewicz, B. (2012). The assertiveness of people who practice karate. *Fiziceskoe Vospitanie Studentov*, 4, 150-158.
- Şenyüzlü, E. (2013). *Üniversite öğrencilerinde spora katılımın saldırgan davranışlar üzerine etkilerinin incelenmesi*. Yüksek lisans tezi. Dumlupınar Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Kütahya.
- Şişman, Y. (2014). Engelliler açısından eşitlik, ayrımcılık ve eğitim hakkı. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 32, 57-85.
- Yılmaz, S. (2013). *Spor yapan ve yapmayan ortaöğretim öğrencilerinin empatik eğilimleri ile saldırganlık düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi (İstanbul ili Bayrampaşa ilçesi örneği)*. Yüksek lisans tezi, Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Yigiter, K. (2013). Improving the nursing students' assertiveness skills by participating in recreational physical activities. *International Journal of Sport Studies*, 3(3), 258-262.

EXTENDED ABSTRACT

Assertiveness can be defined as the ability of the people expressing themselves plainly through indirect ways, to communicate with others, effectively (Bostan and Kilcigil, 2008). As understood from these definitions that have been involved in literature, the assertiveness ability is an important determinant on people's expressing themselves in the society healthfully (Efe et al. 2008). It is known that some demographic variables are important on their assertiveness. The level of participating in sports may also effect the assertiveness level in various ways. For example, when compared with the sedentary individuals, the assertiveness levels of the persons who have the habit of making sports are higher. Beside this, the assertiveness level in the may reveal some differences in the individuals who make sports according to the characteristic features of the sports branch. According to this, the assertiveness of the sports persons in some sports branch might be higher or lower than the sports persons who are interested in the other sports. The research findings which are involved in the literature also supported this argument. (Dervent et al., 2010; Yılmaz, 2013; Solak, 2011).

It was observed that the researches in which the effects of the sports on the hearing impaired individuals are discussed, beside this the variables which affect the assertiveness level in the hearing impaired individuals who make sports, are limited. For that reason, in this research, the examination of the assertiveness level on the hearing impaired sports persons according to various variables, was aimed.

Totally 173 hearing impaired sports persons as being 139 male and 34 female, participated in the research who had a sports history of 1-12 years. The sports persons, participated in the research, selected from the hearing impaired sports persons who were invited to the national team camp in the 2014-2015 season. In the determination of the assertiveness levels of the sports persons, participated in the research, the Rathus Assertiveness Inventory was used. The Rathus Assertiveness Inventory was developed by Rathus in the year of 1973. By the inventory, the assertiveness level of the relations between persons. The Turkish validity and reliability study of the Rathus Assertiveness Inventory was realised by Voltan in the year of 1980. The Rathus Assertiveness Inventory was consisted of 30 items and the received scores are varied between -90 and +90. The options in this inventory, in which each item is in the 6-point likert type, take points between -3 and +3(-3 very much unlike me, -2 rather unlike me, -1 slightly unlike me, +1 slightly like me, +2 rather like me, +3 very much like me.) According to the scores which a person takes from the scale, the scores between -90 and +10 points are evaluated as timid, between +10 and 90 points are evaluated as assertive behavior (Esen, 2012). In the analysis of the data obtained, it was the analysis of the frequency, Mann Whitney U and Kruskal Wallis H analyses were referred.

The hearing impaired sports persons, participated in the research, were determined that they did not have a high assertiveness score, and had a timid personality structure even though in a low level. Beside this, it was fixed that the assertiveness levels of the hearing impaired sports persons did not reveal any significant difference according to the genders. In the revelation of this result, it was thought that on the individuals in both of the genders' being hearing impaired, their being grown up in similar demographic conditions and social environments, were effective. Also, it was concluded that the assertiveness levels of the hearing impaired sports persons, participated in the research, did not reveal a significant difference according to the sports branch(team sport, individual sports) they were interested in and sports ages. In

the revelation of this result, the sports' being an element which supports the psychological health no matter what the type and the way of the participation to the sports, lies beneath.